

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Zahraniční obchod České republiky

Bc. Veronika Pravdová

© 2020 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Veronika Pravdová

Ekonomika a management
Provoz a ekonomika

Název práce

Zahraníční obchod České republiky

Název anglicky

Foreign trade of the Czech Republic

Cíle práce

Cílem práce je porovnat vývoj zahraničního obchodu v České republice před vstupem do Evropské unie a po jejím vstupu. Následně porovnat tento vývoj se sousedními státy České republiky, tedy s Německem, Polskem, Rakouskem a Slovenskem. Dalším cílem je komparace zahraničního obchodu České republiky v rámci EU a predikce vývoje zahraničního obchodu v České republice na dva roky dopředu.

Metodika

Odborná literatura je podkladovým materiálem pro vypracování teoretické části práce. Doplnujícími informacemi jsou materiály publikované na internetu. V praktické části je použita metodika komparace, kdy je porovnáván vývoj zahraničního obchodu v České republice před vstupem do Evropské unie a po jejím vstupu, tento vývoj se sousedními státy České republiky a zahraniční obchod České republiky v rámci Evropské unie. Dále je použita metodika analýzy časových řad a predikce vývoje zahraničního obchodu v České republice na dva roky dopředu.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Česká republika, čistý export, determinanty, konkurenceschopnost, soběstačnost, predikce, zahraniční obchod

---

Doporučené zdroje informací

BENEŠ, V. Zahraniční obchod: [příručka pro obchodní praxi]. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0558-3.
HAMARNEHOVÁ, I. Aktuální otázky zahraničního obchodu ČR po vstupu do EU. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-86419-83-5.
SOUČEK, E. Statistika pro ekonomy, I. vydání, VSEM, 2007. ISBN 978-80-86730-06-6.
SVATOŠ, M. Zahraniční obchod: teorie a praxe. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2708-0.
ŠTĚRBOVÁ, L. Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4694-4.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Kamila Veselá, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 23. 12. 2019

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 8. 1. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 06. 04. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Zahraniční obchod České republiky" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 6. 4. 2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Kamile Veselé, PhD. za odborné rady, připomínky a pomoc při zpracování této diplomové práce.

Zahraníční obchod České republiky

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá zahraničním obchodem České republiky a jejích sousedních států. Zahraničním obchodem se rozšiřuje sortiment zboží a služeb, jsou objeveny nové technologie, zvyšuje se objem prodáváného zboží i spotřeba. S propojeností světa roste i vzájemná závislost ekonomik. Zahraniční obchod je důležitý pro každý stát, protože zvyšuje výkonnost jednotlivých ekonomik i jejich úroveň a je součástí hrubého domácího produktu.

Teoretická část diplomové práce je založena na odborné literatuře, charakterizovány jsou pojmy jako obchod, zahraniční obchod, export, import, globalizace, evropská integrace, vnitřní trh, platební bilance apod. Praktická část vychází z teoretické části. Její součástí je porovnání vývoje zahraničního obchodu České republiky před vstupem do Evropské unie a po něm. Následně je tento vývoj porovnán s vývojem zahraničního obchodu sousedních států České republiky, tedy Německa, Polska, Rakouska a Slovenska. V práci je sledován vývoj ukazatelů vývozu, dovozu, bilance, obratu a indexů vývozu a dovozu v časových řadách 1994-2018. Dále je provedena komparace vývoje podílu zahraničního obchodu České republiky v rámci Evropské unie. Součástí práce je prognóza vývozu a dovozu České republiky pro roky 2019 a 2020.

Klíčová slova: zahraniční obchod, Česká republika, Evropská unie, prognóza, platební bilance, porovnání, vývoj, integrace, vnitřní trh, determinanty, konkurenceschopnost

Foreign trade of the Czech Republic

Abstract

The thesis deals with the foreign trade of the Czech Republic and its neighbouring countries. The foreign trade expands the range of the goods and services, discovers new technologies, increases the volume of the sold goods and consumption as well. The interdependence of the economies increases with the interconnectedness of the world. The foreign trade is important for each country because of the increase in the performance of the individual economies, their standard and it is a part of the Gross Domestic Product.

The theoretical part of the diploma thesis is based on the literature, terms like a trade, a foreign trade, an export, an import, the globalization, the European integration, an internal market, a balance of the payments etc. are defined. The practical part is based on the theoretical one. It includes a comparison of the development of the Czech Republic's foreign trade before and after the accession to the European Union. Afterwards, this development is compared with the development of the foreign trade of the neighbouring states of the Czech Republic, specifically Germany, Poland, Austria and Slovakia. In the thesis, there is focused on the export and import indicators development, the payment balance, turnover and indices of the export and import in the time series 1994-2018. It is also compared the development of the foreign trade share of the Czech Republic within the European Union. The part of the thesis is also the forecast of the export and import of the Czech Republic for 2019 and 2020.

Keywords: a foreign trade, the Czech Republic, the European Union, a forecast, a payment balance, a comparison, a development, an integration, an internal market, the determinants, the competitiveness

Obsah

1 Úvod.....	15
2 Cíl práce a metodika	17
2.1 Cíl práce	17
2.2 Metodika	17
3 Teoretická východiska	20
3.1 Obchod	20
3.1.1 Historie obchodu.....	20
3.2 Zahraniční obchod.....	21
3.2.1 Teorie zahraničního obchodu.....	23
3.2.2 Teritoriální a komoditní struktura.....	24
3.2.3 Význam zahraničního obchodu	25
3.2.4 Globalizace	27
3.2.5 Konkurenceschopnost.....	28
3.2.6 Platební bilance.....	29
3.2.7 Měnový kurz	30
3.3 Evropská integrace	31
3.3.1 Měnová unie	34
3.4 Evropská unie.....	35
3.4.1 Vnitřní trh	37
3.4.2 Společná obchodní politika.....	39
3.5 Česká republika a Evropská unie	41
3.5.1 Dopady vstupu ČR do EU	42
4 Vlastní práce	44
4.1 Zahraniční obchod ČR před vstupem do EU	44
4.1.1 Vývoz, dovoz, bilance, indexy a obrat v období 1994-2003	44
4.2 Zahraniční obchod ČR po vstupu do EU	50
4.2.1 Vývoz, dovoz, bilance, indexy a obrat v období 2004-2011	50
4.2.2 Vývoz, dovoz, bilance, indexy a obrat v období 2012-2018	55
4.3 Porovnání zahraničního obchodu ČR před vstupem do EU a po něm.....	59
4.4 Zahraniční obchod ČR a jejích sousedních států před vstupem do EU	60
4.4.1 Vývoz a jeho indexy v období 1994-2003.....	60
4.4.2 Dovoz a jeho indexy v období 1994-2003.....	64
4.4.3 Bilance v období 1994-2003.....	68

4.4.4	Obrat v období 1994-2003	70
4.5	Zahraníční obchod ČR a jejích sousedních států po vstupu do EU.....	71
4.5.1	Vývoz a jeho indexy v období 2004-2018	71
4.5.2	Dovoz a jeho indexy v období 2004-2018	78
4.5.3	Bilance v období 2004-2018	84
4.5.4	Obrat v období 2004-2018	87
4.6	Porovnání zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států před vstupem do EU a po něm	90
4.7	Zahraníční obchod ČR v rámci EU	91
4.7.1	Vývoz EU a ČR, podíl v období 2004-2018	91
4.7.2	Dovoz EU a ČR, podíl v období 2004-2018	93
4.7.3	Podíl vývozu a dovozu ČR na EU v období 2004-2018	95
4.8	Prognóza vývoje zahraničního obchodu ČR	97
4.8.1	Vývoz v období 2019-2020.....	97
4.8.2	Dovoz v období 2019-2020.....	98
5	Výsledky a diskuse	100
6	Závěr.....	103
7	Seznam použitých zdrojů.....	105

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Vývoj vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 1994-2003 (v mil. Kč).....	45
Tabulka č. 2: Vývoj indexů vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 1995-2003 (v mil. Kč).....	47
Tabulka č. 3: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR v letech 1994-2003 (v mil. Kč)	49
Tabulka č. 4: Vývoj vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 2004-2011 (v mil. Kč).....	51
Tabulka č. 5: Vývoj indexů vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 2004-2011 (v mil. Kč).....	52
Tabulka č. 6: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR v letech 2004-2011 (v mil. Kč)	54
Tabulka č. 7: Vývoj vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 2012-2018 (v mil. Kč).....	55
Tabulka č. 8: Vývoj indexů vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 2012-2019 (v mil. Kč).....	57
Tabulka č. 9: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR v letech 2012-2018 (v mil. Kč)	58

Tabulka č. 10: Vývoj vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1994-2003 (v mil. USD)	61
Tabulka č. 11: Vývoj indexů vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1995-2003 (v mil. USD).....	63
Tabulka č. 12: Vývoj dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1994-2003 (v mil. USD)	65
Tabulka č. 13: Vývoj indexů dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1995-2003 (v mil. USD).....	67
Tabulka č. 14: Vývoj bilance zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1994-2003 (v mil. USD)	69
Tabulka č. 15: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1994-2003 (v mil. USD)	70
Tabulka č. 16: Vývoj vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD)	72
Tabulka č. 17: Vývoj vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD)	74
Tabulka č. 18: Vývoj indexů vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD).....	75
Tabulka č. 19: Vývoj indexů vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD).....	77
Tabulka č. 20: Vývoj dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD)	78
Tabulka č. 21: Vývoj dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD)	80
Tabulka č. 22: Vývoj indexů dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD).....	81
Tabulka č. 23: Vývoj indexů dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD).....	83
Tabulka č. 24: Vývoj bilance zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD)	85
Tabulka č. 25: Vývoj bilance zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD)	86
Tabulka č. 26: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD)	88
Tabulka č. 27: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD)	89
Tabulka č. 28: Vývoj vývozu EU a ČR a podíl vývozu ČR na EU v letech 2004-2018 (v mil. USD)	92

Tabulka č. 29: Vývoj dovozu EU a ČR a podíl dovozu ČR na EU v letech 2004-2018 (v mil. USD).....	94
Tabulka č. 30: Vývoj podílu vývozu a dovozu ČR na EU v letech 2004-2018 (v mil. USD)	96
Tabulka č. 31: Prognóza vývozu zahraničního obchodu ČR pro roky 2019 a 2020 (v mil. Kč).....	98
Tabulka č. 32: Prognóza dovozu zahraničního obchodu ČR pro roky 2019 a 2020 (v mil. Kč).....	99

Seznam grafů

Graf č. 1: Vývoj vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 1994-2003 (v mil. Kč).....	46
Graf č. 2: Vývoj indexů vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 1995-2003 (v mil. Kč).....	48
Graf č. 3: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR v letech 1994-2003 (v mil. Kč).....	49
Graf č. 4: Vývoj vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 2004-2011 (v mil. Kč).....	51
Graf č. 5: Vývoj indexů vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 2004-2011 (v mil. Kč).....	53
Graf č. 6: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR v letech 2004-2011 (v mil. Kč).....	54
Graf č. 7: Vývoj vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 2012-2018 (v mil. Kč).....	56
Graf č. 8: Vývoj indexů vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 2012-2018 (v mil. Kč).....	57
Graf č. 9: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR v letech 2012-2018 (v mil. Kč).....	59
Graf č. 10: Vývoj vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1994-2003 (v mil. USD)	62
Graf č. 11: Vývoj indexů vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1995-2003 (v mil. USD).....	64
Graf č. 12: Vývoj dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1994-2003 (v mil. USD)	66
Graf č. 13: Vývoj indexů dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1995-2003 (v mil. USD).....	68
Graf č. 14: Vývoj bilance zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1994-2003 (v mil. USD)	69
Graf č. 15: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1994-2003 (v mil. USD).....	71

Graf č. 16: Vývoj vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD)	73
Graf č. 17: Vývoj vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD)	74
Graf č. 18: Vývoj indexů vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD).....	76
Graf č. 19: Vývoj indexů vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD).....	77
Graf č. 20: Vývoj dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD)	79
Graf č. 21: Vývoj dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD)	80
Graf č. 22: Vývoj indexů dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD).....	82
Graf č. 23: Vývoj indexů dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD).....	84
Graf č. 24: Vývoj bilance zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD)	85
Graf č. 25: Vývoj bilance zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD)	87
Graf č. 26: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD)	88
Graf č. 27: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD)	90
Graf č. 28: Vývoj vývozu EU a ČR v letech 2004-2018 (v mil. USD)	93
Graf č. 29: Vývoj dovozu EU a ČR v letech 2004-2018 (v mil. USD)	95
Graf č. 30: Vývoj podílu vývozu a dovozu ČR na EU v letech 2004-2018 (v mil. USD) ..	97
Graf č. 31: Prognóza vývozu zahraničního obchodu ČR pro roky 2019 a 2020 (v mil. Kč)	98
Graf č. 32: Prognóza dovozu zahraničního obchodu ČR pro roky 2019 a 2020 (v mil. Kč)	99

Seznam použitých zkratek

CZK	Česká koruna
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad

DPH	Daň z přidané hodnoty
EHP	Evropský hospodářský prostor
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropské společenství
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EU	Evropská unie
EUR	Euro
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
GATS	General Agreement on Trade in Services
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade
HDP	Hrubý domácí produkt
JEA	Jednotný evropský akt
Kč	Koruna česká
Mil.	Milion
OECD	Organisation for Economic Co-Operation and Development
OEEC	Organisation for European Economic Cooperation
PHARE	Poland and Hungary Aid for Restructuring of the Economy
SITC	Standard International Trade Classification
TRIPS	The Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights
USA	Spojené státy americké
USD	Americký dolar
WEF	World Economic Forum
WITS	World Integrated Trade Solution
WTO	World Trade Organization

1 Úvod

Zahraniční obchod je velmi důležitý pro každý stát, protože výrazně ovlivňuje jeho ekonomiku. S propojeností světa roste i vzájemná závislost ekonomik a otevřenost ekonomiky lze chápat jako míru zapojení země do mezinárodního obchodu. Ke vzniku zahraničního obchodu vedla řada vlivů. Každý stát produkuje určité zboží, které si buď spotřebuje sám, nebo s ním obchoduje. Jelikož každý stát disponuje jinými zdroji, vzniká potřeba dovážet komodity ze zahraničí. Narůstá snaha o využívání svých národních surovinových zdrojů. Stát prodává jiným zemím vlastní produkci, pokud jí má nadbytek. Zahraničním obchodem se rozšiřuje sortiment zboží a služeb a samotný obchod se stává čím dál komplexnější

Evropská integrace je dlouhodobý proces sblížování a propojování ekonomik. Již v průběhu druhé světové války vznikaly myšlenky integrace v takové podobě, ve které je známa dodnes. Podstatou bylo zabránit vzájemnému soupeření jednotlivých států a zajistit mír. Roku 1948 vznikla Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC), která se významně podílela na redukci vnitřních překážek obchodu a plateb v Evropě. Postupná integrace ekonomik západních zemí přinesla růst všem a mezinárodní obchod Evropy vzkvétal.

Dnešní podoba Evropské unie prošla určitým vývojem. Evropská unie je politickým útvarem, který má otevřený a proměnlivý charakter. Podstatou vnitřního trhu jsou takové podmínky, aby obchody probíhaly co nejjednodušeji. Stejně jako uvnitř jednotlivých zemí. Tento trh zahrnuje čtyři svobody, jejichž rostoucí integrací roste postavení Evropské unie ve světě: volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Součástí vnitřního trhu jsou všechny členské státy Evropské unie.

Česká republika je poměrně malá a závislá ekonomika. Členství v Evropské unii má na její ekonomiku velký vliv. Česká republika se stala členem Evropské unie 1. května 2004, přičemž se jednalo o doposud největší rozšíření. Vstupem do EU vstoupila Česká republika zároveň i na vnitřní trh EU. Tím byly odstraněny překážky a zahraniční obchod České republiky narůstal. Začlenění do jednotného trhu pro ni představoval pozitivní vliv na zahraniční obchod a investice, zjednodušení samotného obchodování, harmonizaci DPH, odstranění celních překážek a hraničních kontrol.

Evropská unie je významným světovým obchodníkem. Největší podíl na obchodě Evropské unie mají její jednotlivé členské státy, ale velkou mírou se podílí i na obchodu se třetími zeměmi. Hlavním obchodním partnerem je pro Českou republiku Evropská unie, a to z velké části její sousední státy, konkrétně Německo, Polsko, Rakousko a Slovensko. Vstup do Evropské unie výrazně přispěl k výkonnosti české ekonomiky.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je porovnat vývoj zahraničního obchodu České republiky před vstupem do Evropské unie a po jejím vstupu. Tyto časové řady jsou současně analyzovány. Následně je cílem vývoj zahraničního obchodu ČR porovnat s vývojem zahraničního obchodu jejích sousedních států, tedy Německa, Polska, Rakouska a Slovenska. Komparace těchto vývojů slouží k vyjasnění, jestli se vstupem do Evropské unie se zahraniční obchod sledovaných států zlepšil či nikoli. Dalším cílem je komparace zahraničního obchodu České republiky v rámci Evropské unie, konkrétně jaký je podíl vývozu a dovozu České republiky na vývozu a dovozu Evropské unie jako celku. Jednotlivé vývoje jsou znázorněny v tabulkách a pro lepší představu i v grafech, které byly vlastnoručně vytvořeny. Součástí práce je i prognóza vývoje zahraničního obchodu České republiky pro následující dva roky dopředu, tedy pro roky 2019 a 2020. Zpracování praktické části vychází z teoretické části diplomové práce. Časové řady, které jsou použity v práci, jsou od 1994-2018.

2.2 Metodika

Pro vypracování teoretické části diplomové práce je podkladovým materiálem odborná literatura, která je doplněna o prameny publikované na internetu. Diplomová práce je zpracována pomocí programu Microsoft Word a Microsoft Excel. Pro vypracování praktické části je použita metodika komparace, kdy je porovnáván vývoj zahraničního obchodu České republiky před vstupem do Evropské unie a po jejím vstupu. Současně je provedena analýza časových řad, díky které lze definovat vývoj sledovaného ukazatele a zjistit příčiny, které mají na tento vývoj vliv. Potřebná data byla pro Českou republiku čerpána z Českého statistického úřadu (ČSÚ). Následně je vývoj zahraničního obchodu ČR porovnáván s vývojem jejích sousedních států, tedy s Německem, Polskem, Rakouskem a Slovenskem. Porovnáván je i vývoj zahraničního obchodu České republiky v rámci Evropské unie, přesněji je proveden výpočet, jakým podílem se vývoz a dovoz České republiky podílí na celkovém vývozu a dovozu Evropské unie. Tato data byla čerpána z Organisation for Economic Co-Operation and Development (OECD) a World Integrated

Trade Solution (WITS). Pro lepší představu jsou tyto vývoje znázorněny kromě tabulek i ve grafech. Všechny tabulky a grafy byly vlastnoručně vytvořeny pomocí Microsoft Excel. Dále je provedena prognóza zahraničního obchodu České republiky pro ukazatele vývozu a dovozu na následující dva roky dopředu, tedy pro roky 2019 a 2020. Prognóza je uskutečněna pomocí Microsoft Excel za pomoci dat čerpaných z Českého statistického úřadu. Tato prognóza zahrnuje dolní a horní hranici spolehlivosti. Interval spolehlivosti činí 95 %, obsahuje tedy skutečnou hodnotu parametru s pravděpodobností 0,95.

Součástí práce jsou časové řady. Práce se zabývá ukazateli v letech 1994-2018. Časová řada je posloupnost sledovaných ukazatelů uspořádaných v čase směrem od minulosti do přítomnosti. V práci jsou sledovány časové řady vývozu, dovozu, bilance, obratu a indexů vývozu a dovozu. Bilance představuje rozdíl mezi vývozem a dovozem. Obrat lze charakterizovat jako součet vývozu a dovozu.

Časové řady možno dělit z několika hledisek:

- Podle charakteru dat, jejichž hodnoty tvoří časovou řadu:
  - intervalové,
  - okamžikové.
- Podle periodicity, s jakou jsou data pozorována:
  - dlouhodobé,
  - krátkodobé.
- Podle druhu sledovaných dat:
  - absolutní ukazatele,
  - odvozené charakteristiky.

V práci byly použity časové řady intervalové, dlouhodobé s absolutními ukazateli i odvozenými charakteristikami. Intervalovou řadou je taková řada, jejíž data jsou závislá na délce intervalu. Dlouhodobá časová řada je zpravidla delší než jeden rok.

Podstata řetězového indexu k_t spočívá v porovnání po sobě následujících hodnot pozorovaného jevu y_t . Vyjadřuje, o kolik procent vzrostla hodnota časové řady v okamžiku t ve srovnání s hodnotou v okamžiku $t-1$.

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}} \times 100 [\%] \quad \text{pro } t = 2, 3, \dots, n \quad 1$$

Řetězový index bývá často nazýván také jako tempo růstu. Vyjadřuje změnu oproti předchozímu sledovanému období. V práci je použit z důvodu větší zřetelnosti a představy vývoje vývozu a dovozu zahraničního obchodu.

---

¹ Vlastní zpracování

3 Teoretická východiska

3.1 Obchod

Obchod je důležitou součástí tržních ekonomik a představuje specifickou činnost, která spočívá ve směně zboží nebo služeb za peníze. Vyjadřuje tedy vztah mezi kupujícím a prodávajícím. Jsou rozlišovány dvě pojetí obchodu, a to:

- funkční,
- institucionální.

Funkční představuje obchod jako činnost, je tedy chápán jako nákup a prodej zboží. Jedná se o aktivitu obchodníků, subjektů, jež se zaměřují na výrobu nebo služby, ale i běžných lidí. V institucionálním pojetí jsou subjekty obchodníci, pro které se jedná o hlavní činnost. Tyto subjekty jsou mezičlánky mezi výrobou a spotřebou. Národohospodářské pojetí obchodu vzniká kombinací obou výše zmíněných pojetí.²

Obchod lze dle teritorií dělit na:

- vnitřní,
- zahraniční.

Ve vnitřním obchodu pochází obě strany směny z jednoho státu. Jedná se tedy o pohyb zboží na území jednoho státu. Pod zahraničním obchodem si lze představit obchod jednoho státu s jiným státem. Zahraniční obchod má tři základní formy: export, import a reexport. Reexportem je myšleno takové zboží, které je po dovozu exportováno do třetí země.

3.1.1 Historie obchodu

Počátky obchodu jako samostatné činnosti sahají do doby, kdy se řemesla oddělila od zemědělství a města od vesnic. V té době byl znám barterový obchod, který je považován za základní a prvotní formu obchodu. Pojem barterový obchod představuje

---

² ŠTĚRBOVÁ, L. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. 2013, str. 13-16.

takový obchod, kdy dochází k výměně zboží či služby bez použití peněz. Převážně se jednalo o obchod s výrobky, které si lidé neuměli sami vyrobit, nebo neměli potřebné zdroje. Výrazný pokrok v obchodování nastal v období Babylonské říše, jejíž obyvatelé měli již peníze, zavedli splátky, úroky, dělení zisku atd. Ve městech se nacházely tržnice a řemeslníci obchodovali i v ulicích. V následném feudalismu obchod stagnoval, a to z velké části z církevních důvodů. Dále se začalo objevovat zastupování, v tomto případě byl obchodní zástupce pověřen svým zaměstnavatelem a obchodoval v zahraničí. Námořní obchod je typickým příkladem obchodní společnosti, který vznikl s myšlenkou rozložení rizika na více osob. Díky zámořským objevům se rozšiřoval sortiment nabízeného zboží a obchod rostl úměrně s městy. Na našem území docházelo k počátkům rozmachu obchodu s příchodem franského kupce Sáma.

Vznik světového hospodářství a průmyslová revoluce přispěly k rozšíření trhu, došlo ke specializaci obchodu a obchod se tedy postupně měnil do podoby, jakou známe dnes. Vývoj mezinárodního obchodu působil na průmysl a s rozvojem společnosti se rozvíjela i výroba. V období hospodářské krize vznikly kvůli konkurenci kartely. Dále byl zaznamenán růst obchodního podnikání, nákupních družstev, spolupráce a sdružování. Po skončení druhé světové války se obchodu poměrně dařilo. Rostla životní úroveň, lidé více vybavovali svoje domácnosti, došlo k vývoji automobilismu a elektroniky. V období socialismu neexistovaly samostatné obchody, ale byly součástí národních podniků. Již od šedesátých let dostávali zaměstnanci kromě fixního platu i provizi. Typickým rysem pro toto období byl nedostatek zboží, kvůli čemuž se vyplatilo mít známé nebo nabízet úplatky. Díky obchodování docházelo i k rozvoji kultury, techniky a náboženství.³

3.2 Zahraniční obchod

Otevřeností ekonomiky možno chápat jako míru zapojení země do mezinárodního obchodu, obvykle tedy nesoběstačné státy mají ekonomiku otevřenější. Existuje řada důvodů, které vedly k jeho vzniku. Zboží, které stát produkuje, si buď spotřebuje sám, nebo s ním obchoduje. Každý stát disponuje jinými zdroji, proto vznikla potřeba dovážet

---

³ MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ. *Historie obchodu* [online]. [cit. 2019-11-26]. Dostupné z: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=2965

komodity ze zahraničí. Nebo v opačném případě, stát prodává jiným zemím vlastní produkci, pokud jí má nadbytek. ⁴ Zahraniční obchod má význam především pro menší ekonomiky, které jsou často nesoběstačné. Termínu soběstačnost v národohospodářském odvětví odpovídá pojem samozásobení. Absolutní soběstačnost představuje uspokojení objemu a kvality výrobků na základě vlastních zdrojů. Soběstačná může být ale i země, která nemá přemíru přírodních zdrojů a účastní se mezinárodní dělby práce. S pojmem soběstačnost je spojen pojem autarkie, jejíž podmínkou je neexistence zahraničních obchodních vztahů. Tudíž představuje soběstačnost. ⁵

Zahraniční obchod jako proces má dvě základní strany: vývoz a dovoz. Vývoz neboli export představuje objem zboží či služeb, které je stát schopen vyrobit a exportovat do zahraničí. Dovož neboli import představuje naopak takový objem zboží nebo služeb, které si je stát schopen dovézt ze zahraničí. Součet vývozu a dovozu tvoří tzv. obrat. Naopak jejich rozdíl představuje obchodní bilanci. Pro každý stát je důležité, aby vývoz převyšoval dovoz, tedy aby obchodní bilance byla aktivní, protože tento rozdíl tvoří přírůstek HDP. Tzv. čistý export představuje rozdíl mezi exportem a importem daného státu. ⁶ Na import má vliv především velikost domácí poptávky, vývoj světových cen daných komodit a vývoj měnového kurzu. Naopak export je ovlivňován vnější poptávkou, konkurenceschopností domácích vývozců a vývojem měnového kurzu. Jak dobře na tom jednotlivé státy v oblasti mezinárodního obchodu jsou, ukazuje podíl země na světovém obchodu. Dynamika tohoto podílu představuje sílu prosazení státu na cizích trzích. ⁷

Obchodování mezi státy navzájem je závislé na řadě determinantů. Tyto determinanty jsou schopny velmi ovlivnit zahraniční obchod daného státu. Vlivy je možné rozdělit na objektivní a subjektivní. Pod objektivními vlivy si lze představit geografickou

---

⁴ JUREČKA, V. a kol. *Makroekonomie*. 2017, str. 290.

⁵ JENÍČEK, V. *Zemědělství a soběstačnost ve výrobě potravin*. 1984, str. 7-9.

⁶ MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ. *Zahraniční obchod* [online]. [cit. 2020-01-25]. Dostupné z: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=54497

⁷ ROJÍČEK, M. a kol. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. 2016, str. 460-461.

polohu, přístup k moři, míru hornatosti, klimatické podmínky, zdroje surovin apod. Do subjektivních vlivů lze zařadit např. vliv státu a jeho institucí.⁸

Jednotlivé ekonomiky vyrábí dva druhy statků, a to obchodovatelné a neobchodovatelné statky. Ve své podstatě je možné obchodovat se všemi statky, ale kvůli existenci různých překážek u některých statků zahraniční obchod neprobíhá. Obchodovatelnost lze vysvětlit jako možnost vývozu a dovozu, tedy obchodu. V opozici stojí neobchodovatelnost, která vyplývá například z příliš vysokých nákladů na transport. Neobchodovatelným statkem jsou převážně služby.⁹

Lze rozlišit dva druhy pojetí, která pojednávají o vývozu a dovozu. Jsou jimi přeshraniční a národní pojetí. Na základě přeshraničního pojetí dochází k fyzickému pohybu zboží přes hranice. V tomto pojetí nezáleží na tom, jestli obchod proběhne mezi českými nebo zahraničními subjekty. Údaje v tomto pojetí jsou mezinárodně srovnatelné kvůli tomu, že v něm dochází k fyzickému pohybu zboží přes hranice. V této diplomové práci je proto v praktické části pracováno s daty přeshraničního pojetí. Národní pojetí představuje exportní a importní výkonnost dané ekonomiky. Toto pojetí se zabývá obchodem se zbožím mezi rezidenty a nerezidenty.¹⁰

3.2.1 Teorie zahraničního obchodu

Počátky teorií zahraničního obchodu sahají až do 17. století, kdy bylo v popředí merkantilistické ekonomické myšlení. Tento směr myšlení vyzdvihoval národní zájmy a hlavní podstatou pro růst bohatství národa byla potřeba mezinárodního obchodu. Merkantilisté ale nepodporovali mezinárodní dělbu práce a význam viděli především v aktivní obchodní bilanci. Pokládali zahraniční obchodování za hru „s nulovým součtem“ a vítězi této hry byli ti, kteří měli obchodní bilanci aktivní.

Klasikové v 18. století hru „s nulovým součtem“ vyvrátili a začali mluvit o hře „s pozitivním součtem“. Svými teoriemi ukázali, že díky obchodování roste bohatství

---

⁸ SVATOŠ, M. a kol. *Zahraníční obchod: teorie a praxe*. 2009, str. 25.

⁹ BRČÁK, J. a kol. *Makroekonomie-teorie a praxe*. 2014, str. 158-161.

¹⁰ ROJÍČEK, M. a kol. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. 2016, str. 463.

všech národů, nehledě na obchodní bilanci, a že nejsou tak důležité peníze, jako mezinárodní dělba práce. Adam Smith ve svém díle definoval úlohu a výhody zahraničního obchodu. Smith je tvůrcem první klasické teorie, konkrétně teorie absolutních výhod, která říká, že každý stát by se měl specializovat na takové výrobky, které je schopen vyrobit s nízkými náklady. Teorie relativních výhod je druhou teorií a jejím tvůrcem je David Ricardo. Tato teorie pojednává o výhodnosti mezinárodního obchodu i v takovém případě, kdy je jeden stát oproti jiným státům schopný vyrobit všechny výrobky s nižšími náklady.

Na Ricardovu teorii navázala tzv. dynamická teorie komparativní výhody. Autory této teorie jsou Neoklasikové, přesněji Heckscher a Ohlin. Teorie je založena na analýze mezinárodního obchodu a rozdílech komparativních nákladů, tedy říká, které výrobní faktory mohou danou komparaci způsobit. Teorie ve své podstatě představuje zaměření států na výrobu a export takového druhu zboží, které jsou relativně náročné na výrobní faktor, kterým stát disponuje.¹¹

3.2.2 Teritoriální a komoditní struktura

Struktura zahraničního obchodu je dělena na teritoriální a komoditní. Teritoriální struktura představuje obchodování státu se zahraničím z hlediska územního rozdělení:

1. Státy s vyspělou tržní ekonomikou
2. Státy EU
3. Státy ESVO
4. Ostatní státy s vyspělou tržní ekonomikou
5. Rozvojové země
6. Státy s tranzitivní ekonomikou
7. Společenství nezávislých států
8. Ostatní

---

¹¹ SVATOŠ, M. a kol. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. 2009, str. 17-20

9. Nespecifikováno

10. Země OECD ¹²

Komoditní struktura představuje produkční zaměření zahraničního obchodu daného státu a lze ji analyzovat na základě tzv. Standardní mezinárodní klasifikace zboží (SITC), která se skládá z:

- 0 Potraviny a živá zvířata
- 1 Nápoje a tabák
- 2 Suroviny nepoužitelné, s výjimkou paliv
- 3 Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály
- 4 Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky
- 5 Chemikálie a příbuzné výrobky jinde neuvedené
- 6 Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu
- 7 Stroje a dopravní prostředky
- 8 Průmyslové spotřební zboží
- 9 Komodity a předměty obchodu jinde nezatříděné ¹³

3.2.3 Význam zahraničního obchodu

Význam zahraničního obchodu země lze ukázat například na celkovém objemu domácích výrobků ve vztahu s objemem spotřeby v určitém časovém období. Užitý společenský produkt se rovná součtu vyrobeného společenského produktu a dovozu, od nichž je odečten vývoz. Případně vyrobený společenský produkt se rovná součtu užitého společenského produktu s vývozem, od kterých je odečten dovoz. Z toho vyplývá,

---

¹² MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Zahranicní obchod* [online]. 13. 3. 2019 [cit. 2020-01-15]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/statistiky-zahranicniho-obchodu/zahranicni-obchod-1-2019--244358/>

¹³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Standardní mezinárodní klasifikace zboží, 4. revize* [online]. [cit. 2020-01-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20551095/60011111j02_c.pdf/659d2649-c69d-4ffa-aaf1-741169332ce2?version=1.0

že jestliže je vývoz větší než dovoz, tak hodnota užitého společného produktu klesá. Další význam mezinárodního obchodu lze vidět na objemu zahraničního obchodu, který udává, jak si stát stojí ve světové ekonomice. Výhodou tohoto ukazatele uvedeného v absolutních číslech je, že vyniknou země, které sice nejsou velké, avšak z hlediska vývozu se řadí mezi silné země. A naopak velké země nemusí být nutně na prvních pozicích, co se týče vývozu.¹⁴

Zahraniční obchod přispívá k růstu životní úrovně, nabízí širší sortiment výrobků a služeb, promítá se do HDP, podporuje spolupráci a vzdělanost, například zájem o nové technologie a cizí jazyky. Na jeho význam lze nahlížet z několika hledisek, jejichž vliv působí na každou ekonomiku země trochu jinak:

- efektivnost,
- proporcionalita,
- demonstrativní efekt.

Efektivnost je chápána jako zaměření země na vývoz takových výrobků, při kterých dochází k co největším úsporám společenské práce. Státy by se měly na tyto výrobky zaměřit. Velmi málo zemí je soběstačných a jsou tedy závislé na jiných státech, což představuje další význam-proporcionalitu. Třetím významem je demonstrativní efekt. Ten zrcadlí úroveň výrobních schopností daného státu.¹⁵

Větší a lidnatější státy nejsou tolik závislé na vnějších ekonomických vztazích, oproti zemím menším a méně lidnatějším. Míra této závislosti se dá vyjádřit poměrem objemu zahraničního obchodu k HDP. Lze rozlišit dva přístupy vzhledem k zahraničnímu obchodu, a to přístup pasivní a aktivní. Pasivní pojetí je chápáno jako zajištění surovin, které si stát není schopen sám vyrobit, proto dochází k obchodu, což odpovídá výše zmíněnému hledisku proporcionality. Na rozdíl od aktivního přístupu, který odpovídá

---

¹⁴ BENEŠ, V. a kol. *Zahraniční obchod*. 2004, str. 35-36.

¹⁵ BENEŠ, V. a kol. *Zahraniční obchod*. 2004, str. 28-29.

hledisku efektivnosti, v tomto případě se stát zaměřuje na výrobu zboží a služeb, které jsou exportu-schopné, a odstraňuje překážky, aby se dostal snadno na trh ostatních zemí. ¹⁶

Hrubý domácí produkt lze vypočítat třemi metodami:

- důchodovou,
- produkční,
- výdajovou.

Důchodová neboli příjmová metoda je založena na příjmech ekonomických subjektů, konkrétně zahrnuje mzdy, úroky, zisky, renty a příjmy ze samostatně podnikajících osob. Produkční metoda, nazývaná často jako výrobní metoda, představuje součet hrubé přidané hodnoty všech firem a čistých daní produktů. Vzhledem k zaměření této práce je stěžejní výdajová metoda, která kromě spotřeby domácností, hrubých soukromých investic a výdajů vlády, obsahuje také čistý export. Čistý export představuje rozdíl mezi exportem a importem. Některé výdaje spadají na zahraniční zboží, proto je import zapotřebí odečíst, aby nedocházelo k nadhodnocení HDP. Z toho vyplývá, že pokud hodnota čistého exportu vyjde kladná, tedy export převyšuje import, dojde ke zvýšení hodnoty HDP. To platí samozřejmě i v opačném případě. Jestliže je hodnota čistého exportu záporná, import je větší než export a dochází ke snížení hodnoty HDP. ¹⁷

3.2.4 Globalizace

Globalizace představuje souhrn navzájem provázaných procesů, které propojují ekonomiky zemí. S propojeností světa roste i vzájemná závislost ekonomik. Díky globalizaci je zvyšována životní úroveň všech lidí na světě, například ve třetích zemích představuje bezpečí, čistou vodu a vzdělání spojené s vidinou lepší budoucnosti. Obecně mezi výhody globalizace lze zařadit růst objemu prodávaného zboží, nové technologie, širší sortiment zboží i služeb, dále růst světového obchodu a spotřeby. Existují samozřejmě i nevýhody, příkladem může být krize v zemi, která se kvůli provázanosti ekonomik může

---

¹⁶ BENEŠ, V. a kol. *Zahraniční obchod*. 2004, str. 32-34.

¹⁷ JUREČKA, V. a kol. *Makroekonomie*. 2017, str. 30-35.

stát krizí světovou, oslabení vlastní identity nebo že velké obchodní řetězce můžou způsobit bankrot menších podnikatelů.¹⁸

Globalizační procesy vznikaly již v 16. století díky zámořským objevům, na jejichž základě následoval rozmach mezinárodního obchodu. Vazby a transakce mezi jednotlivými zeměmi rostly s rozvojem kapitalismu a technického pokroku. Stěžejní globalizační procesy nastaly až v 19. století a lze je rozdělit do tří fází. První vlna globalizace proběhla od roku 1870 a skončila před začátkem první světové války. Ekonomiky rychle rostly společně s jejich otevřeností, pracovní síly migrovaly a kapitálová mobilita rostla. V tomto období byl stěžejní technologický pokrok a liberalizace v obchodních vztazích. Druhá vlna globalizace nastala po skončení druhé světové války a trvala pouze dvacet let. Pro ni je charakteristická liberalizace, kterou prosazovaly především Spojené státy americké. Docházelo k růstu internacionalizace a rozvoji mezinárodních produkčních systémů. Třetí vlna globalizace začala v roce 1980 a trvá dodnes. Nadále dochází k růstu mezinárodních vazeb. Tato vlna je typická změnou charakteru výrobních procesů a je založena na mikroekonomických aspektech. V průběhu všech vln globalizace docházelo k růstu mezinárodního obchodu a změnám komoditní i teritoriální struktury.¹⁹

S globalizací je v současnosti spojován světový obchod. Již přes polovinu století pohání globální růst. Ekonomiky jsou na sobě závislé a vzájemné mezinárodní vztahy jsou čím dál více důležitější. Od čtyřicátých let 20. století docházelo k růstu světového obchodu a postupnou integrací rostla i specializace jednotlivých zemí. Díky inovacím a pokrokům tak světový obchod posiluje.²⁰

3.2.5 Konkurenceschopnost

Rozvoj globalizace přispěl k hodnocení prostředí pro všechny subjekty. V sedmdesátých letech 20. století proběhly strukturální krize a rostla nová konkurence ve světě, což následně vyvolalo zájem o zvýšení konkurenceschopnosti. V užším pojetí lze

---

¹⁸ EPPING, R. Ch. *Průvodce globální ekonomikou*. 2004, str. 27-28.

¹⁹ STEINMETZOVÁ, D. *Bariéry konkurenceschopnosti*. 2008, str. 18-21.

²⁰ SVATOŠ, M. a kol. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. 2009, str. 33.

konkurenceschopnost chápat jako schopnost prosazení zboží či služby v porovnání s ostatními na daném trhu. V tomto případě jsou stěžejní aspekty výkonnosti dané oblasti a cílem je rozšíření nebo zachování tržního podílu na trzích. Jedná se tedy o schopnost dostat se na mezinárodní trh se svým zbožím či službami a získat tak komparativní výhody. V širším pojetí jsou důležité takové zdroje, které dělají národní ekonomiky více úspěšnější. Cílem je vysoká zaměstnanost a životní úroveň. Organizace, která se konkurenceschopností zabývá, se nazývá WEF (Světové ekonomické fórum) a vznikla v roce 1971. Tato instituce vydává každý rok žebříček, do kterého zařazuje země dle kritérií, které ukazují jejich konkurenceschopnost.

Výzkumem konkurenceschopnosti se zabýval Michael Porter. Ten ve svém přístupu tvrdil, že je zapotřebí poznat zdroje konkurenceschopnosti, aby mohla být pochopena. Do popředí se dostala produktivita, která pozitivně ovlivňovala životní úroveň, mzdy, měnový kurz atd. ²¹

Jestliže jsou podniky globálně konkurenceschopné, dochází ke zvyšování zaměstnanosti. Provázanost mezi konkurenceschopností, ekonomickým růstem a zaměstnaností je popisována v tzv. Bílé knize, která byla napsána v devadesátých letech. Mimo jiné je v knize uveden i problém makroekonomické nerovnováhy. Kromě výše nákladů zahrnuje Bílá kniha i kvalitu vzdělání, přípravu na povolání, účinnost systému organizace, schopnost zdokonalení výrobních procesů, přizpůsobivost tržních podmínek apod., což lze shrnout do promyšlené strategie. Organizační dovednosti jsou stěžejní součástí konkurenceschopnosti firmy. ²²

3.2.6 Platební bilance

Platební bilance je zpravidla sestavována centrální bankou, představuje všechny hospodářské transakce mezi rezidenty a nerezidenty v daném časovém období a obsahuje transakce za export, import, zboží, služby, důchody a finanční operace. Ukazuje nejen přehled o obchodních vztazích, ale i celkový pohled na ekonomiku daného státu. Typickou

---

²¹ STEINMETZOVÁ, D. *Bariéry konkurenceschopnosti*. 2008, str. 34-35.

²² CIHELKOVÁ, E. a kol. *Světová ekonomika: regiony a integrace*. 2002, str. 37-40.

vlastností je účetní vyrovnanost, což zajišťuje podvojný zápis. Jestliže je bilance nevyrovnaná, lze například upravit směnné kurzy.²³ Platební bilance má horizontální nebo vertikální strukturu, položky struktur jsou uvedeny následovně:

Horizontální struktura:

- běžný účet,
- kapitálový účet,
- finanční účet,
- saldo chyb a opomenutí,
- změna devizových rezerv.

Vertikální struktura:

- kreditní položky,
- debetní položky.

Obchodní bilance je významnou položkou běžného účtu platební bilance. Udává rozdíl mezi dovozem a vývozem, tedy odráží přeshraniční přesuny zboží a služeb, což lze také označit jako saldo obchodní bilance. Obchodní bilance znázorňuje pozici ekonomiky státu v rámci zahraničního obchodu. Pokud je vývoz větší než dovoz, saldo je pozitivní. V opačném případě, tedy jestliže dovoz převyšuje vývoz, je saldo negativní. Na obchodní bilanci má značný vliv úroveň měnového kurzu.²⁴

3.2.7 Měnový kurz

Měnový kurz představuje poměr dvou měn a má významný vliv na mezinárodní obchod. Jedná se o velmi sledovanou ekonomickou veličinu, ať už reálnou, která ovlivňuje například zaměstnanost, nebo nominální, která má vliv na inflaci skrze importní ceny.

---

²³ ROJÍČEK, M. a kol. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. 2016, str. 476-490.

²⁴ BRČÁK, J. a kol. *Makroekonomie-teorie a praxe*. 2014, str. 176-177.

Nominální měnový kurz představuje cenu jedné měny vyjádřenou v jednotkách druhé měny. Lze rozlišit dva druhy zápisu, přímý a nepřímý. Přímým zápisem je např. 25 CZK/EUR, pod čímž si lze představit, že 1 euro činí 25 Kč. Nepřímý zápis se uvádí v opačném tvaru, např.: 0,025 EUR/Kč, což znamená, že cena 1 Kč je 0,025 eur. Měnový kurz prošel vývojem, v současnosti lze tvrdit, že ho tvoří nabídka a poptávka měny na devizových trzích. Pokud Česká koruna posílí, dostaneme za českou korunu více euro. Když česká koruna naopak oslabí, máme za českou korunu méně euro. Na měnový kurz působí řada vlivů, např.: saldo platební bilance či nabídka a poptávka po měně.²⁵

3.3 Evropská integrace

Evropská integrace je dlouhodobý proces sbližování a propojování ekonomik. Její počátky podle některých autorů sahají až do antického Řecka. Jakési politické uskutečnění lze vidět za časů římské říše a integrační směry byly spatřeny ve svaté říši. Již v těchto obdobích bylo hledáno vhodné uspořádání společnosti, myšlenka byla založena na podobném duchovním a kulturním vývoji tehdejších evropských národů, protože hlavním záměrem bylo šíření křesťanství. Dále se mělo jednat o společenství, které by zajistilo ochranu před bitvami a válkami. Proto je o sjednocení Evropy možné mluvit jako o systému mírového řešení konfliktů.

První osobností, která vyřkla myšlenku spolupráce institucí, byl Francouz Pierre Dubois. Na počátku 14. století navrhl stálé shromáždění šlechticů, které mělo za cíl zamezit válečným konfliktům. Český panovník Jiří z Poděbrad zastával stejný názor. Přibližně v roce 1462 zamýšlel vytvoření tzv. Unie evropských států, která měla mít mimo jiné svůj legislativní orgán a soudní dvůr. Další, kdo chtěl zabránit válečným konfliktům, byl v 17. století Maximilien de Béthune, vévoda ze Sully, který chtěl již konkrétně vytvořit radu, která by stála nad patnácti státy. Ve středověkém období bylo tedy hlavním cílem zabezpečit ochranu křesťanským zemím. V období novověku se idea integrace přesunula k filosofům, a kromě potřeby obrany vznikl záměr hájit politické zájmy v nadnárodní úrovni. Zástupcem této myšlenky byl Angličan William Penn, který na konci 17. století

---

²⁵ ROJÍČEK, M. a kol. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. 2016, str. 416-417.

vyzdvihl do popředí potřebu založení parlamentu složeného ze zástupců jednotlivých zemí. O několik let později, na počátku 17. století, byl ve středu zájmu projekt diplomata Abbého de Saint-Pierra, který byl založen na obraně hrazené ze společných zdrojů. Dalším myslitelem byl Němec Imanuel Kant. Jeho návrhem z konce 18. století bylo zřízení federace, jejímž předpokladem byla společná ústava a jednotný právní systém. Francouz Claude Henri de Saint-Simon ve své práci z roku 1814 psal o dvoukomorovém parlamentu, zároveň ale věděl, že to nebude možné, dokud nebudou evropské státy parlamentními demokraciemi. Významný vliv na evropskou integraci měla průmyslová revoluce, protože podnítila potřebu mezinárodní spolupráce. Rozvoj obchodu po první světové válce měl zabránit hospodářské krizi a vysoké nezaměstnanosti. Zároveň již docházelo k podepisování dohod. Názory na proces integrace se ale lišily a zůstali zastánci zachování národních ekonomik, např. Velká Británie chtěla ponechat bariéry volného obchodu.

Nejvýznamnější myšlenkový proud, předchůdce současného integračního procesu, jehož základní ideou bylo sjednocení Evropy, bylo Panevropské hnutí. V čele s rakouským aristokratem Richardem Coudenhove-Kalergim, jehož stěžejní dílo z roku 1923 neslo název Panevropa. Panevropská unie měla představovat politický projekt sjednocené Evropy a Coudenhove-Kalergi předložil návrh evropské ústavy, který posléze ale nebyl podpořen. Jakmile začala druhá světová válka, hnutí se snažilo válku ukončit a zabývalo se uspořádáním poválečné Evropy.²⁶

Podobu integračního procesu, jaký je znám v současné době, dalo období po druhé světové válce, kdy bylo evropské hospodářství zničeno a většina států zbankrotovala. Státy nebyly schopny samostatně čelit nacistickému proudu a již v průběhu války vznikaly myšlenky integrace, která by bránila soupeření jednotlivých států proti sobě a zajistila mír. Státy se pomalu vzpamatovávaly ze svých ztrát. Prvotní podmínky pro integraci vznikaly směrem na západ s budováním demokracie, rovnosti politických stran a tržním hospodářstvím. V roce 1948 vznikla Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC), která se významně podílela na redukci vnitřních překážek obchodu a plateb v Evropě. Integrace ekonomik západních zemí přinesla růst všem a mezinárodní obchod

---

²⁶ FIALA, P. a PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2003, str. 31-36.

Evropy vzkvétal. Růst vývozu byl popisován jako podpora úspor a investice. Celková myšlenka integrace byla spíše v ekonomickém duchu.

Za otce evropské integrace je považován Robert Schuman, podle jehož plánu, který byl realizován v roce 1952, vzniklo Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO). Schumanovou myšlenkou bylo spojení uhelného a ocelářského sektoru Německa a Francie, k nimž se připojily: Itálie, Belgie, Nizozemsko a Lucembursko. ESUO se dařilo dobře, tempo růstu HDP se zvyšovalo. Posléze ale vznikla potřeba hlubší integrace, protože uhlí a ocel přestávaly být tolik důležitými komoditami. Podepsáním Římské smlouvy tak vzniklo Evropské hospodářské společenství (EHS). EHS mělo za cíl odstranit překážky obchodu, to se ale netýkalo dovozu nečlenských států. Následně v roce 1960 z důvodu strachu z diskriminace a přehlížení vzniklo Evropské sdružení volného obchodu (ESVO). V roce 1965 došlo ke sloučení institucí ESUO, EHS a Euroatomu, čímž vznikla tzv. Evropská společenství (ES). V roce 1968 byla vytvořena celní unie. Posléze probíhala na základě Římských smluv liberalizace obchodu a docházelo k odstraňování překážek obchodu. Navzdory snaze o integraci chtěly některé státy přejít z ESVO do ES, k čemuž došlo v roce 1973. Prvním tímto státem byla Velká Británie. V zemích EHS byla integrace hlubší. V 60. letech se Pierre Werner zabýval studiemi o měnové integraci a roku 1970 představil tzv. Wernerovu zprávu, která měla za cíl vznik měnové unie do roku 1980, ke které ale nakonec nedošlo. V roce 1986 vznikl Jednotný evropský akt (JEA) a proces integrace se dal opět do pohybu. Již o tři roky později byl založen Evropský hospodářský prostor (EHP). Následně se opět objevila myšlenka měnové unie a vlastní měny, která měla nastat do roku 2002, aby došlo k dalšímu prohloubení evropské integrace. Následná Maastrichtská smlouva představovala opravdu nejhlubší integraci od Římských smluv, zahrnovala vytvoření občanství EU, pravidla pro volný pohyb kapitálu, princip subsidiarity, přinesla protokol o sociální politice a nahradila vlastní měny eurem. Trh Evropské unie byl v této době již veliký a země na něj měly volný přístup. Další smlouvou byla Amsterdamská smlouva, která oproti Maastrichtské zahrnovala především sociální politiku. Se záměrem přizpůsobení institucí kvůli dalšímu rozšíření Evropské unie vznikla Smlouva z Nice, která vstoupila v platnost roku 2003. V roce 2009 vstoupila v platnost Lisabonská smlouva, též nazývaná jako „Smlouvy“, která novelizuje předchozí smlouvy kvůli jejich nepřehlednosti. Vznikla kvůli potřebě vyššího stupně integrace a ve své

podstatě nahradila neúspěšnou ústavu. Všechny předcházející smlouvy jsou stále platné kromě ESUO, protože její platnost byla pouze padesát let.²⁷

3.3.1 Měnová unie

V dřívějších dobách existoval směnný obchod, při kterém docházelo k výměně zboží za zboží. Výhodou peněz je to, že subjekt může něco koupit, aniž by musel něco jiného prodat. Peníze tedy zjednodušují obchodní a finanční transakce. Společně s evropskou integrací se od počátku předpokládala i měnová unie, která měla být řízena jednotnou centrální institucí. Dle plánu Pierra Wenera měla být měnová unie vytvořena již do roku 1970, k čemuž ale nedošlo kvůli nepřipravenosti jednotlivých ekonomik. Podmínky pro účast v měnové unii jsou ukotveny v Maastrichtské smlouvě. Těmito podmínkami jsou: cenová stabilita, stabilita měnového kurzu, udržitelnost veřejných financí a stabilita úrokových sazeb. K nahrazení národních měn daných zemí za euro došlo v roce 2002.

Existuje řada výhod i rizik zavedení eura. Výhodami, které se týkají mezinárodního obchodu, jsou např.:

- omezení kurzového rizika,
- eliminace transakčních nákladů,
- transparentnost cen,
- růst zahraničního obchodu.

Firmám mají riziko, že dojde ke změně kurzu v době mezi uzavřením smlouvy a platbou. Toto riziko mizí, když jsou měny obou stran shodné. To samé platí v případě snížení transakčních nákladů, v případě měnové unie podnikatelé nemají náklady na směnu měny, ušetří tak peníze i čas. Výhodou pro spotřebitele je růst konkurence v měnové unii, které plyne z vyjádření cen v jedné měně, čímž jsou snadněji porovnatelné. S jednotnou

---

²⁷ BALDWIN, R. E. a WYPLOSZ, Ch. *Ekonomie evropské integrace*. 2008, str. 31-54.

měnou jsou mezinárodní platby mnohem jednodušší, s čímž je spojen i růst objemu zahraničního obchodu.²⁸

3.4 Evropská unie

Od roku 1985 vedl Komisi Jacques Delors, podle kterého bylo prioritou dostat do popředí sociální oblast, hospodářskou a měnovou unii. Dále dle něho byla zapotřebí finanční aktivita kvůli společně zemědělské politice a volný pohyb čtyř svobod (zboží, osob, služeb a kapitálu), což bylo dle Delorse stěžejním krokem k pokračování evropské integrace. To vše vedlo k potřebě posílení institucí. Postupně probíhalo několik zasedání, byla navrhována řada smluv, avšak konečnou smlouvou se stala na konci roku 1991 Smlouva o Evropské unii, tzv. Maastrichtská smlouva, která nese název po nizozemském městě Maastricht, kde byl tento dokument ministry členských států podepsán.²⁹

Evropská unie je nadnárodní uspořádání založené na spolupráci. Jedná se o politický útvar, který má otevřený a proměnlivý charakter. Mění se horizontálně i vertikálně. Horizontální změnou je např. rozšiřování EU o další země. Naopak vertikálními změnami jsou např. kompetence, instituce a vztahy mezi nimi. Evropská integrace je proces, který ovlivňuje nejen současnou podobu Evropy, ale i nečlenské země. Na rozdíl od národních států je výsledkem smluvního rámce, který byl vytvářen postupně, a to prostřednictvím národních států. Evropská unie, jakou v dnešní době známe, prošla určitým vývojem, který je podmíněn smluvním rámcem, jehož obsahem jsou dohody členských států. Hlavními druhy pravomocí jsou pravomoci výlučné a sdílené. Výlučné pravomoci má v rukou Evropská unie a členské státy jen v tom případě, když jim je EU svěří. Mezi tyto pravomoci patří např. celní unie, měnová politika, společná obchodní politika atd. Sdílené pravomoci představují výkon právních aktivit členských států v takovém rozsahu, v jakém je EU nevykonává. Do těchto pravomocí jsou řazeny: vnitřní trh, sociální politika, doprava, energetika atd. Za EU jednájí instituce, které mají působnost v celé Evropské unii.³⁰

---

²⁸ MULAČOVÁ, V. a MULAČ, P. *Obchodní podnikání ve 21. století*. 2013, str. 480-481.

²⁹ FIALA, P. a PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2003, str. 115-127.

³⁰ FIALA, P. a PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2003, str. 9-24.

Obchodování je pro EU stěžejní z důvodu tvorby pracovních míst a udržitelného růstu, dále se snaží vyzdvihnout lidská práva, etiku či ochranu životního prostředí, i z těchto důvodů uzavírá EU obchodní dohody se třetími stranami. Mezi těmi stojí ale bariéry v podobě cel, zákazů či omezení, a právě zmíněné dohody mají za cíl tyto bariéry omezovat.³¹

Vznik se datuje k roku 1952, tehdy pod názvem Evropské společenství uhlí o oceli, s cílem založení společného trhu v odvětví uhlí a oceli. Zakládajícími členy byly tyto státy: Německo, Francie, Itálie, Belgie, Nizozemsko a Lucembursko. S postupem času docházelo k rozšiřování společenství. K poslednímu rozšíření došlo v roce 2013, kdy v Evropské unii bylo 28 států, ovšem v roce 2020 vystoupilo Spojené království, současný počet činí tedy 27 států. Velká Británie nesouhlasila s některými integračními procesy již v počátcích vzniku, dostala tedy výjimku, tzv. opt-outs, což znamená, že pro ni neplatily některé ze závazků Maastrichtské smlouvy. Výjimku dodatečně obdrželo i Dánsko. Odměřený postoj Velké Británie k evropské integraci lze tedy pozorovat již v dřívějších letech.³²

Evropská unie je charakteristická svými cíli. Patří mezi ně například:

- prosazování míru, hodnot, na nichž je založena, a blahobytu občanů;
- zajišťování svobody, bezpečnosti a spravedlnosti bez omezení vnitřními hranicemi;
- udržitelný rozvoj;
- zvyšování ekonomické, sociální a územní soudržnosti a solidarity mezi členskými státy;
- vytvoření hospodářské a měnové unie.

---

³¹ BYDŽOVSKÁ, M. *Vnější obchodní vztahy* [online]. [cit. 2019-11-26]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8894/sekce/vnejsi-obchodni-vztahy/>

³² MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Evropská unie* [online]. [cit. 2019-12-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/mezinarodni-organizace-a-vs-evropska-unie.aspx>

Evropská unie dále vyznává společné hodnoty, které jsou tzv. Listinou základních práv Evropské unie. Patří mezi ně: důstojnost, svoboda, rovnost, solidarita, občanská práva a soudnictví.³³

3.4.1 Vnitřní trh

Oblastí vnitřního trhu jsou všechny členské státy. Tento trh zahrnuje čtyři svobody, jejichž rostoucí integrací roste postavení Evropské unie ve světě:

- volný pohyb zboží,
- volný pohyb osob,
- volný pohyb služeb,
- volný pohyb kapitálu.

Vnitřní trh započal s cílem tvorby takových podmínek, aby obchody probíhaly co možná nejjednodušeji, stejně jako uvnitř jednotlivých zemí. Zákazy obchodů proběhly jen v takových případech, kdy mohlo dojít k ohrožení zdraví, bezpečnosti nebo mravnosti občanů. Odstranění cel a kvót proběhlo prakticky bez problémů. Ale na počátku existovaly dvě velké překážky, a to odlišné technické požadavky a sazby DPH jednotlivých států. Pod technickými požadavky si lze představit např. velikost, tvar, váhu, barvu zboží atd. Existovaly dva způsoby řešení těchto překážek: vzájemné uznávání technických norem nebo harmonizace technických předpisů. V současnosti platí, že výrobek vyrobený v jedné členské zemi má přístup na trhy ostatních členských stát a nehledí se na národní předpisy těchto států. Díky vzájemnému uznávání výrobků mohou výrobky projít hranicemi států bez problémů. Po odstranění těchto překážek zbývala bariéra v podobě nepřímých daní, tedy DPH a spotřební daně. Tyto daně jsou zavedeny ve všech členských zemích, ale kvůli nim může vzniknout nerovnost podmínek soutěže v obchodování, protože by se na trhu mohly vyskytnout stejné výrobky za jinou cenu kvůli rozdílům v sazbě nepřímých daní. Řešením bylo sblížení sazeb, standardní sazba v rozmezí 15-25 %, snížená sazba

---

³³ EUR-LEX. *Listina základních práv Evropské unie*. [online]. 2016 [cit. 2019-12-21]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=CS#d1e35-389-1>

minimálně na hranici 5 %. Horní hranice není určena, ale v praxi nepřekračuje hodnotu 9 %. Každý stát si může zvolit sazbu, jakou chce, ale musí se držet v daných rozmezech.³⁴

Svoboda volného pohybu osob měla vést k lepší pracovním a životním podmínkám, s čímž bylo spojeno právo pracovat a usadit se v nějaké členské zemi Evropské unie, tedy mít stejné podmínky jako občané dané země. Dále měla pomoci vytvořit takový trh, ve kterém nebudou země s nedostatkem nebo přebytkem pracovních sil. Každá smlouva tuto svobodu pozměňovala. Na základě Římské smlouvy se jednalo pouze o zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné. Jednotný evropský akt rozšířil svobodu pro studenty, důchodce a osoby žijící z nezávislých příjmů. Maastrichtská smlouva již mluvila o občanech Evropské unie. Amsterdamská smlouva zakázala diskriminaci pohlaví, rasy, víry, etnického původu a sexuální orientace. Tedy nařizovala rovné zacházení nezávisle na tom, jestli byla osoba občanem dané země či ne. Vyskytly se ale dvě překážky: sociální zabezpečení a uznávání odborné kvalifikace. Sociální zabezpečení bylo vyřešeno tak, že osoba, která pracovala v jiné členské zemi, měla nárok na důchody od své země. Odborné kvalifikace jeví větší problém, protože každá země měla nastavené požadavky jinak. Sektorový přístup byl založen na přijímání směrnic, které stanovily podmínky pro uznávání dosažené kvalifikace. Po tomto přístupu ale nastalo přijímání obecných směrnic, což představovalo uznání vysokoškolského diplomu, vysvědčení o středoškolském nebo odborném vzdělání. I přesto není počet pracovníků směřující za hranice vysoký. A to především z rodinných důvodů, jazykové bariéry či nedostatku informací.³⁵

Poskytování služeb znamená možnost provozování činnosti v jiném členském státě. Je tedy zakázána diskriminace státních příslušností. Členské země měly ještě před vznikem Evropské unie různé předpisy pro ochranu spotřebitele a byly velmi přísné. Nastala nutnost rozhodnutí, jestli budou platné předpisy toho státu, který poskytoval službu, nebo naopak toho, co službu odebíral. Obecně lze službu poskytovat dvěma způsoby, buď usazením v daném státě, nebo tzv. přes hranice. Původně bylo zapotřebí brát v úvahu a respektovat

---

³⁴ URBAN, L. *Volný pohyb zboží* [online]. [cit. 2019-12-27]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8734/sekce/volny-pohyb-zbozi/>

³⁵ URBAN, L. *Volný pohyb osob* [online]. [cit. 2019-12-27]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8736/sekce/volny-pohyb-osob/>

národní předpisy hostitelské země a překonat překážky, proto vznikla dohoda o uznávání kvalifikace získané z jiné členské země a byly sjednoceny podmínky pro zřizování a provozování podniků. Nejprve bylo navrhováno zrušení diskriminace státní příslušnosti a následovat měly jednotlivé kategorie služeb, proto je tento přístup nazýván jako sektorový. Nejvíce se projevil v bankovních a pojišťovacích službách, dopravních a finančních službách. Sektor služeb se neustále vyvíjí, vznikají nové služby. Jedná se o nejméně zintegrováný sektor.³⁶

Podmínkou volného pohybu kapitálu je to, že pro převod kapitálu z jednoho státu do druhého, musí být alespoň jeden z těchto států členem Evropské unie. Volný pohyb kapitálu lze rozdělit na dvě oblasti: volný pohyb plateb a volný pohyb kapitálu. Do volného pohybu plateb lze zařadit např. platby z obchodů, mzdy, důchody, sociální platby. Pod volným pohybem kapitálu si lze představit nemovitosti, cenné papíry, finanční instrumenty apod. Tato svoboda představovala výhodnější uložení úspor, výhodnější úvěrové podmínky, růst investičních aktivit apod. Vznikl prostor pro veškeré evropské finanční instituce a finanční trhy jednotlivých států byly najednou pod neustálou kontrolou. Obsahem Maastrichtské smlouvy je zákaz všech omezení pohybu kapitálu mezi členskými zeměmi navzájem a mezi členskou zemí s třetími zeměmi. Volný pohyb kapitálu je nejvíce propracovaná svoboda. Odstranění bariér znamenalo současně uvolnění překážek u ostatních svobod.³⁷

3.4.2 Společná obchodní politika

Evropská unie je velkým světovým obchodníkem, velkou mírou se podílí na obchodu se třetími zeměmi a je součástí Světové obchodní organizace (WTO). Největší podíl na obchodě Evropské unie mají její jednotlivé členské státy. Po nich následují

---

³⁶ URBAN, L. *Volný pohyb služeb* [online]. [cit. 2019-12-27]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8735/sekce/volny-pohyb-sluzeb/>

³⁷ URBAN, L. *Volný pohyb kapitálu* [online]. [cit. 2019-12-27]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8737/sekce/volny-pohyb-kapitalu/>

Severní Amerika a Asie. Být součástí celní unie znamená odstranit celní tarify v rámci EU a přijmout společný celní sazebník vůči třetím zemím.³⁸

Obchodní politika je řazena do vnějších ekonomických vztahů a je rozdělována na dva principy: liberální, ta je charakteristická tím, že stát do vnějších ekonomických vztahů zasahuje zřídka; a protekcionistickou, ve které dochází k velkým zásahům státu do těchto vztahů. Prvotní zásahy státu měly za úkol ochránit zemi proti zahraniční konkurenci. Následovaly zásahy, které chránily vyvážející podniky. V současnosti má zasahování státu vliv na vnější ekonomické vztahy.

V zahraničně-obchodní politice se vyskytuje problém diskriminace, pod kterou si lze představit nerovné zacházení se zbožím z jiných států. Problémem diskriminace se zabývá řada mezinárodních organizací v čele s tzv. Světovou obchodní organizací (World Trade Organization). Dalším problémem může být preference, což naopak znamená zvýhodnění.³⁹ Dohoda o zřízení WTO byla podepsána v roce 1994 a její činnost byla zahájena počátkem následujícího roku. V současné době má 164 členů, přičemž členy mohou být kromě států i celní území. Struktura WTO je založena na Dohodě GATT, která je zaměřena na oblast se zbožím, Dohodě GATS, která obsahuje oblast obchodu se službami, a Dohodě TRIPS, která pokrývá otázky práv duševního vlastnictví. Tyto tři pilíře doplňují tzv. Ujednání o řešení sporů a Mechanismus přezkumu obchodních politik členů WTO. Cílem organizace je přispět k plnění globálních makroekonomických cílů a lepší ekonomické pozici členů.⁴⁰

Výrobci, kteří vyrábí levné a kvalitní zboží, jsou úspěšnými výrobci v mezinárodním obchodu. Někteří výrobci ale nejsou dostatečně konkurenceschopní a musí svou výrobu ukončit. Protekcionismus je součástí obchodní politiky a slouží k ochraně slabých domácích odvětví před silnější zahraniční konkurencí. Prostředky obchodní politiky jsou

---

³⁸ BALDWIN, R. E. a WYPLOSZ, Ch. *Ekonomie evropské integrace*. 2008, str. 298-302.

³⁹ SVATOŠ, M. a kol. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. 2009, str. 29.

⁴⁰ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Základní informace k WTO a DDA* [online]. [cit. 2020-01-04]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/svetova-obchodni-organizace/zakladni-informace/zakladni-informace-k-wto-a-dda--7894/?fbclid=IwAR0JscJ9kkpVk8nRVA_NT64cOmA51JuA901agjwTBfu1mCkCSMN9jNGSNnU

rozlišovány na prostředky autonomní a smluvní. Typickým příkladem autonomních prostředků jsou cla. Cla jsou poplatky, které vybírá stát při přechodu zboží přes hranice států a tvoří značnou část státního rozpočtu. Kvůli clu vzniká pro odběratele vyšší cena. S růstem této ceny klesá ochota odběratele zboží zakoupit. V zájmu státu je mít větší export oproti importu, proto zavádí cla, čímž roste konkurenceschopnost domácích firem, případně pomáhá firmám prostřednictvím dotací. Pojem antidumpingové clo lze vysvětlit jako ochrana proti konkurenci, která prodává své výrobky za nižší ceny, než jsou výrobní náklady. Dalším příkladem mohou být množstevní omezení. Z kvót není odváděno nic do státního rozpočtu, protože ve své podstatě nezvyšují cenu daného produktu. Význam těchto kvót spočívá v ochraně domácích výrobků před levným dovozem. Dalším autonomním prostředkem mohou být licence. Mezi smluvní prostředky patří různé typy obchodních smluv a dohod.⁴¹

3.5 Česká republika a Evropská unie

Impulesem pro další krok evropské integrace byl pád komunismu, ke kterému docházelo postupně od osmdesátých let v zemích střední a východní Evropy. Do té doby nemělo tehdy ještě Československo silné vazby na západní Evropu. Proces integrace byl značně složitý kvůli ekonomické situaci zemí, které chtěly do společenství přistoupit. Lze rozlišit politické a ekonomické cíle východního rozšiřování. Mezi politické cíle patřily především: politická stabilita a posílení politické pozice Evropy ve světě. Ekonomickými cíli byly: přístup na nové trhy a stabilizace prostředí v zemích střední a východní Evropy. S východním rozšířením byla spojena i určitá rizika. Jednalo se například o: vysoké náklady, potřebu rychlého strukturálního přizpůsobení, nevyhnutelnost reformy zemědělství, zabezpečení funkčnosti Evropské unie, dopady na bezpečnostní politiku apod. Výhody přesahovaly rizika, i když některé výhody vznikaly postupně.⁴²

Cílem postkomunistických zemí bylo členství v Evropském společenství. První ekonomická dohoda Československa s Evropským společenstvím byla podepsána na konci

---

⁴¹ JUREČKA, V. a kol. *Makroekonomie*. 2017, str. 299-300.

⁴² PLCHOVÁ, B., ABRHÁM, J. a HELÍSEK, M. *Česká republika a EU: ekonomika-měna-hospodářská politika*. 2010, str. 6-8.

roku 1988. Rozsáhlejší dohoda o obchodu a spolupráci začala být projednávána o rok později. Vyšší rámec pro spolupráci s Evropským společenstvím představoval především až program PHARE. Země střední a východní Evropy včetně Československa nebyly s dosavadními dohodami příliš spokojeny a chtěly hlubší vztahy s Bruslem.

Československo bylo rozděleno na dva samostatné státy, Českou a Slovenskou republiku, 1. ledna v roce 1993. Česká republika měla vizi, že jako samostatný, ekonomicky vyspělejší a menší stát se snadněji stane členem Evropského společenství.⁴³

Evropská rada v roce 1993 na zasedání rozhodla, že země ze střední a východní Evropy mohou požádat o členství v Evropské unii, které jim bude umožněno, jakmile splní všechny dané podmínky a požadavky, tzv. Kodaňská kritéria, pojmenovaná po dánském hlavním městě, kde zasedání proběhlo. Žádost o členství podala Česká republika již v lednu roku 1996 v Římě, kdy v čele vlády stál premiér Václav Klaus. O dva roky později začala přístupová jednání a za dalších pět let byla podepsána smlouva. Česká republika tedy do Evropské unie přistoupila oficiálně 1. května 2004. Jednalo se o doposud největší rozšíření, současně s Českou republikou přistoupilo dalších devět států, mj. i její sousední státy Polsko a Slovensko. K tomuto datu měla Evropská unie celkem 25 členských států.⁴⁴

Přistoupením do Evropské unie se Česká republika automaticky začlenila do Společné obchodní politiky a celní unie a proběhly změny obchodně-politického režimu České republiky, které se týkaly tarifních i netarifních nástrojů. Evropská unie chrání své trhy, konkrétně především zemědělské výrobky. Z toho pro Českou republiku vyplývá ochrana před zvýšenými dovozy z nečlenských zemí.⁴⁵

3.5.1 Dopady vstupu ČR do EU

Členství v EU má značný vliv na ekonomiku České republiky. Tento vliv byl ale zaznamenán již během předvstupního období. Právní rámec pro přístupový proces, který

---

⁴³ MAREK, D. a BAUN, M. *Česká republika a Evropská unie*. 2010, str. 26-30.

⁴⁴ ZENKNER, P. *Vstup ČR do EU* [online]. [cit. 2020-01-09]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/803/sekce/vstup-cr-do-eu/>

⁴⁵ PLCHOVÁ, B., ABRHÁM, J. a HELÍSEK, M. *Česká republika a EU: ekonomika-měna-hospodářská politika*. 2010, str. 51, 59.

zahrnoval mj. i témata ohledně obchodu, byl poskytnut Evropskou dohodou v roce 1993. Díky této dohodě vznikla oblast volného obchodu. Do roku 2001 byly odstraněny všechny cla a kvóty na průmyslové zboží, zůstala jen určitá omezení v obchodě se službami a zemědělskými produkty. Po odstranění bariér začal zahraniční obchod narůstat, v devadesátých letech vzrostl o 280 %. S růstem zahraničního obchodu rostly úměrně i přímé zahraniční investice z EU, což představovalo rozvoj výrobních kapacit, potřebu zformovat bankovníctví, dopravu a vytvořit nová pracovní místa. S odstraněním obchodních překážek došlo i k harmonizaci národní legislativy s legislativou EU.

Se vstupem ČR do Evropské unie byly spojeny i určité obavy, a to především z: poškození konkurenčního postavení ČR v globální ekonomice, zvýšení nezaměstnanosti, počtu zahraničních pracovníků, inflace, zátěže rozpočtu apod. Zároveň znamenalo členství v celní unii, přijetí společné obchodní politiky, přijetí společného celního sazebníku atd. Začlenění do jednotného trhu pro ČR znamenalo pozitivní vliv na zahraniční obchod a investice, samotné obchodování zjednodušil, harmonizoval DPH, odstranil zbývající celní překážky a hraniční kontroly. Hlavním obchodním partnerem byla pro ČR Evropská unie. Členství v EU představovalo i zlepšení struktury obchodu. Exportní produkty se staly kvalitnějšími a technicky vyspělejšími. Pozitivní vliv vstupu do EU se odrazil na celkové výkonnosti české ekonomiky.⁴⁶

Česká republika je poměrně malá a závislá ekonomika. Od začlenění do Evropské unie je zastáncem volného obchodu a ekonomické otevřenosti. Vstupem do EU vstoupila Česká republika zároveň i na vnitřní trh EU, čímž byly odstraněny překážky v obchodování a český zahraniční obchod rostl. Vstoupením do Schengenského prostoru v roce 2007 představovalo konec pasových kontrol a kontrol zboží českých vývozců, které mířilo na zahraniční trhy, což zahraniční obchod velmi usnadnilo. Jednodušším se stalo i obchodování se třetími zeměmi.⁴⁷

---

⁴⁶ MAREK, D. a BAUN, M. *Česká republika a Evropská unie*. 2010, str. 95-98.

⁴⁷ LINHART, J. *Jak 15 let v EU ovlivnilo zahraniční obchod ČR* [online]. 29. 4. 2019 [cit. 2020-01-14]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9288/33054/clanek/jak-15-let-v-eu-ovlivnilo-zahranicni-obchod-cr/>

4 Vlastní práce

Praktická část diplomové práce se zabývá komparací zahraničního obchodu České republiky před vstupem do Evropské unie a po něm. Současně je provedena analýza časových řad. Dále je porovnáván zahraniční obchod České republiky se sousedními státy, tedy s Německem, Polskem, Rakouskem a Slovenskem, a následně zahraniční obchod České republiky v rámci Evropské unie. Dále je provedena prognóza vývoje zahraničního obchodu České republiky na následující dva roky dopředu, která je provedena pomocí Microsoft excel.

Data zahraničního obchodu samotné České republiky byla čerpána z ČSÚ. Kvůli rozsahu je práce zaměřena na zahraniční obchod se zbožím v přeshraničním pojetí. Hodnoty pro ČR jsou uvedeny v mil. Kč v běžných cenách. Data sousedních států a Evropské unie byla získána z OECD a WITS. Z těchto zdrojů byla použita i data pro Českou republiku v rámci porovnání se sousedními státy a EU. I v tomto případě je sledován zahraniční obchod se zbožím a tyto hodnoty jsou uvedeny v mil. USD. Pro přehlednost a lepší porovnatelnost byly vlastnoručně vytvořeny grafy na základě hodnot z tabulek.

4.1 Zahraniční obchod ČR před vstupem do EU

4.1.1 Vývoz, dovoz, bilance, indexy a obrat v období 1994-2003

Tabulka č. 1 znázorňuje vývoj zahraničního obchodu České republiky deset let před vstupem do Evropské unie, tedy od roku 1994 do roku 2003. Z tabulky lze vyčíst, že vývoz měl rostoucí tendenci do roku 2002, kdy došlo k mírnému poklesu, poté je opět zaznamenán růst. Dovoz na tom byl v těchto letech obdobně. Do roku 2002 rostl, došlo k poklesu a následnému růstu. Čím více se Česká republika účastnila zahraničního obchodu, tím více rostly změny komoditní struktury a vznikala potřeba, aby se české firmy přizpůsobily zahraniční konkurenci. Došlo k zaměření obchodu na vyspělé země. V tomto období byly předmětem vývozu stroje a dopravní prostředky. Od druhého tisíciletí dosahovaly vývoz i dovoz hodnot nad částku jednoho bilionu Kč. Bilance dosahovala v každém roce záporných hodnot, avšak její hodnota se výrazně měnila. Dovoz převažoval nad vývozem z důvodu nízké poptávky po českém zboží. Již v roce 1997 obchod s EU ale

narůstal, přestože ještě nebyla součástí EU. V tomto roce proběhla měnová krize, což vedlo ke znehodnocení české koruny. Meziroční změna bilance v daném období dosahovala kladných i záporných hodnot. První dva roky byla zaznamenána záporná hodnota, tudíž hodnota bilance v porovnání s předešlým rokem poklesla. Od roku 1999 česká ekonomika rostla především díky automobilovému průmyslu.

Tabulka č. 1: Vývoj vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 1994-2003 (v mil. Kč)

Rok	Vývoz	Dovoz	Bilance	Meziroční změna bilance
1994	458 842	498 377	-39 535	-
1995	566 171	665 740	-99 569	-60 034
1996	601 680	754 670	-152 990	-53 421
1997	709 261	859 711	-150 450	2 540
1998	834 227	914 466	-80 239	70 211
1999	908 756	973 169	-64 413	15 826
2000	1 121 099	1 241 924	-120 825	-56 412
2001	1 268 149	1 385 564	-117 415	3 410
2002	1 254 860	1 325 671	-70 811	46 604
2003	1 370 930	1 440 723	-69 793	1 018

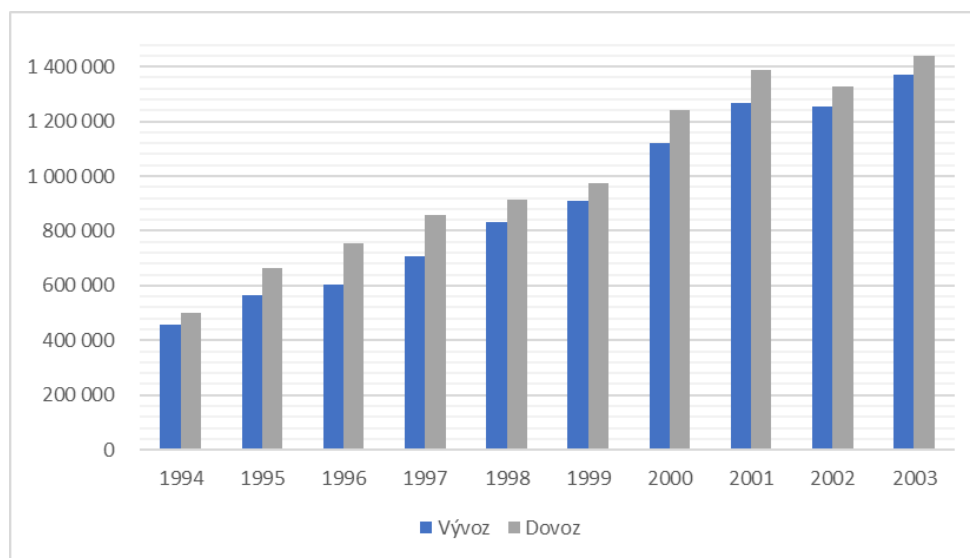
48

První graf znázorňuje hodnoty vývozu a dovozu České republiky v letech 1994-2003. Z grafu lze na první pohled vyčíst převážně rostoucí tendenci. Kromě roku 2002, kdy došlo k nepatrnému poklesu, který je následován opět růstem.

---

⁴⁸ Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Graf č. 1: Vývoj vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 1994-2003 (v mil. Kč)

49

V následující tabulce jsou zaznamenány indexy vývozu a dovozu od roku 1994 do 2003. Z této tabulky lze vyčíst procentuální změnu dovozu a vývozu mezi dvěma po sobě jdoucími roky. V roce 1995 tedy došlo k nárůstu vývozu o 23,4 % a dovozu o 33,6 % oproti roku 1994. Následující roky byly tyto procentuální změny menší. Téměř stejný procentuální nárůst vývozu byl v letech 1997 a 1998 a naprosto totožný v letech 1995 a 2000. Procentuální nárůst dovozu vykazoval téměř stejných hodnot v roce 1996 a 1997 a úplně stejných v letech 1998 a 1999. V roce 2002 došlo k poklesu o 1 % vývozu a o 4,3 % dovozu oproti předchozímu roku. Z posledního roku této tabulky je zřejmé, že hodnoty vývozu i dovozu vykazovaly nejvyšších hodnot, avšak nejednalo o největší procentuální nárůst. K tomu došlo v letech 1995 a 2000 u vývozu a v roce 1995 u dovozu.

---

⁴⁹ Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Tabulka č. 2: Vývoj indexů vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 1995-2003 (v mil. Kč)

Rok	Vývoz	Dovoz	Index vývozu	Index dovozu
1994	458 842	498 377	-	-
1995	566 171	665 740	123,4	133,6
1996	601 680	754 670	106,3	113,4
1997	709 261	859 711	117,9	113,9
1998	834 227	914 466	117,6	106,4
1999	908 756	973 169	108,9	106,4
2000	1 121 099	1 241 924	123,4	127,6
2001	1 268 149	1 385 564	113,1	111,6
2002	1 254 860	1 325 671	99	95,7
2003	1 370 930	1 440 723	109,2	108,7

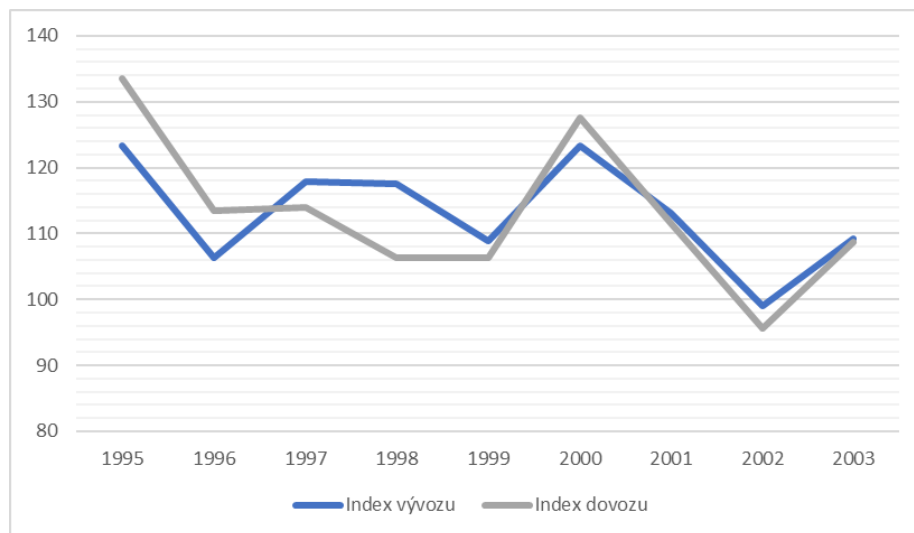
⁵⁰

Ve druhém grafu lze vidět vývoj indexů. V první polovině daného období byly poměrně rozdílné, nejprve převyšoval dovoz nad vývozem, kdežto od roku 1997 byla situace opačná. Od roku 1999 byly hodnoty obou indexů velmi podobné, což vysvětluje shodnost křivek ke konci daného období.

---

⁵⁰ Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Graf č. 2: Vývoj indexů vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 1995-2003 (v mil. Kč)

51

Tabulka č. 3 zobrazuje vývoj obrátu v období před vstupem do Evropské unie. Obrat je tvořen součtem vývozu a dovozu. V prvním roce sledování nepřekročila jako v jediném roce hranici jednoho bilionu Kč a dosáhla pouze na 957 219 mil. Kč. V celém období hodnota obrátu rostla. V roce 2000 překročila sledovaná hodnota hranici již dvou bilionů Kč, roku 2002 došlo k malému poklesu a nadále pokračoval růst hodnoty obrátu. Současně se zahraničním obchodem narůstal i obrat. Obchod České republiky byl zaměřen na automobilový průmysl.

---

⁵¹ Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

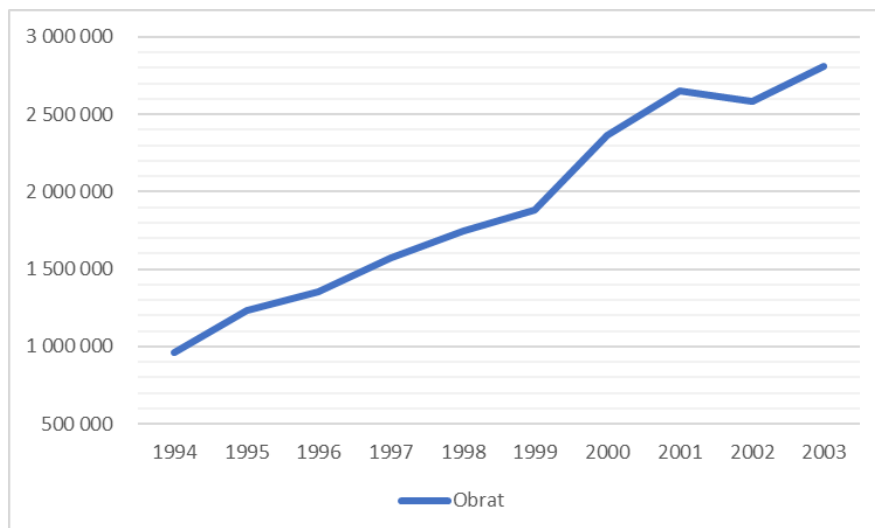
Tabulka č. 3: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR v letech 1994-2003 (v mil. Kč)

Rok	Vývoz	Dovoz	Obrat
1994	458 842	498 377	957 219
1995	566 171	665 740	1 231 911
1996	601 680	754 670	1 356 350
1997	709 261	859 711	1 568 972
1998	834 227	914 466	1 748 693
1999	908 756	973 169	1 881 925
2000	1 121 099	1 241 924	2 363 023
2001	1 268 149	1 385 564	2 653 713
2002	1 254 860	1 325 671	2 580 531
2003	1 370 930	1 440 723	2 811 653

52

Ve třetím grafu je zobrazen vývoj obratu v daném období. Z grafu je patrný postupný růst hodnoty do roku 1999, následovaný strmějším růstem do 2001, v roce 2002 došlo k malému poklesu, posléze ale opět k růstu.

Graf č. 3: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR v letech 1994-2003 (v mil. Kč)

53

⁵² Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

⁵³ Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

4.2 Zahraníční obchod ČR po vstupu do EU

Česká republika vstoupila do Evropské unie 1. května 2004. Jelikož většinou částí tohoto roku byla ČR již součástí EU, je s ním následně v diplomové práci pro zjednodušení pracováno tak, jako by byla členem Evropské unie již od počátku tohoto roku.

4.2.1 Vývoz, dovoz, bilance, indexy a obrat v období 2004-2011

Následující tabulka zobrazuje vývoj dovozu a vývozu od roku 2004. Česká republika již byla členem Evropské unie, čímž se pro ni otevřel trh. A to i malým a středním firmám, které do té doby neměly dostatek finančních prostředků. Obchodní podmínky byly změněny a došlo ke snížení transakčních nákladů, jelikož byly odstraněny překážky při překračování hranic. Vstupem do EU se ČR začlenila mezi vyspělé evropské ekonomiky. Její předností byla například poloha a levná pracovní síla. Vývoz narůstal do roku 2007, následně během dvou let došlo k malému poklesu a posléze opět k růstu. Hranici dvou bilionů Kč překročil vývoz roku 2006. Dovoz postupně rostl až do roku 2008, další rok následoval pokles a poté opět růst. Dovoz i vývoz do roku 2007 narůstaly díky odstranění vývozních a dovozních bariér. Bilance vykazovala zápornou hodnotu jeden rok, a to v roce 2004, což znamená, že dovoz převyšoval vývoz. Nadcházející roky dosahovala kladných hodnot a měla rostoucí tendenci do roku 2007. V roce 2005 byla bilance poprvé kladná. Zájem o české výrobky rostl, což vedlo k růstu exportu, a to především v oblasti automobilového průmyslu, dále počítačové techniky a elektroniky. Významným obchodním partnerem bylo v tomto období Německo a po něm následovalo Slovensko. Co se týče obchodu s Asií, narůstal obchod s Čínou, především se jednalo o dovoz. Následně meziroční změna bilance kolísala a dosahovala střídavě kladných i záporných hodnot. Nejnižší meziroční změna bilance nastala v roce 2006 a největší roku 2009. Poklesy hodnot v roce 2008 a 2009 byly důsledkem finanční krize v USA, která vyústila ve světovou ekonomickou krizi. Mírné oslabení ekonomiky zaznamenala Česká republika již v roce 2008, kdy došlo k poklesu vývozu, následující rok klesl dovoz i vývoz výrazněji. Nejvíce zasaženo touto krizí bylo odvětví automobilového průmyslu a došlo k poklesu HDP. Od roku 2010 se ČR začala z důsledků ekonomické krize opět vzpamatovávat. Ekonomika celé EU i ČR postupně rostla. Zároveň rostla poptávka po českých výrobcích automobilového a strojírenského průmyslu.

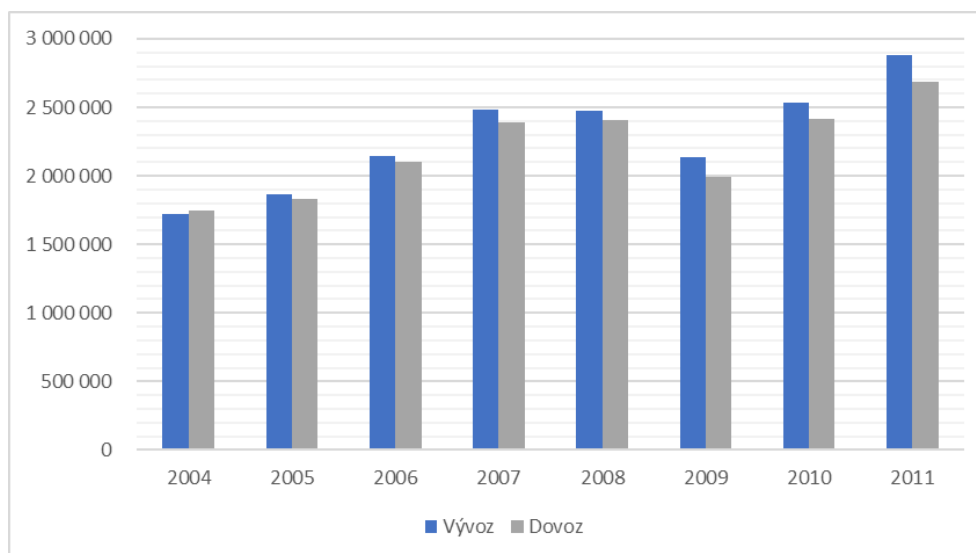
Tabulka č. 4: Vývoj vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 2004-2011 (v mil. Kč)

Rok	Vývoz	Dovoz	Bilance	Meziroční změna bilance
2004	1 722 657	1 749 095	-26 438	43 355
2005	1 868 586	1 829 962	38 624	65 062
2006	2 144 573	2 104 812	39 761	1 137
2007	2 479 234	2 391 319	87 915	48 154
2008	2 473 736	2 406 489	67 247	-20 668
2009	2 138 623	1 989 036	149 587	82 341
2010	2 532 797	2 411 556	121 241	-28 346
2011	2 878 691	2 687 563	191 128	69 888

54

V nadcházejícím grafu je přehledně zobrazen vývoj dovozu a vývozu. Po vstupu České republiky do Evropské unie zahraniční obchod narůstal, protože obchodování bylo s otevřením hranic a odstraněním bariér mnohem jednodušší a dostupnější. Z grafu je patrné, že vývoz narůstal do roku 2007, poté dva roky klesal a následně opět narůstal. Dovoz rostl o rok déle, v roce 2009 následoval také propad a poté již nárůst hodnoty.

Graf č. 4: Vývoj vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 2004-2011 (v mil. Kč)

55

⁵⁴ Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Pátá tabulka zobrazuje index vývozu a dovozu mezi lety 2004-2011, tedy již po vstupu České republiky do Evropské unie. Ve zmíněném období došlo k největšímu nárůstu vývozu v roce 2004 oproti předcházejícímu roku, a to o více jak čtvrtinu. To bylo zapříčiněno nejen vstupem ČR do EU, ale především odstraněním bariér volného pohybu osob, služeb a kapitálu. K největšímu poklesu došlo v roce 2009, konkrétně o 13,5 %. Příčinou byla světová ekonomická krize. K poklesu vývozu došlo i v roce 2008, v tomto případě ale jen o 0,2 %. Dovoz ve srovnání s předchozím rokem nejvíce vzrostl v roce 2004, a to o 21,4 %. Jen o 0,2 % nižší nárůst byl v roce 2010. V daném období klesl dovoz pouze roku 2009, přesně o 17,3 % v porovnání s předešlým rokem.

Tabulka č. 5: Vývoj indexů vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 2004-2011 (v mil. Kč)

Rok	Vývoz	Dovoz	Index vývozu	Index dovozu
2004	1 722 657	1 749 095	125,7	121,4
2005	1 868 586	1 829 962	108,5	104,6
2006	2 144 573	2 104 812	114,8	115
2007	2 479 234	2 391 319	115,6	113,6
2008	2 473 736	2 406 489	99,8	100,6
2009	2 138 623	1 989 036	86,5	82,7
2010	2 532 797	2 411 556	118,4	121,2
2011	2 878 691	2 687 563	113,7	111,4

56

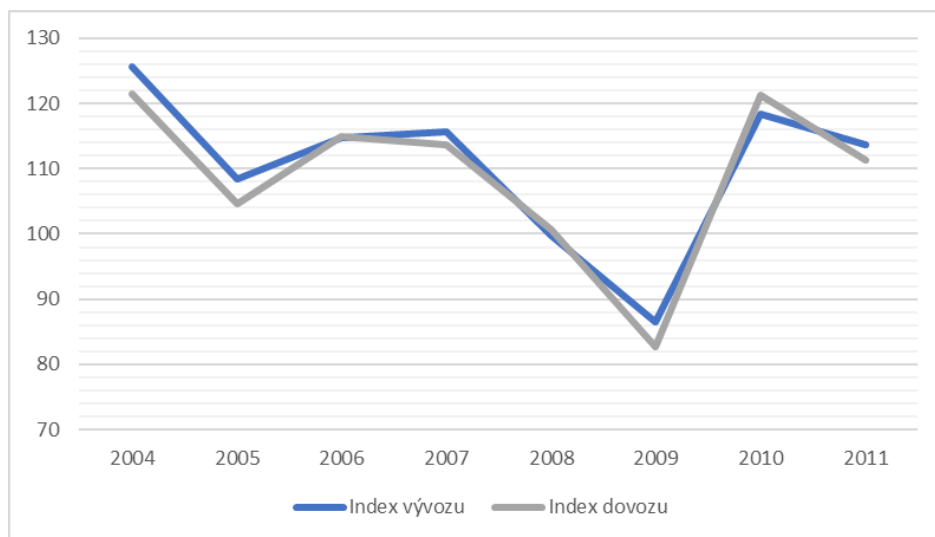
V následujícím grafu je přehledně zobrazen vývoj indexů vývozu a dovozu v období mezi roky 2004-2011. Z počátku byly hodnoty těchto indexů rozdílnější oproti následujícím rokům. Dle křivek, které se od roku 2006 dosti protínají, lze říct, že změny vývozu i dovozu byly téměř stejné. Větší výkyv proběhl v roce 2009, kdy dovoz oproti předchozímu roku poklesl výrazněji na rozdíl od vývozu.

---

⁵⁵ Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

⁵⁶ Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Graf č. 5: Vývoj indexů vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 2004-2011 (v mil. Kč)

57

V šesté tabulce je zachycen obrat zahraničního obchodu v letech 2004-2011. Česká republika byla již součástí Evropské unie a zahraniční obchod vzkvétal. Odstranění překážek spojených s volným pohybem zboží velmi pozitivně ovlivnil zahraniční obchod, tedy i jeho obrat. Obrat narůstal do roku 2008. Pozitivní vliv na něj měla rostoucí průmyslová výroba. Následoval pokles z důvodu celosvětového působení ekonomické krize. Celkový vývoj zahraničního obchodu byl ovlivněn poklesem spotřeby v důsledku krize. V roce 2006 dosáhl obrat hodnoty přes 4 biliony Kč. V roce 2009 byl zaznamenán pokles, ale následující rok směřovala hodnota k 5 bilionům Kč a v roce 2011 tuto hranici již překročila, obrat činil přes 5,5 bilionu Kč. České výrobky v tomto období pronikly na čínský trh, nicméně dovoz z Číny převažoval.

---

⁵⁷ Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

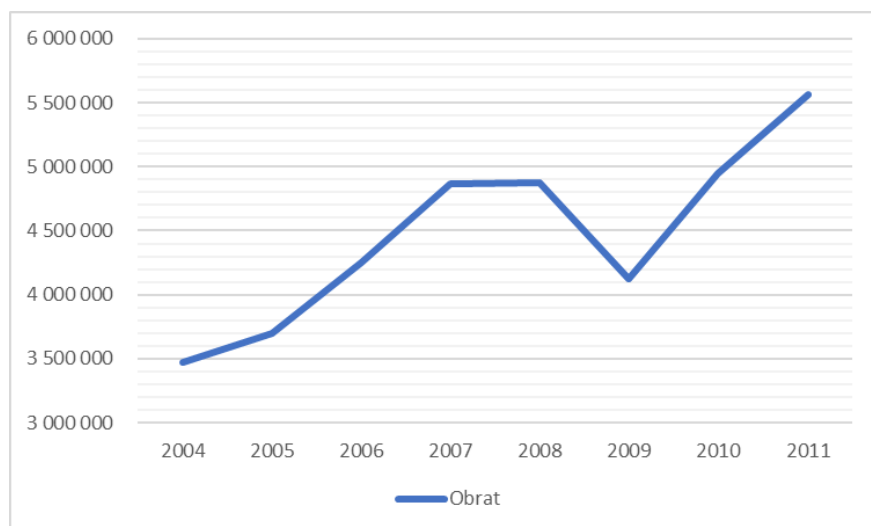
Tabulka č. 6: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR v letech 2004-2011 (v mil. Kč)

Rok	Vývoz	Dovoz	Obrat
2004	1 722 657	1 749 095	3 471 753
2005	1 868 586	1 829 962	3 698 548
2006	2 144 573	2 104 812	4 249 386
2007	2 479 234	2 391 319	4 870 552
2008	2 473 736	2 406 489	4 880 225
2009	2 138 623	1 989 036	4 127 659
2010	2 532 797	2 411 556	4 944 354
2011	2 878 691	2 687 563	5 566 254

58

Šestý graf přehledně zobrazuje vývoj obratu zahraničního obchodu v daném období. Od roku 2004 představoval pozvolný nárůst, v letech 2007 a 2008 byly hodnoty obratu téměř vyrovnané, roku 2009 následoval strmý pokles způsobený důsledky světové ekonomické krize a následně prudký nárůst.

Graf č. 6: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR v letech 2004-2011 (v mil. Kč)

59

⁵⁸ Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

⁵⁹ Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

4.2.2 Vývoz, dovoz, bilance, indexy a obrat v období 2012-2018

Následující tabulka zobrazuje vývoj vývozu a dovozu od roku 2012 až po současnost. Na počátku tohoto období byl zahraniční obchod již dvojnásobný v porovnání s dobou, kdy Česká republika ještě nebyla součástí EU. Díky tomuto členství narůstal počet zemí, se kterými ČR obchodovala. Hranice tří bilionů Kč byla překročena již v roce 2012 díky strategii, která byla zaměřena na získávání nových exportních trhů mimo Evropskou unii, což mělo za cíl snížit závislost České republiky na trhu Evropské unie. I přesto bylo ale hlavním partnerem ČR Německo. Vývoz napříč danými roky neustále rostl a roku 2017 překročil již čtyři biliony Kč. Dovoz měl pomalejší růst. Hranici tří bilionů Kč překročil roku 2014 a čtyř bilionů Kč až roku 2018. V tomto jediném období nedošlo k poklesu vývozu ani dovozu, naopak každý rok obě hodnoty rostly. Rostla vývozní výkonnost, ale i spotřeba obyvatelstva a dovoz. Bilance byla v tomto období kolísavá. Obchod byl ovlivňován kurzovými intervencemi České národní banky a politická situace na Ukrajině negativně ovlivnila zahraniční obchod ve světě. K největší meziroční změně bilance došlo v roce 2012. V letech 2015, 2017 a 2018 dosahovala meziroční změna záporných hodnot, přičemž největší nastala v posledním sledovaném roce 2018 a činila 62 479 mil. Kč. Stěžejní pro toto období byl v oblasti obchodu nadále automobilový průmysl, po kterém rostla poptávka ze strany Německa.

Tabulka č. 7: Vývoj vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 2012-2018 (v mil. Kč)

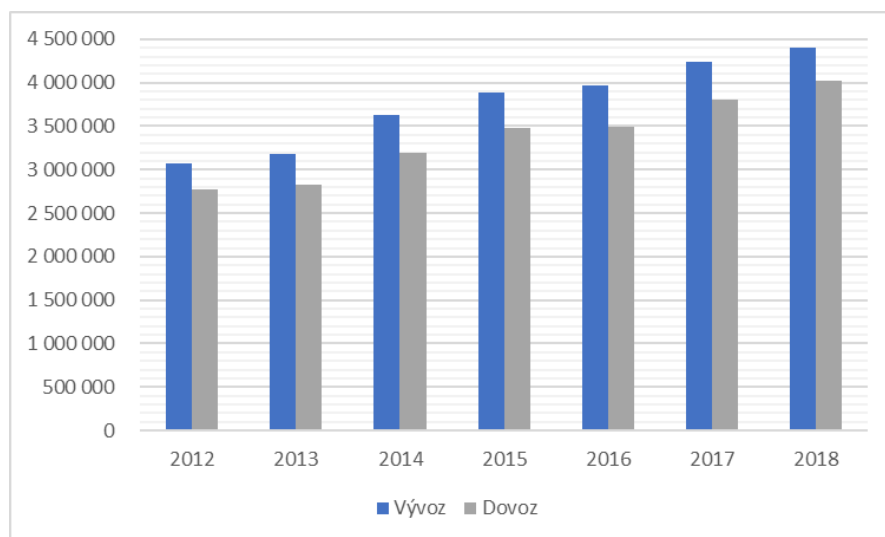
Rok	Vývoz	Dovoz	Bilance	Meziroční změna bilance
2012	3 072 598	2 766 888	305 710	114 581
2013	3 174 704	2 823 485	351 219	45 509
2014	3 628 826	3 199 630	429 196	77 977
2015	3 883 249	3 477 000	406 249	-22 947
2016	3 974 043	3 494 671	479 372	73 123
2017	4 244 588	3 801 432	443 156	-36 216
2018	4 403 847	4 023 171	380 676	-62 480

60

⁶⁰ Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Sedmý graf přehledně zachycuje vývoj vývozu a dovozu od roku 2012 do 2018. V grafu lze spatřit postupný nárůst hodnot vývozu i dovozu v daném období společně s proměnlivou bilancí.

Graf č. 7: Vývoj vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 2012-2018 (v mil. Kč)

61

Následující tabulka představuje vývoj indexů vývozu a dovozu od roku 2012 po současnost. Žádná hodnota indexu neklesla pod hranici 100, což znamená, že vývoz i dovoz v daném období rostl. K největšímu nárůstu u vývozu došlo v roce 2014, kdy v porovnání s předchozím rokem stoupl vývoz o více jak 14 %. Naopak nejmenší nárůst byl oproti předešlému roku zaznamenán roku 2016, kdy došlo k růstu pouze o 2,3 %. Největší hodnota indexu nastala stejně jako u vývozu v roce 2014, kdy došlo nárůstu dovozu o 13,3 % oproti předchozímu roku. Nejnižší nárůst dovozu byl v roce 2016, kdy stoupl jen o půl procenta v porovnání s rokem 2015.

⁶¹ Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

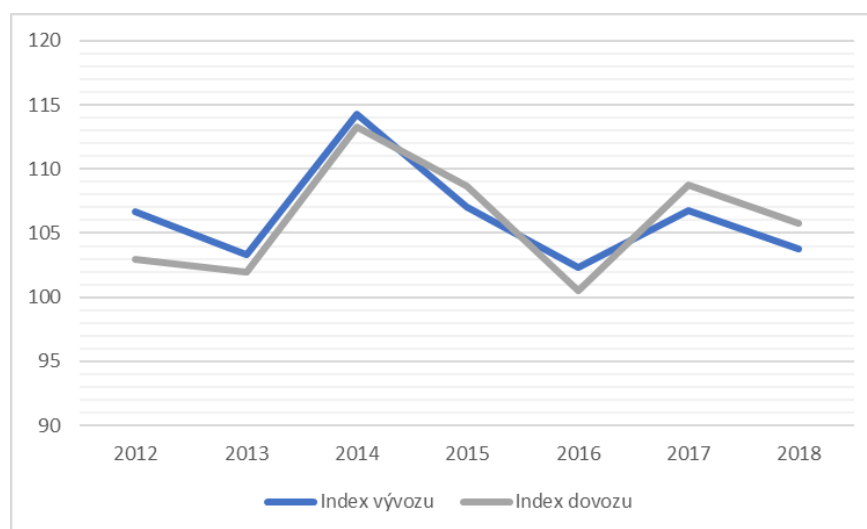
Tabulka č. 8: Vývoj indexů vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 2012-2019 (v mil. Kč)

Rok	Vývoz	Dovoz	Index vývozu	Index dovozu
2012	3 072 598	2 766 888	106,7	103
2013	3 174 704	2 823 485	103,3	102
2014	3 628 826	3 199 630	114,3	113,3
2015	3 883 249	3 477 000	107	108,7
2016	3 974 043	3 494 671	102,3	100,5
2017	4 244 588	3 801 432	106,8	108,8
2018	4 403 847	4 023 171	103,8	105,8

62

Osmý graf představuje vývoj indexů vývozu a dovozu v letech 2012-2018. Z grafu lze na první pohled vyčíst výraznější rozdílnost oproti indexům předcházejících let. Největší rozdíl nastal hned v prvním roce, tedy 2012, následovaný roky 2016 až po současnost. V letech 2013 a 2014 nebyly indexy tolik rozdílné.

Graf č. 8: Vývoj indexů vývozu a dovozu zahraničního obchodu ČR v letech 2012-2018 (v mil. Kč)

63

⁶² Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

⁶³ Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Tabulka č. 9 zobrazuje vývoj obratu zahraničního obchodu od roku 2012 po současnou situaci. Jelikož hodnoty vývozu i dovozu s každým rokem narůstaly, narůstal tak i obrat. Obratem se rozumí součet vývozu a dovozu. Hranici šesti bilionů Kč překročil obrat v roce 2014, i když předchozí rok k překročení mnoho nescházelo. Hranici sedmi bilionů Kč překročil hned vzápětí, tedy v roce 2015. Další rok byl nárůst obratu v daném období nejmenší. Naopak k největšímu nárůstu obratu došlo v již zmiňovaném roce 2014, kdy hodnota oproti předcházejícímu roku dosahovala téměř jednoho bilionu Kč. Obchodování s USA a Asií vedlo k celkovému růstu zahraničního obchodu. V posledním roce této tabulky činila hodnota obratu 8 427 018 mil. Kč.

Tabulka č. 9: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR v letech 2012-2018 (v mil. Kč)

Rok	Vývoz	Dovoz	Obrat
2012	3 072 598	2 766 888	5 839 486
2013	3 174 704	2 823 485	5 998 189
2014	3 628 826	3 199 630	6 828 456
2015	3 883 249	3 477 000	7 360 249
2016	3 974 043	3 494 671	7 468 714
2017	4 244 588	3 801 432	8 046 020
2018	4 403 847	4 023 171	8 427 018

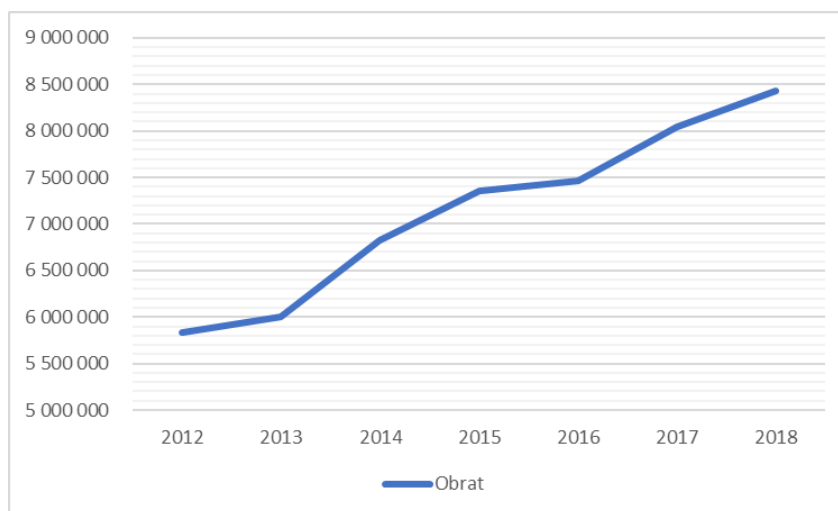
64

Následující graf představuje vývoj obratu zahraničního obchodu od roku 2012 do 2018. Z grafu lze vyčíst rostoucí tendenci. V daném období nedošlo k poklesu vývozu a dovozu, takže neklesl ani obrat, který vzniká součtem vývozu a dovozu.

---

⁶⁴ Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Graf č. 9: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR v letech 2012-2018 (v mil. Kč)

65

4.3 Porovnání zahraničního obchodu ČR před vstupem do EU a po něm

Výše byly popsány tabulky a grafy znázorňující vývoz, dovoz, bilanci, indexy vývozu a dovozu a obrat zahraničního obchodu ČR. Období byla rozdělena na období před vstupem České republiky do Evropské unie a po jejím vstupu. Na základě porovnání dat lze konstatovat, že vstup ČR do EU zahraničnímu obchodu České republiky prospěl. Porovnávána jsou data od roku 1994-2003, tedy desetileté období, s roky 2004-2018, tedy patnáctiletým obdobím.

Obecně lze říct, že vývoz i dovoz s roky narůstal. Bilance byla až do roku 2004 záporná, protože dovoz převyšoval vývoz. Zároveň byla poměrně kolísavá. Po vstupu do EU se situace obrátila. Nejvýznamnější obchodními partnery se staly členské státy Evropské unie. Vstup do EU představoval v podstatě otevření hranic, takže snazší dostupnost na trhy jiných členských států. Obchod bez bariér byl značně jednodušší. Bilance měla od roku 2005, tedy rok po vstupu do Evropské unie, vždy kladnou hodnotu a postupně narůstala. Bilance vykazovala převážně rostoucí tendenci, což znamená, že mezi hodnotou vývozu a dovozu byl stále větší rozdíl. Vývoz tedy rostl rychleji než dovoz.

---

⁶⁵ Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Hranici čtyř bilionů Kč překročil vývoz v roce 2017 a dovoz o rok později, tedy v roce 2018. Indexy vývozu a dovozu ve sledovaném období značně kolísaly. Pokles pod hranici 100 znamená, že vývoz nebo dovoz oproti předcházejícímu roku klesl. K čemuž došlo v období před vstupem ČR do EU i po vstupu. Pokles pod tuto hranici v roce 2009 byl kvůli důsledkům světové ekonomické krize. Kvůli provázanosti ekonomik byly důsledky této krize celosvětové. Obrat představuje součet vývozu a dovozu. Proto s rostoucím vývozem a dovozem roste právě i hodnota obratu. S rokem vstupu ČR do EU překročil hodnotu tří bilionů Kč. Následně obrat rychleji narůstal a na konci sledovaného období dosahoval téměř hodnoty osmi a půl bilionu Kč.

4.4 Zahraniční obchod ČR a jejích sousedních států před vstupem do EU

Polsko a Slovensko vstoupilo do EU společně s Českou republikou roku 2004. Německo je členem již od roku 1958 a Rakousko přistoupilo v roce 1995. Vývoj v období před vstupem do EU těchto států byl zkoumán od roku 1994 do 2003, protože od roku 2004 již byly všechny sledované státy součástí Evropské unie. Vývojem před vstupem do Evropské unie je tedy myšleno desetileté období. Následující hodnoty všech států, včetně České republiky, jsou uvedeny v USD pro lepší porovnatelnost.

4.4.1 Vývoz a jeho indexy v období 1994-2003

Tabulka č. 10 zachycuje vývoj vývozu zahraničního obchodu České republiky a jejích sousedních států, tedy Německa, Polska, Rakouska a Slovenska, před vstupem do Evropské unie. Na první pohled je zřejmé, že Německo značně převyšuje ostatní státy. Německo patří k největším světovým vývozcům, jeho specializací je především automobilový průmysl, farmaceutika a stroje a zařízení. Vývoz Německa je závislý na dodávkách surovin a polotovarů, které jsou poté zpracovány a vyváženy. Jeho vývoz narůstal kromě roku 1997, kdy došlo k poklesu, následující rok ale překročil hodnotu půl bilionu USD a v roce 2003 dosahoval 700 071 mil. USD. Německo se obecně zaměřuje na export a patří mezi velké světové vývozce. Druhou pozici zaujímá Rakousko. Pro něj je obchod velmi důležitý, protože je to malá průmyslová země s malým trhem. Jeho vývoz je zaměřen především na stroje a zařízení, automobily a součástky, železo a ocel. Na začátku sledovaného období dosahuje vývoz Rakouska hodnoty 45 072 mil. USD. Mezi roky 1995

až 1997 byl zaznamenán pouze mírný nárůst vývozu. K mírnému poklesu došlo pouze v roce 2000. Dalším státem je Polsko. V tomto období byly jeho silnou stránkou vývozu nízké náklady. Významnými položkami vývozu Polska jsou stroje a zařízení, dopravní prostředky, vznětové motory či nábytek. Vývoz Polska v roce 1994 dosáhl hodnoty 17 194 mil. USD. V nadcházejících letech došlo k nárůstu vývozu, až na rok 1999, ve kterém vývoz klesl. Česká republika v porovnání se sousedními státy zaujímala z hlediska vývozu čtvrté místo. Pokles vývozu byl zaznamenán ve dvou letech, v roce 1997 a 1999. V roce 2003 dosahuje vývoz 35 192 mil. USD. Nejhuře na tom v daném období bylo Slovensko, jehož hodnota vývozu činila v prvním sledovaném roce 6 690 mil. USD. Vývoz Slovenska narůstal kromě let 1996 a 1999 a byl směřován do zemí Evropské unie. Slovenský vývoz je zaměřen na automobilový, elektrotechnický a chemický průmysl.

Tabulka č. 10: Vývoj vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1994-2003 (v mil. USD)

Rok	Německo	Polsko	Rakousko	Slovensko	Česká republika
1994	403 731	17 194	45 072	6 690	12 274
1995	494 393	20 063	56 420	8 374	15 806
1996	495 835	24 393	56 653	7 491	16 553
1997	483 947	25 701	56 919	9 634	16 523
1998	509 787	28 194	61 185	10 718	18 794
1999	511 168	27 375	62 482	10 057	18 043
2000	518 110	30 956	62 474	11 885	19 651
2001	536 633	35 367	65 073	12 636	22 837
2002	576 636	40 254	71 259	14 477	26 828
2003	700 071	52 756	85 203	21 917	35 192

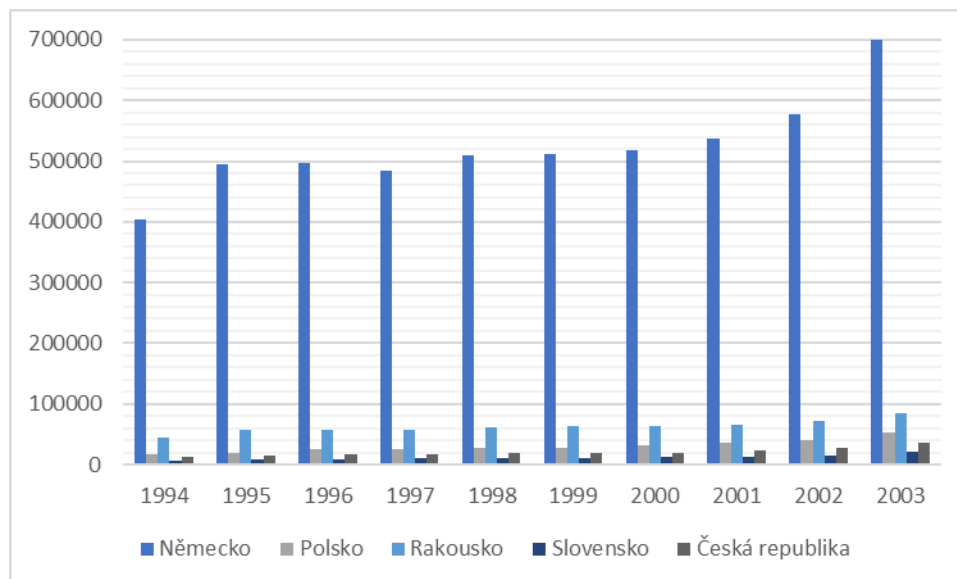
66

Graf č. 10 zobrazuje vývoj vývozu zahraničního obchodu České republiky, Německa, Polska, Rakouska a Slovenska v letech 1994-2003. Vývoz Německa byl výrazně větší oproti vývozu ostatních států ve všech daných letech. Všem státům minimálně

⁶⁶ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

v jednom roce vývoz poklesl, většinou ale docházelo k růstu. Na druhém místě bylo Rakousko, následovalo Polsko, Česká republika a nejhůře na tom bylo Slovensko.

Graf č. 10: Vývoj vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1994-2003 (v mil. USD)

67

Tabulka č. 11 zobrazuje vývoj indexů vývozu zahraničního obchodu České republiky a jejích sousedních států před vstupem do Evropské unie, konkrétně od roku 1995 po rok 2003. Německo ve sledovaném období zaznamenalo pokles vývozu oproti předcházejícímu roku pouze v roce 1997, a to o 2,4 %. Ostatní roky vývoz narůstal. K nejmenšímu nárůstu ve srovnání s předcházejícím rokem došlo v roce 1996 a 1999, kdy došlo k nárůstu vývozu pouze o 0,3 %. Naopak největší nárůst vývozu nastal hned v prvním sledovaném roce, kdy vývoz vzrostl téměř o čtvrtinu ve srovnání s rokem 1994. Polsko zaznamenalo pokles vývozu ve srovnání s předchozím rokem pouze v roce 1999, kdy došlo k poklesu o 2,9 %. K nejvyššímu nárůstu (o 31,1 %) došlo v roce 2003. Rakousku ve sledovaném období vývoz ve srovnání s přechodným rokem neklesl nikdy, avšak v roce 2000 došlo k pouze minimálnímu pohybu v rámci jednotek oproti roku 1999, po zaokrouhlení vykazuje tedy

⁶⁷ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

nulový pohyb. Největší nárůst Rakousko zaznamenalo v roce 1995, kdy ve srovnání s předchozím rokem vzrostl vývoz o více jak čtvrtinu. Slovensko v daném období zažilo pokles vývozu ve srovnání s předchozím rokem dvakrát, v roce 1996 byl tento pokles značný, vývoz poklesl o 10,5 %. Druhým rokem byl rok 1999. Nicméně Slovensko dosáhlo ze sledovaných států největšího nárůstu vývozu. V posledním roce činil nárůst vývozu Slovenska ve srovnání s rokem 2002 o více jak polovinu. České republice poklesl vývoz stejně jako Slovensku také dvakrát, a to v letech 1997 a 1999. Naopak největší nárůst vývozu měla ČR v roce 2003, kdy vzrostl vývoz ve srovnání s rokem 2002 o 31,2 %.

Tabulka č. 11: Vývoj indexů vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1995-2003 (v mil. USD)

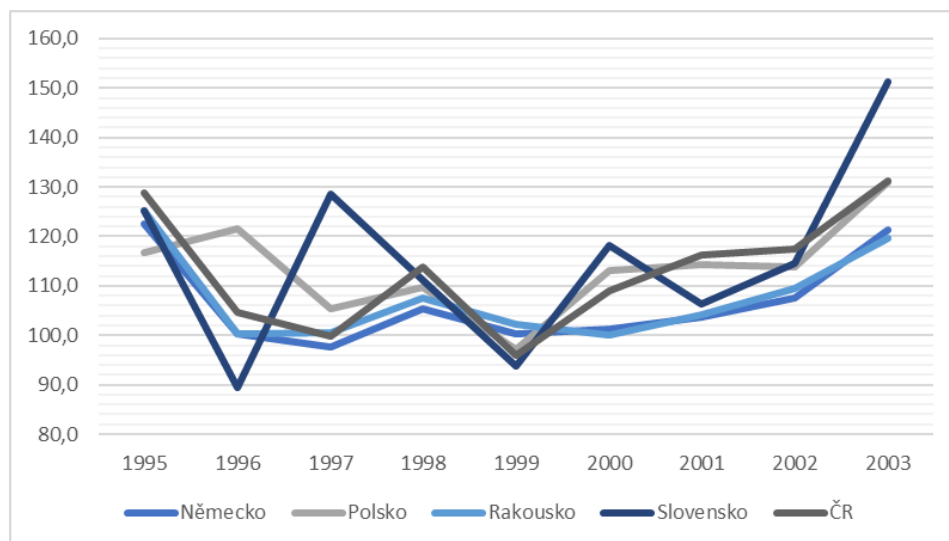
Rok	Německo	Polsko	Rakousko	Slovensko	ČR
1994	-	-	-	-	-
1995	122,5	116,7	125,2	125,2	128,8
1996	100,3	121,6	100,4	89,5	104,7
1997	97,6	105,4	100,5	128,6	99,8
1998	105,3	109,7	107,5	111,3	113,7
1999	100,3	97,1	102,1	93,8	96,0
2000	101,4	113,1	100,0	118,2	108,9
2001	103,6	114,2	104,2	106,3	116,2
2002	107,5	113,8	109,5	114,6	117,5
2003	121,4	131,1	119,6	151,4	131,2

68

Následující graf znázorňuje vývoj indexů vývozu zahraničního obchodu České republiky, Německa, Polska, Rakouska a Slovenska. Graf zobrazuje tento vývoj v období od roku 1995 do roku 2003, tedy než se všechny pozorované státy staly členy Evropské unie. Z grafu je patrná kolísavost indexů Slovenska. Křivky indexů vývozu Německa a Rakouska se místy protínají a příliš se nevzdalují, tedy procentuální změny vývozu v porovnání s předchozím rokem těchto dvou zemí jsou velmi podobné.

⁶⁸ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

Graf č. 11: Vývoj indexů vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1995-2003 (v mil. USD)

69

4.4.2 Dovoz a jeho indexy v období 1994-2003

Dvanáctá tabulka zobrazuje vývoj dovozu zahraničního obchodu České republiky, Německa, Polska, Rakouska a Slovenska v letech 1994-2003. Hodnoty dovozu Německa byly v tomto období kolísavé. Německo je řazeno mezi největší světově importní trhy, dováženy jsou především díly, finální montáž produktů a posléze vývoz. Hranici půl bilionu USD překročilo v roce 2003. Ve srovnání s Německem byly ostatní státy ohledně hodnoty vývozu i dovozu výrazně slabší. Dovoz Rakouska také kolísal, k poklesu došlo v letech 1997 a 2000. Významným obchodním partnerem Rakouska je Německo. Ve sledovaném období dosáhlo Rakousko v prvním roce hodnoty 55 290 mil. USD a v posledním roce již 85 124 mil. USD. Další státem je Polsko. Především stroje, dopravní zařízení a ropa jsou předmětem jeho dovozu. Dovoz Polska klesl pouze v roce 1999, v ostatních letech narůstal. Následuje Česká republika. Její dovoz se mezi roky 1996-1999 kolísal a pohyboval velmi málo. V roce 2003 činil dovoz ČR 41 155 mil. USD. Nejnižší hodnoty vykazuje Slovensko. Slovenský dovoz je zaměřován na elektrotechnický,

⁶⁹ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

automobilový a farmaceutický průmysl. V roce 1994 činila hodnota jeho dovozu pouze 6 611 mil. USD. Pokles byl zaznamenán pouze v roce 1999 a na konci daného období činil slovenský dovoz 22 601 mil. USD.

Tabulka č. 12: Vývoj dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1994-2003 (v mil. USD)

Rok	Německo	Polsko	Rakousko	Slovensko	Česká republika
1994	350 515	21 434	55 290	6 611	14 811
1995	425 121	23 628	64 307	8 162	20 821
1996	419 390	37 095	64 712	9 410	22 825
1997	408 217	42 258	62 104	11 727	22 254
1998	430 162	47 004	65 925	13 071	22 750
1999	438 776	45 876	66 585	11 131	22 505
2000	459 181	48 127	65 523	12 774	25 572
2001	446 014	49 447	66 944	14 770	28 774
2002	442 803	54 266	69 351	16 628	32 141
2003	553 272	67 146	85 124	22 601	41 155

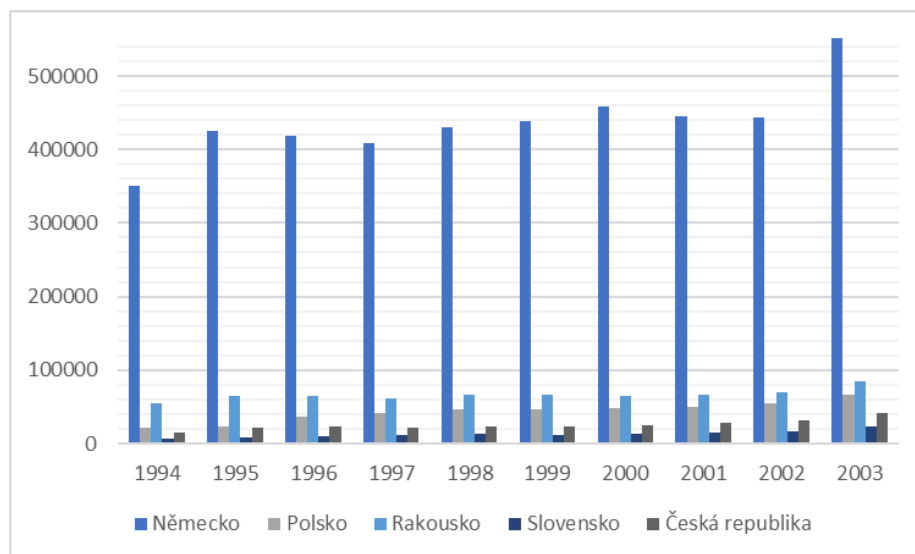
70

Dvanáctý graf zobrazuje vývoj dovozu zahraničního obchodu České republiky a sousedních států, tedy Německa, Polska, Rakouska a Slovenska mezi roky 1994-2003. V grafu je přehledně vidět, že dovoz Německa má výrazně vyšší hodnoty v každém roce tohoto období.

---

⁷⁰ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

Graf č. 12: Vývoj dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1994-2003 (v mil. USD)

71

Nadcházející tabulka zobrazuje vývoj indexů dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států od roku 1995 po 2003. Německu poklesl dovoz čtyřikrát v porovnání s předchozím rokem. Jedná se o roky 1996, 1997, 2001 a 2002. K největšímu poklesu došlo roku 2001, dovoz klesl o 2,9 % oproti roku 2000. Největší nárůst dovozu Německa byl zaznamenán v roce 2003, kdy dovoz vzrostl o necelou čtvrtinu. Polsku klesl dovoz jednou, a to v roce 1999 o 2,4 %. Naopak největší nárůst Polsko zaznamenalo roku 1996. V tomto roce došlo k nárůstu dovozu o více jak polovinu v porovnání s předchozím rokem. Jednalo se o největší procentuální nárůst mezi těmito státy v daném období. Pokles dovozu Rakouska nastal v letech 1997 a 2000. Největší nárůst dovozu Rakouska zaznamenalo v posledním roce tohoto období, kdy došlo k růstu dovozu o 22,7 % ve srovnání s rokem 2002. Slovensku klesl dovoz v roce 1999 o 14,8 %, což představovalo největší pokles daných zemí v tomto období. Roku 2003 dovoz vzrostl o 35,9 % oproti předchozímu roku. České republice klesl dovoz v letech 1997 a 1999. Naopak hned v prvním roce daného období došlo k nárůstu dovozu ve srovnání s předcházejícím rokem o více než čtyřicet procent.

⁷¹ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

Tabulka č. 13: Vývoj indexů dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1995-2003 (v mil. USD)

Rok	Německo	Polsko	Rakousko	Slovensko	ČR
1994	-	-	-	-	-
1995	121,3	110,2	116,3	123,5	140,6
1996	98,7	157,0	100,6	115,3	109,6
1997	97,3	113,9	96,0	124,6	97,5
1998	105,4	111,2	106,2	111,5	102,2
1999	102,0	97,6	101,0	85,2	98,9
2000	104,7	104,9	98,4	114,8	113,6
2001	97,1	102,7	102,2	115,6	112,5
2002	99,3	109,7	103,6	112,6	111,7
2003	124,9	123,7	122,7	135,9	128,0

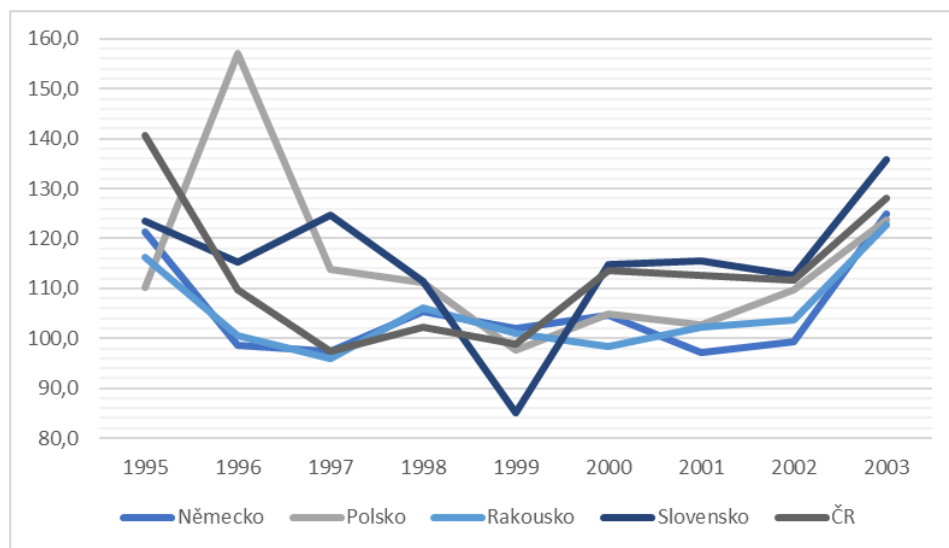
⁷²

Následující graf zachycuje vývoj indexů dovozu zahraničního obchodu České republiky a jejích sousedních států, tedy Německa, Polska, Rakouska a Slovenska mezi roky 1995-2003. Z grafu lze vyčíst prudký nárůst dovozu Polska roku 1996 nebo naopak výrazný pokles dovozu Slovenska v roce 1999. Křivky indexů dovozu Německa a Rakouska jsou velmi podobné, což znamená, že změny dovozu ve srovnání s předchozím rokem jsou u těchto dvou států téměř srovnatelné.

---

⁷² Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

Graf č. 13: Vývoj indexů dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1995-2003 (v mil. USD)

73

4.4.3 Bilance v období 1994-2003

Bilance představuje rozdíl mezi vývozem a dovozem. Může tak být kladná, nebo záporná. Bilanci zahraničního obchodu Německa, Polska, Rakouska, Slovenska a České republiky zobrazuje následující tabulka, a to v letech 1994-2003, tedy před tím, než byly sledované státy členy Evropské unie. Všechny roky vykazuje kladnou bilanci pouze Německo. První tři roky mělo Německo bilanci stoupající, následující roky kolísavou a od roku 2001 byl zaznamenán strmější růst. Polsko mělo po všechna pozorovaná léta bilanci zápornou. Roku 1998 vykazovalo Polsko nejnižší hodnotu bilance, a to konkrétně 18 810 mil. USD. Bilance Rakouska měla rostoucí tendenci s výjimkou roku 1996. Od roku 2002 vykazovala již kladné hodnoty. Bilance Slovenska byla v tomto období značně kolísavá. První dva roky vykazovala kladné hodnoty bilance, poté již záporné, ale dosti proměnlivé. Česká republika měla stejně jako Polsko všechny roky v daném období bilanci zápornou. Nejnižší hodnotu měla její bilance roku 1996 a nejvyšší v roce 1994.

⁷³ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

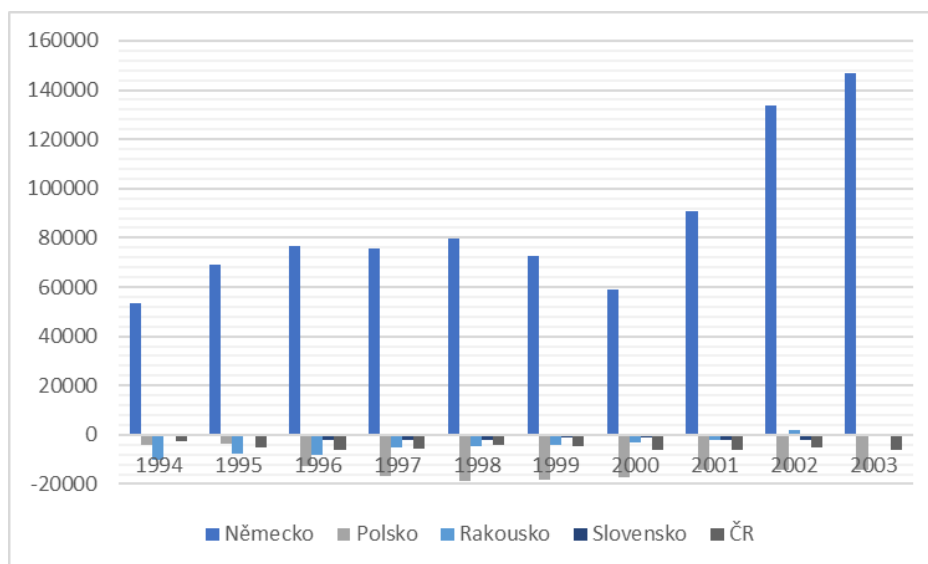
Tabulka č. 14: Vývoj bilance zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1994-2003 (v mil. USD)

Rok	Německo	Polsko	Rakousko	Slovensko	ČR
1994	53 216	-4 240	-10 218	79	-2 537
1995	69 272	-3 565	-7 887	212	-5 015
1996	76 445	-12 702	-8 059	-1 919	-6 272
1997	75 730	-16 557	-5 185	-2 093	-5 731
1998	79 625	-18 810	-4 740	-2 353	-3 956
1999	72 392	-18 501	-4 103	-1 074	-4 462
2000	58 929	-17 171	-3 049	-889	-5 921
2001	90 619	-14 080	-1 871	-2 134	-5 937
2002	133 833	-14 012	1 908	-2 151	-5 313
2003	146 799	-14 390	79	-684	-5 963

74

Následující graf znázorňuje vývoj bilance zahraničního obchodu Německa, Polska, Rakouska, Slovenska a České republiky v období před vstupem do Evropské unie, konkrétně v letech 1994-2003.

Graf č. 14: Vývoj bilance zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1994-2003 (v mil. USD)

75

⁷⁴ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

4.4.4 Obrat v období 1994-2003

Tabulka č. 15 zobrazuje vývoj obratu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států mezi roky 1994-2003, tedy období, kdy ještě nebyly všechny tyto státy členy EU. Jelikož narůstal vývoz i dovoz, narůstal i obrat, jelikož obrat představuje součet vývozu a dovozu. Obrat narůstal ještě před vstupem do Evropské unie. Obrat Německa poklesl v letech 1996 a 1997, ke konci tohoto období dosahoval ale již bilionových hodnot. K poklesu obratu Rakouska došlo také dvakrát. Obrat Polska poklesl pouze v roce 1999. V posledním roce překročil hranici 100 000 mil. USD. Vývoj obratu ČR byl podobný, stejně tak i obrat Slovenska.

Tabulka č. 15: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1994-2003 (v mil. USD)

Rok	Německo	Polsko	Rakousko	Slovensko	ČR
1994	754 246	38 628	100 362	13 301	27 085
1995	919 514	43 691	120 727	16 536	36 627
1996	915 225	61 488	121 365	16 901	39 378
1997	892 164	67 959	119 023	21 361	38 777
1998	939 949	75 198	127 110	23 789	41 544
1999	949 944	73 251	129 067	21 188	40 548
2000	977 291	79 083	127 997	24 659	45 223
2001	982 647	84 814	132 017	27 406	51 611
2002	1 019 439	94 520	140 610	31 105	58 969
2003	1 253 343	119 902	170 327	44 518	76 347

76

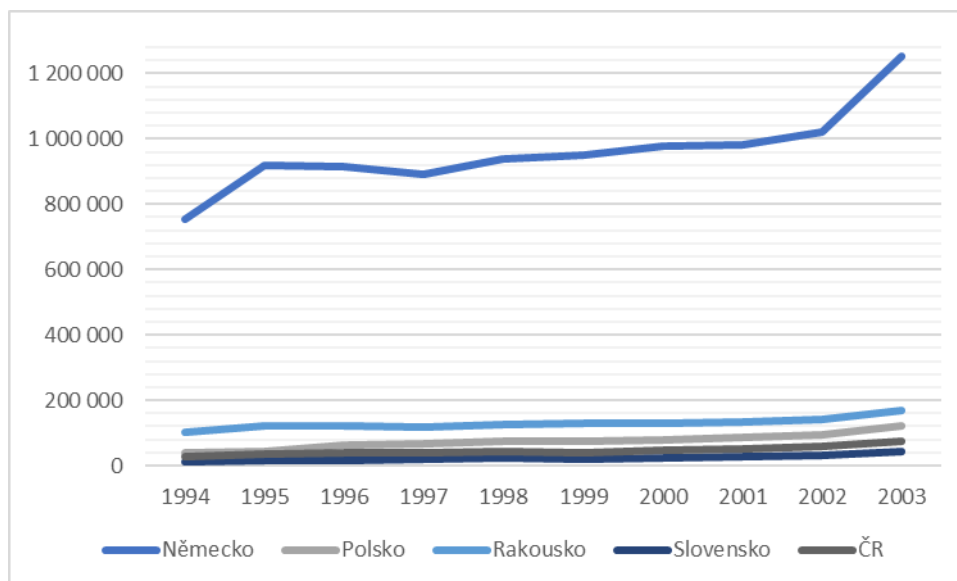
Z patnáctého grafu lze vyčíst vývoj obratu zahraničního obchodu České republiky a jejích sousedních států mezi roky 1994 a 2003. Je patrný náskok Německa oproti Polsku, Rakousku, Německu a České republice z hlediska obratu. Tyto státy mají podobnou tendenci vývoje obratu v daném období.

---

⁷⁵ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

⁷⁶ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

Graf č. 15: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 1994-2003 (v mil. USD)

77

4.5 Zahraniční obchod ČR a jejích sousedních států po vstupu do EU

Poslední pozorované státy vstoupily do Evropské unie 1. května 2004. Jednalo se o Českou republiku, Polsko a Slovensko. Německo a Rakousko již členy byly. V práci je rok 2004 pro zjednodušení celý chápán jako unijní, protože většinou část roku dané státy již byly součástí EU. Tento vývoj je pozorován od roku 2004 do roku 2018, zkoumáno je tedy patnáctileté období.

4.5.1 Vývoz a jeho indexy v období 2004-2018

Následující tabulka zobrazuje vývoj vývozu České republiky a jejích sousedních států od roku 2004, tedy když byly již všechny státy členy Evropské unie. U všech států vývoz narůstal vyjma roku 2009. Tento pokles byl důsledkem světové ekonomické krize, která odstartovala o rok dříve v USA, ale kvůli provázanosti ekonomik se rozšířila po celém světě. Německo je řazeno mezi hlavní světové exportéry, a to především v oblasti automobilového průmyslu. Vývoz Německa překročil hranici jednoho bilionu USD

⁷⁷ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

v roce 2006. Vývoz Rakouska první rok činil 104 765 mil. USD. Dováželo především stroje, zařízení, automobily a jejich součástky, elektroniku a kovové zboží. Rakousko vykazovalo v roce 2004 oproti Polsku výrazně vyšší hodnotu, na konci období byla ale situace opačná. Vývoz byl zaměřen na rozvinuté země a rostla produktivita a konkurenceschopnost Polska. Vývoz České republiky činil v posledním roce 137 934 mil. USD. Nejnižší hodnoty vývozu mělo Slovensko. Předmětem jeho vývozu byl především automobilový a elektrotechnický průmysl. V roce 2011 dosahoval vývoz pouze 76 024 mil. USD.

Tabulka č. 16: Vývoj vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD)

Rok	Německo	Polsko	Rakousko	Slovensko	Česká republika
2004	852 283	72 446	104 765	25 272	55 756
2005	919 489	87 827	114 561	30 276	71 636
2006	1 056 212	107 928	129 316	40 259	85 584
2007	1 268 689	134 132	156 517	56 284	106 469
2008	1 387 074	164 043	171 352	68 227	125 240
2009	1 069 717	132 270	131 221	53 251	100 319
2010	1 211 896	156 464	145 021	61 587	114 995
2011	1 428 746	184 189	170 097	76 024	137 934

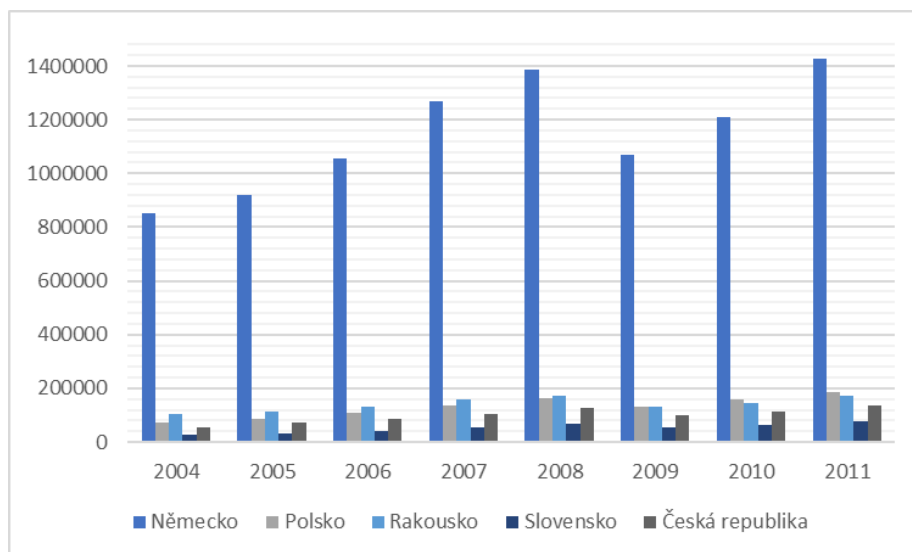
78

Následující graf znázorňuje vývoj vývozu zahraničního obchodu ČR a sousedních států v počátcích jejich společného působení v Evropské unii. Německo jednoznačně dosahuje nejvyšších hodnot. U všech států je patrný pokles v roce 2009 důsledkem světové ekonomické krize. V ostatních letech docházelo k růstu vývozu.

⁷⁸ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

Graf č. 16: Vývoj vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD)

79

V tabulce č. 17 jsou uvedeny hodnoty vývozu České republiky a sousedních států od roku 2012 po 2018. Všechny dané roky došlo k růstu vývozu kromě roku 2015, kdy byl zaznamenán pokles hodnoty u všech zkoumaných států. Německo si drželo po celou délku období jednobilionové hodnoty. Německo vyváželo především stroje a dopravní prostředky. Od roku 2009 vývoz Polska převyšoval vývoz Rakouska a tento rozdíl v dalších letech postupně narůstal. U vývozu České republiky byl také zaznamenán nárůst. Slovensko na tom bylo v porovnání s ostatními státy opět nejhůře.

⁷⁹ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

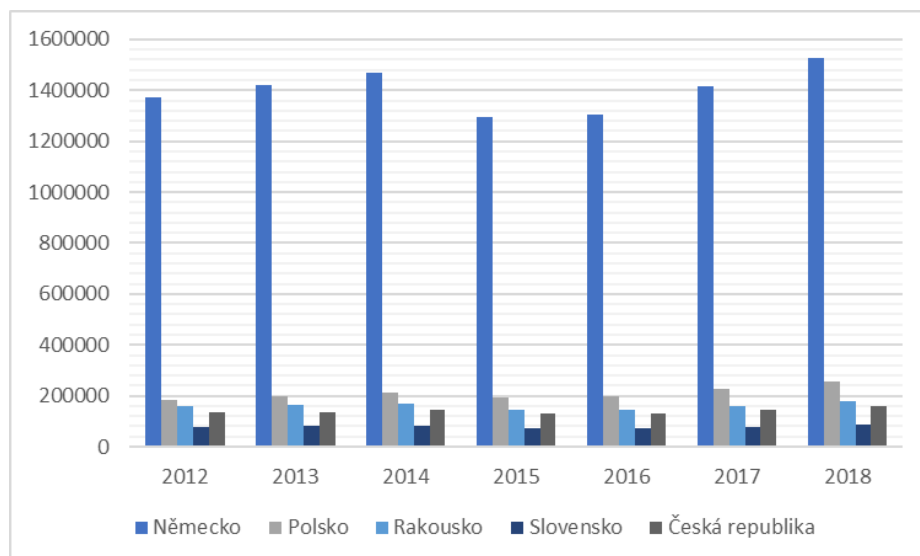
Tabulka č. 17: Vývoj vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD)

Rok	Německo	Polsko	Rakousko	Slovensko	Česká republika
2012	1 374 050	181 450	160 230	77 324	134 306
2013	1 422 357	198 043	164 205	82 849	137 084
2014	1 468 663	210 474	167 318	83 032	146 442
2015	1 294 127	191 033	143 304	71 637	128 214
2016	1 303 387	196 287	145 443	73 745	130 561
2017	1 416 153	227 429	158 539	79 484	145 478
2018	1 525 471	255 992	178 915	89 338	161 724

80

Následující graf zobrazuje vývoj vývozu ČR, Německa, Polska, Rakouska a Slovenska od roku 2012 po současnost. Na první pohled je zřejmé, že hodnoty vývozu všech států rostly. Německo stále zaujímalo první pozici.

Graf č. 17: Vývoj vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD)

81

⁸⁰ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

⁸¹ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

Tabulka č. 18 představuje vývoj indexů vývozu zahraničního obchodu České republiky, Německa, Polska, Rakouska a Slovenska v období, když již všechny dané státy byly součástí Evropské unie. Důsledky světové ekonomické krize kvůli provázanosti ekonomik postihly všechny zmíněné státy a odrazily se i na zahraničním obchodu. Rok 2009 byl jediným rokem, kdy došlo k poklesu vývozu všech zmíněných zemích. Ostatní roky zahraniční obchod vzkvétal. Německý vývoz v daném období nejvíce vzrostl v roce 2004 ve srovnání s rokem 2003. Polsko zaznamenalo největší nárůst vývozu roku 2004, konkrétně o 37,3 % oproti předchozímu roku. Rakousko tentýž rok, ale nárůst činil pouze 23 % ve srovnání s rokem 2003. Slovenský vývoz narostl téměř o 40 % v roce 2007, což pro Slovensko představovalo největší nárůst v tomto období. Česká republika zaujímala první místo, co se týče největšího nárůstu vývozu v porovnání s předchozím rokem se zmíněnými státy v daném období. Jednalo se o nárůst o 58,4 % a došlo k němu hned v prvním roce členství v Evropské unii.

Tabulka č. 18: Vývoj indexů vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD)

Rok	Německo	Polsko	Rakousko	Slovensko	ČR
2004	121,7	137,3	123,0	115,3	158,4
2005	107,9	121,2	109,4	119,8	128,5
2006	114,9	122,9	112,9	133,0	119,5
2007	120,1	124,3	121,0	139,8	124,4
2008	109,3	122,3	109,5	121,2	117,6
2009	77,1	80,6	76,6	78,0	80,1
2010	113,3	118,3	110,5	115,7	114,6
2011	117,9	117,7	117,3	123,4	119,9

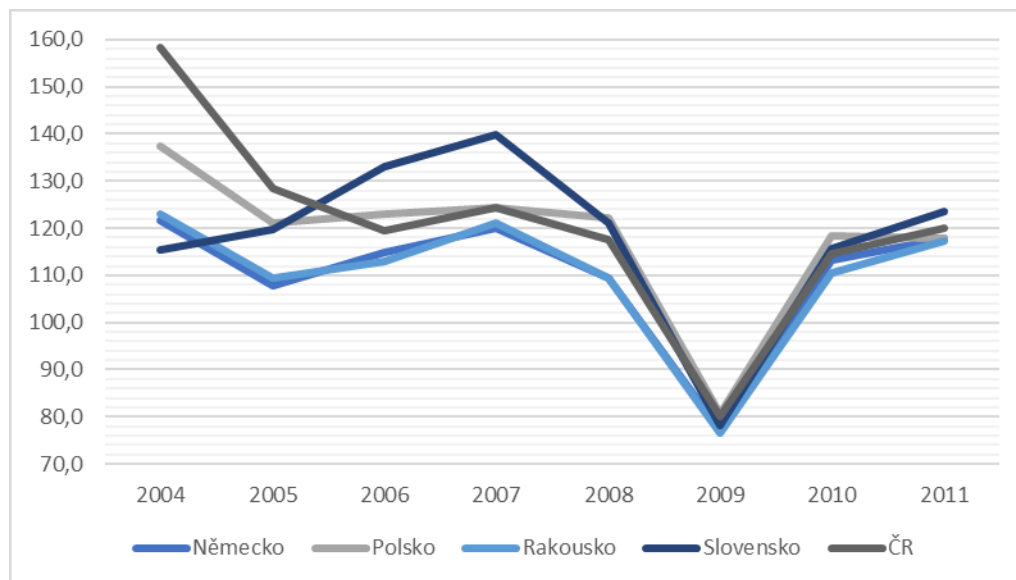
82

Z grafu č. 18 lze vyčíst vývoj indexů vývozu zahraničního obchodu České republiky, Německa, Polska, Rakouska a Slovenska v době, kdy již všechny zmíněné státy byly členy Evropské unie. Lze spatřit značné rozdíly jednotlivých států v počátcích daného období, kromě Německa a Rakouska, které vykazovaly podobné hodnoty indexů. V roce 2009

⁸² Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

nastal výrazný pokles vývozu všech států v důsledku světové ekonomické krize, následovaný strmým nárůstem vývozu následující rok. Od roku 2008 byly indexy států dosti podobné. Tzn., že procentuální nárůst vývozu byl u všech států srovnatelný.

Graf č. 18: Vývoj indexů vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD)

83

Nadcházející tabulka zachycuje vývoj indexů vývozu zahraničního obchodu České republiky a jejích sousedních států od roku 2012 po současnost. Německo zaznamenalo pokles vývozu v daném období dvakrát, konkrétně v letech 2012 a 2015. Největší nárůst ve srovnání s předchozím rokem činil 8,7 % a nastal v roce 2017. V Polsku došlo k poklesu vývozu ve stejných letech. Roku 2017 vývoz nejvíce vzrostl oproti předchozímu roku, jednalo se o nárůst o 15,9 %. Vývoz Rakouska poklesl taktéž v letech 2012 a 2015. Roku 2015 se jednalo o největší pokles ze všech sledovaných států v daném období. O 12,9 % narostl vývoz ve srovnání s předešlým rokem v posledním roce sledovaného období, což představovalo největší nárůst vývozu Rakouska. Slovenský vývoz klesl pouze v roce 2015, a to o 13,7 %. K největšímu nárůstu vývozu Slovenska došlo v posledním sledovaném roce. Vývoz České republiky klesl v letech 2012 a 2015.

⁸³ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

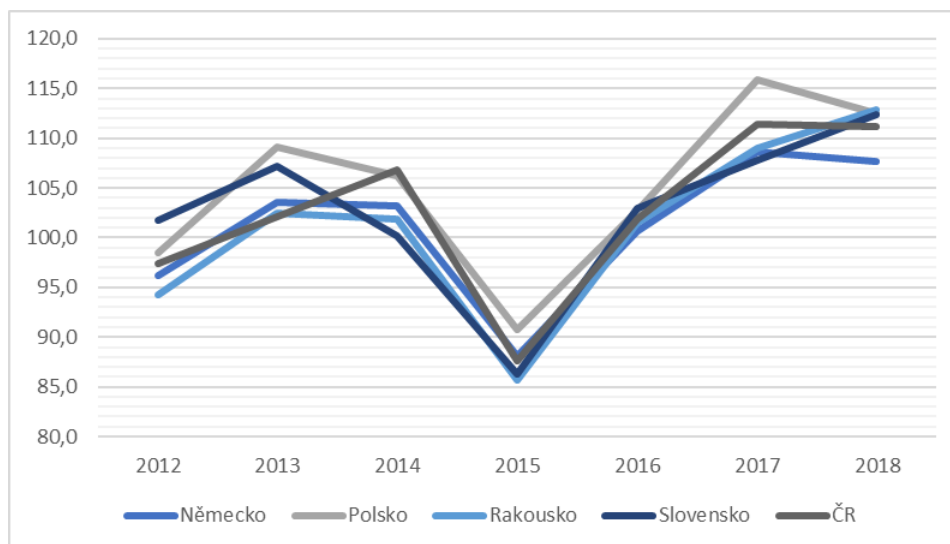
Tabulka č. 19: Vývoj indexů vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD)

Rok	Německo	Polsko	Rakousko	Slovensko	ČR
2012	96,2	98,5	94,2	101,7	97,4
2013	103,5	109,1	102,5	107,1	102,1
2014	103,3	106,3	101,9	100,2	106,8
2015	88,1	90,8	85,6	86,3	87,6
2016	100,7	102,8	101,5	102,9	101,8
2017	108,7	115,9	109,0	107,8	111,4
2018	107,7	112,6	112,9	112,4	111,2

84

Nadcházející graf zobrazuje vývoj indexů vývozu zahraničního obchodu České republiky a jejích sousedních států od roku 2012 po současnost. Z grafu je na první pohled zřetelný výrazný pokles vývozu všech sledovaných států v roce 2015 a následný nárůst vývozu, přičemž největšího nárůstu dosáhlo Polsko.

Graf č. 19: Vývoj indexů vývozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD)

85

⁸⁴ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

⁸⁵ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

4.5.2 Dovoz a jeho indexy v období 2004-2018

Následující tabulka zobrazuje vývoj dovozu České republiky, Německa, Polska, Rakouska a Slovenska mezi roky 2004-2011. Stejně jako u vývozu klesla hodnota dovozu všech daných států v roce 2009, kdy probíhala v Evropě ekonomická krize. Ostatní roky byl zaznamenán nárůst dovozu. Pro Německo je důležitý dovoz dílů a polotovarů, které zpracovává a následně vyváží. Německo překročilo bilionovou hranici v letech 2008 a 2011. Nejvíce dováženým zbožím byla minerální paliva. Rakousko v prvních třech letech tohoto období vykazuje větší hodnoty dovozu oproti Polsku, od roku 2007 nastala opačná situace. Polsko se zaměřovalo především na dovoz strojů, dopravních zařízení a ropy. Dovoz České republiky činil v roce 2007 již 105 958 mil. USD, ale v roce 2009 v důsledku ekonomické krize hodnota klesla. Slovensko v roce 2011 dosáhlo hodnoty 76 074 mil. USD.

Tabulka č. 20: Vývoj dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD)

Rok	Německo	Polsko	Rakousko	Slovensko	Česká republika
2004	662 373	80 727	103 873	27 246	58 397
2005	724 909	93 381	113 165	33 008	70 812
2006	854 173	117 808	126 094	43 144	84 504
2007	992 533	156 616	151 184	57 542	105 958
2008	1 117 829	198 290	169 054	69 945	125 499
2009	874 348	142 910	131 905	52 929	96 909
2010	998 891	170 953	146 854	61 693	112 878
2011	1 202 134	202 686	175 146	76 074	133 663

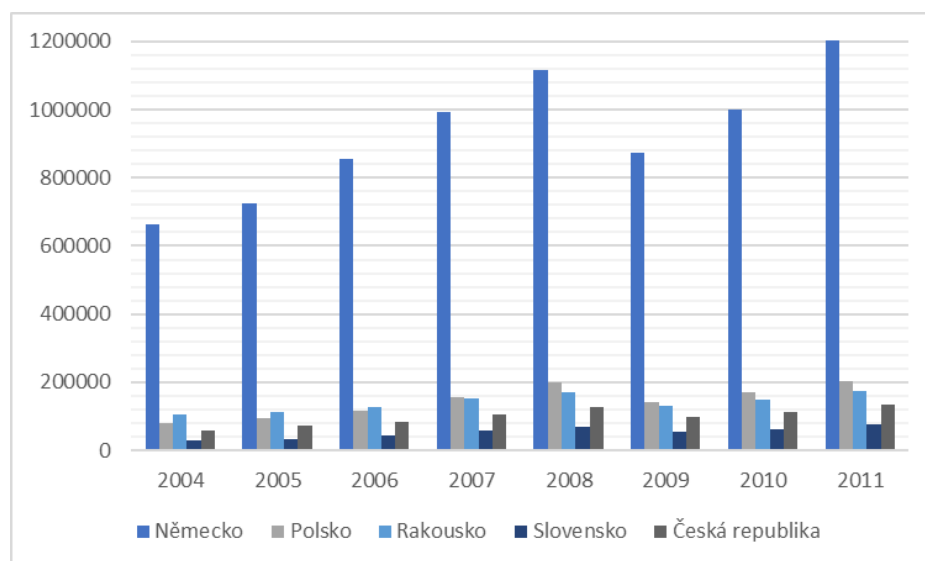
⁸⁶

Nadcházející graf zachycuje vývoj dovozu České republiky, Německa, Polska, Rakouska a Slovenska v letech 2004 až 2011. Z grafu je zřejmá prvotní pozice Německa a celkově vyšší hodnoty dovozu všech států oproti předcházejícímu porovnávanému období.

---

⁸⁶ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

Graf č. 20: Vývoj dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD)

87

Tabulka č. 21 zobrazuje vývoj dovozu České republiky a sousedních států od roku 2012 po současnost. Všechny zmíněné země zaznamenaly pokles dovozu v roce 2015, Česká republika navíc i roku 2016. V ostatních letech dovoz ve všech těchto státech postupně narůstal. Dovoz Německa si držel bilionové hodnoty, v roce 2018 dosahoval německý dovoz až 1 262 679 mil. USD. Polský dovoz se roku 2014 dostal na hodnotu 214 796 mil. USD. Rakousko mezi prvními třemi roky tohoto období mělo pouze malý nárůst dovozu. Česká republika zaznamenala pokles dovozu v tomto období dvakrát oproti ostatním zemím. Dovoz Slovenska činil na konci sledovaného období 89 598 mil. USD. Hlavními vývozními partnery Slovenska byly Německo a Česká republika.

⁸⁷ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

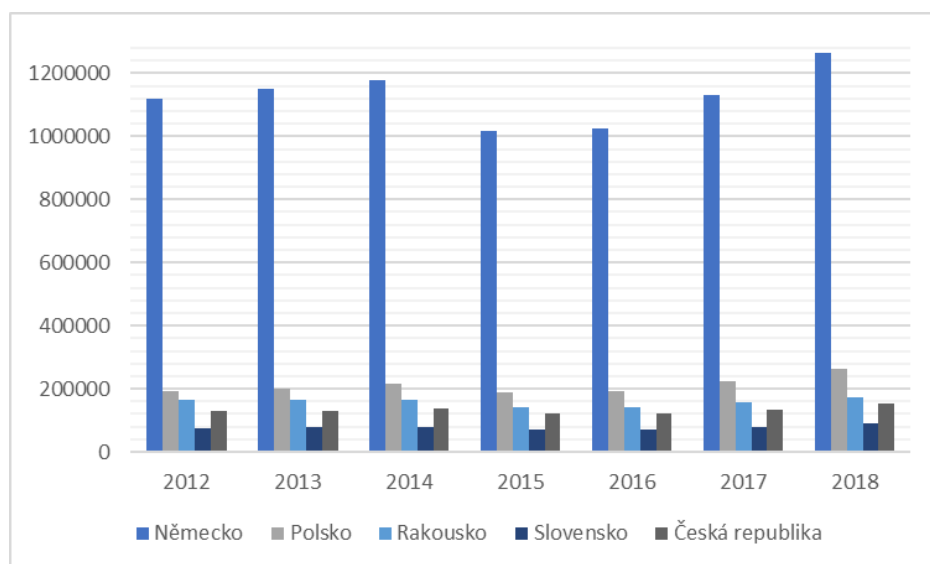
Tabulka č. 21: Vývoj dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD)

Rok	Německo	Polsko	Rakousko	Slovensko	Česká republika
2012	1 117 585	191 945	164 294	74 104	127 970
2013	1 151 810	198 468	165 527	78 990	128 547
2014	1 177 259	214 796	166 207	79 373	135 846
2015	1 018 579	188 559	140 780	70 752	120 568
2016	1 024 072	193 033	142 554	72 358	120 508
2017	1 130 831	225 815	156 839	78 810	134 397
2018	1 262 679	261 633	174 627	89 598	151 725

88

Následující graf zobrazuje vývoj dovozu České republiky, Německa, Polska, Rakouska a Slovenska mezi roky 2012-2018. Německo mělo opět rapidně vyšší hodnoty dovozu ve srovnání s ostatními státy. U všech států došlo k růstu dovozu a celkové dovoz významně vzrostl oproti předchozímu porovnávanému období.

Graf č. 21: Vývoj dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD)

89

⁸⁸ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

⁸⁹ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

Tabulka č. 22 zobrazuje vývoj indexů dovozu zahraničního obchodu České republiky a jejích sousedních států v letech 2004-2011. U všech států v daném období byl zaznamenán pokles dovozu v jediném roce, a to v roce 2009 důsledkem světové ekonomické krize. Ostatní roky vykazovaly nárůst dovozu ve srovnání s předcházejícím rokem. Německý dovoz v tomto období nejvíce vzrostl v roce 2011 oproti roku 2010, kdy došlo k nárůstu dovozu o více jak pětinu. Dovoz Polska narostl téměř o třetinu v roce 2007 ve srovnání s přechozím rokem. Pro Polsko tento rok představoval největší nárůst dovozu v daném období. Největší pokles dovozu mělo ve zmiňovaném roce 2009 právě Polsko, jehož dovoz klesl o 27,9 % oproti přecházejícímu roku. Rakouský dovoz zaznamenal největší nárůst první rok daného období, dovoz stoupl o celých 22 % oproti roku 2003. Dovoz Slovenska narostl roku 2007 zhruba o třetinu oproti roku 2006, což pro Slovensko představovalo největší nárůst dovozu v tomto období. Největší nárůst dovozu z daných států zaznamenala Česká republika. Došlo k němu v roce 2004 a narostl téměř o 42 % v porovnání s předchozím rokem.

Tabulka č. 22: Vývoj indexů dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD)

Rok	Německo	Polsko	Rakousko	Slovensko	ČR
2004	119,7	120,2	122,0	120,6	141,9
2005	109,4	115,7	108,9	121,1	121,3
2006	117,8	126,2	111,4	130,7	119,3
2007	116,2	132,9	119,9	133,4	125,4
2008	112,6	126,6	111,8	121,6	118,4
2009	78,2	72,1	78,0	75,7	77,2
2010	114,2	119,6	111,3	116,6	116,5
2011	120,3	118,6	119,3	123,3	118,4

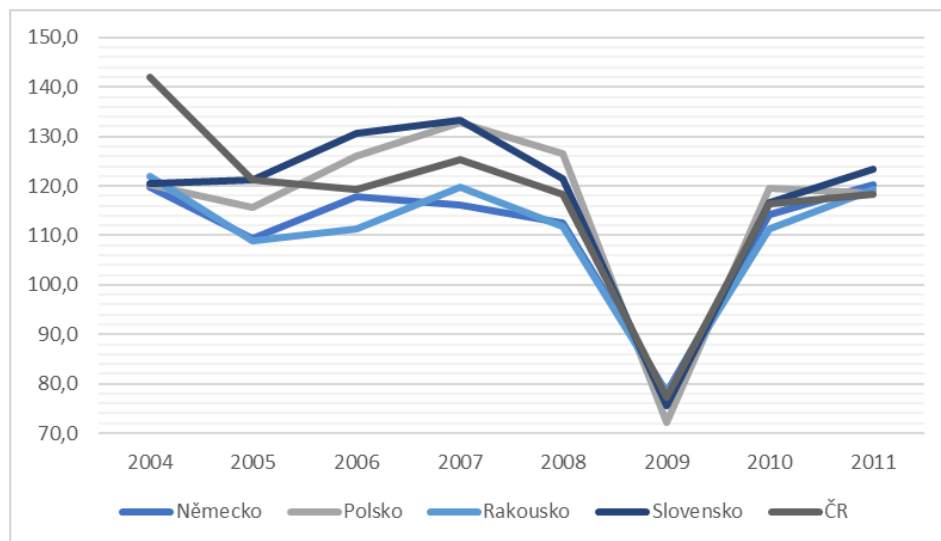
90

Nadcházející graf zachycuje vývoj indexů dovozu zahraničního obchodu České republiky, Německa, Polska, Rakouska a Slovenska od roku 2004 do roku 2011. Z grafu lze vyčíst vysoké hodnoty dovozu České republiky hned v prvním roce tohoto období.

⁹⁰ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

Do roku 2008 byly hodnoty indexů všech sledovaných států poměrně rozdílné. Následně v roce 2009 došlo k výraznému poklesu dovozu všech těchto států, posléze byly křivky dosti shodné, což představuje podobný vývoj procentuálních změn dovozu daných států.

Graf č. 22: Vývoj indexů dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD)

91

Tabulka č. 23 zobrazuje vývoj indexů dovozu zahraničního obchodu České republiky a jejích sousedních států, tedy Německa, Polska, Rakouska a Slovenska, od roku 2012 po současnou situaci. U všech pozorovaných států došlo k poklesu dovozu v letech 2012 a poté roku 2015. V roce 2012 zaznamenalo největší pokles dovozu oproti předcházejícímu roku Německo, jednalo se o 7% pokles dovozu ve srovnání s rokem 2011. O tři roky později byl pokles dovozu větší. Rakousku klesl dovoz oproti předchozímu roku o 15,3 %, což představovalo největší pokles dovozu daných států ve sledovaném období. Ostatní roky byl zaznamenán nárůst dovozu všech států, přičemž k největšímu nárůstu došlo u všech sledovaných států kromě Polska v posledním pozorovaném roce, tedy v roce 2018. Německu vzrostl dovoz o 11,7 %. K největšímu nárůstu dovozu Polska oproti předchozímu roku došlo v roce 2017. Jednalo se o 17% nárůst, což představovalo největší nárůst dovozu

⁹¹ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

v porovnání s předchozím rokem u všech států v daném období. Rakouský dovoz narostl nejvíce o 11,3 %, slovenský o 13,7 % a český o 12,9 %. K těmto růstům došlo v posledním roce sledovaného období.

Tabulka č. 23: Vývoj indexů dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD)

Rok	Německo	Polsko	Rakousko	Slovensko	ČR
2012	93,0	94,7	93,8	97,4	95,7
2013	103,1	103,4	100,8	106,6	100,5
2014	102,2	108,2	100,4	100,5	105,7
2015	86,5	87,8	84,7	89,1	88,8
2016	100,5	102,4	101,3	102,3	100,0
2017	110,4	117,0	110,0	108,9	111,5
2018	111,7	115,9	111,3	113,7	112,9

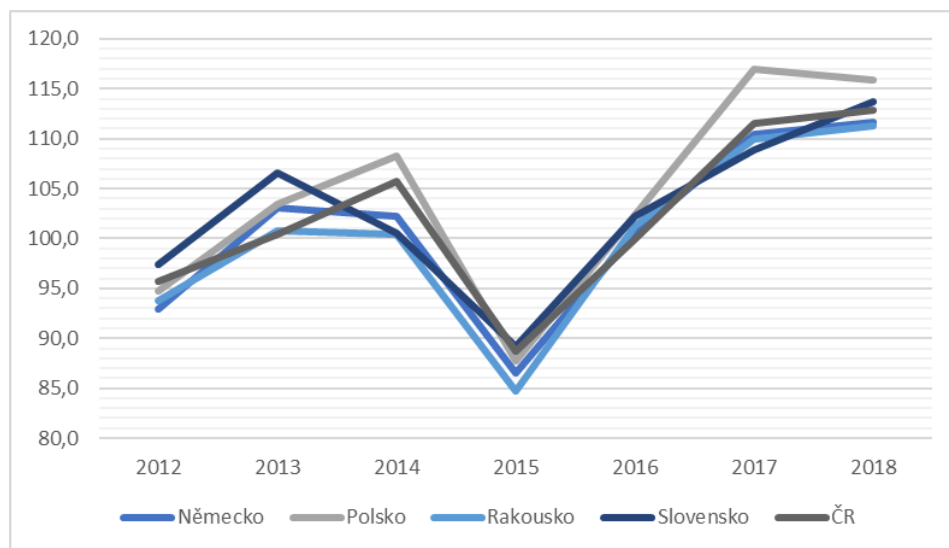
92

Z grafu č. 23 lze vyčíst vývoj indexů dovozu zahraničního obchodu České republiky a jejích sousedních států od roku 2012 po současnost. V grafu lze vidět dva výraznější poklesy, a to v letech 2012 a 2015. Od roku 2015 byl vývoj dovozu sledovaných států velmi podobný. Kromě Polska, kterému dovoz v roce 2017 narostl více.

---

⁹² Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

Graf č. 23: Vývoj indexů dovozu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD)

93

4.5.3 Bilance v období 2004-2018

Tabulka č. 24 zobrazuje vývoj bilance zahraničního obchodu České republiky a jejích sousedních států mezi roky 2004-2011. Bilancí se rozumí rozdíl mezi vývozem a dovozem, tudíž bilance může být kladná nebo záporná. Kladné hodnoty bilance v daném období vykazuje pouze Německo. Hranici 200 000 mil. USD přesáhlo Německo roku 2006. K poklesu bilance došlo v letech 2008 a 2009. Polsko mělo bilanci v letech 2004-2011 zápornou, což zapříčinil rostoucí dovoz z asijských zemí, především z Číny. Rakousko mělo v daném období bilanci poměrně kolísavou. Od roku 2004 do 2009 vykazovala kladných hodnot, poté do roku 2011 záporných hodnot. Bilance Slovenska dosáhla kladné hodnoty pouze v roce 2009, Česká republika vykazovala zápornou bilanci v roce 2004 a 2008, ostatní roky byla v kladných číslech. Nejvyšší hodnotu měla v roce 2011, kdy dosahovala hodnoty 4 271 mil. USD.

⁹³ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

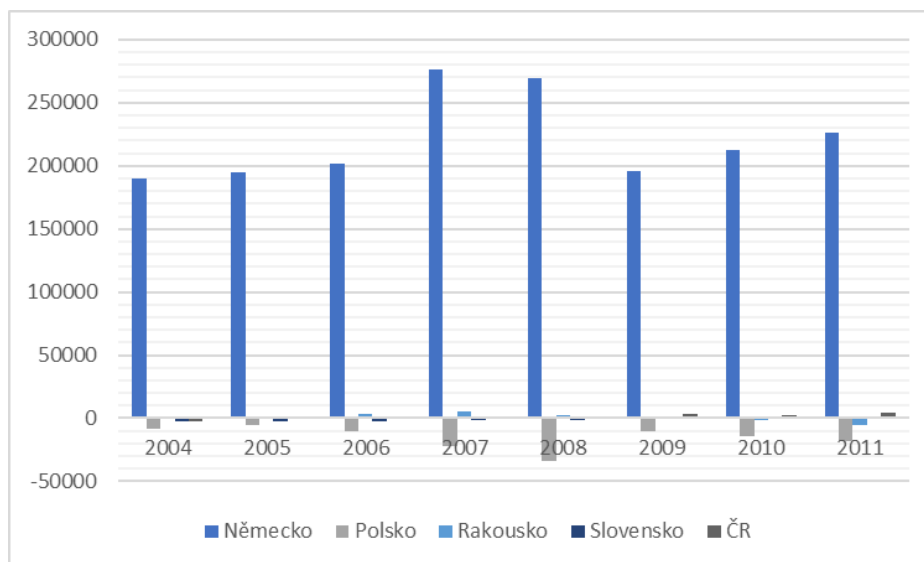
Tabulka č. 24: Vývoj bilance zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD)

Rok	Německo	Polsko	Rakousko	Slovensko	ČR
2004	189 910	-8 281	892	-1 974	-2 641
2005	194 580	-5 554	1 396	-2 732	824
2006	202 039	-9 880	3 222	-2 885	1 080
2007	276 156	-22 484	5 333	-1 258	511
2008	269 245	-34 247	2 298	-1 718	-259
2009	195 369	-10 640	-684	322	3 410
2010	213 005	-14 489	-1 833	-106	2 117
2011	226 612	-18 497	-5 049	-50	4 271

94

Následující graf znázorňuje vývoj bilance zahraničního obchodu České republiky, Německa, Polska, Rakouska a Slovenska v letech 2004-2011. Z grafu jsou patrné vysoké hodnoty bilance Německa v letech 2007 a 2008. A naopak nízké hodnoty bilance Polska v roce 2011.

Graf č. 24: Vývoj bilance zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD)

95

⁹⁴ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

Nadcházející tabulka zobrazuje vývoj bilance zahraničního obchodu České republiky a jejích sousedních států od roku 2012 po současnost. Kladných hodnot bilance dosahuje Německo společně s Českou republikou. Největší hodnota bilance Německa byla zaznamenána roku 2014. K poklesu bilance Německa došlo v letech 2015 a 2018. Bilance Polska dosahuje kladných i záporných hodnot. Nejvyšší hodnota bilance nastala roku 2016 a nejnižší v roce 2012. Bilance Rakouska vykazuje záporné hodnoty v prvních dvou letech daného období. Naopak největší hodnotu bilance měla v roce 2018. Slovensko mělo v tomto období bilanci kladnou s výjimkou posledního roku. Nejvyšší bilanci zaznamenalo Slovensko roku 2013. Bilance ČR byla v daném období po každý rok kladná. Nejnižší hodnoty bilance vykazovala roku 2012 a nejvyšší v roce 2017.

Tabulka č. 25: Vývoj bilance zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD)

Rok	Německo	Polsko	Rakousko	Slovensko	ČR
2012	256 465	-10 495	-4 064	3 220	6 336
2013	270 547	-425	-1 322	3 859	8 537
2014	291 404	-4 322	1 111	3 659	10 596
2015	275 548	2 474	2 524	885	7 646
2016	279 315	3 254	2 889	1 387	10 053
2017	285 322	1 614	1 700	674	11 081
2018	262 792	-5 641	4 288	-260	9 999

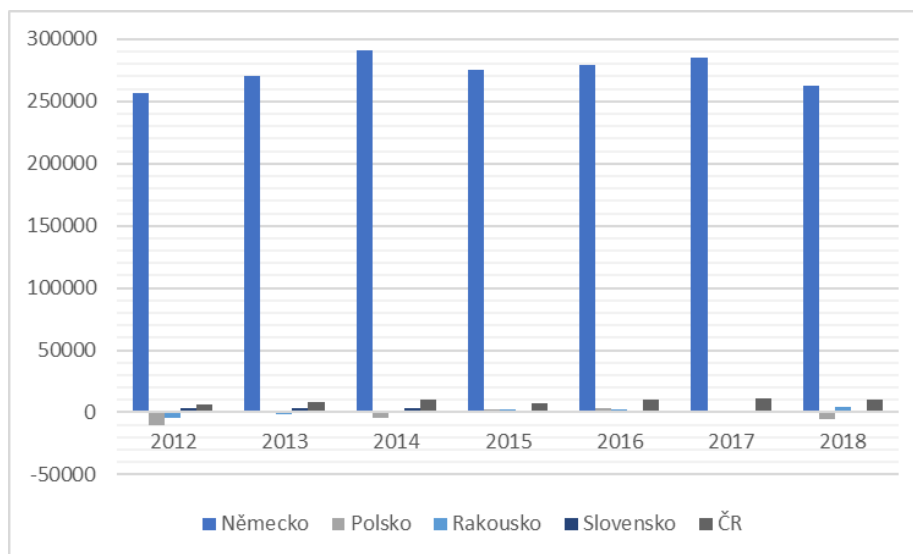
96

Následující graf znázorňuje vývoj bilance zahraničního obchodu České republiky, Německa, Polska, Rakouska a Slovenska od roku 2012 až po současnou situaci. Z grafu lze vyčíst, že bilance Německa značně převyšovala bilance ostatních sledovaných států. Záporné hodnoty v daném období převažovaly u Polska.

⁹⁵ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

⁹⁶ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

Graf č. 25: Vývoj bilance zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD)

97

4.5.4 Obrat v období 2004-2018

Tabulka č. 26 představuje vývoj obratu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států od doby, kdy již všechny tyto státy byly součástí Evropské unie. Všechny zmíněné státy zaznamenaly pokles obratu v jediném roce, a to v roce 2009, kdy svět zasáhla ekonomická krize. Ostatní roky se zahraničnímu obchodu dařilo, proto narůstal i obrat. V roce 2007 přesáhl obrat Německa hranici dvou bilionů USD. V roce 2008 předběhlo Polsko z hlediska obratu Rakousko a Polsko si tuto pozici udrželo do konce tohoto období. Obrat ČR a Slovenska v daném období také narůstal.

⁹⁷ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

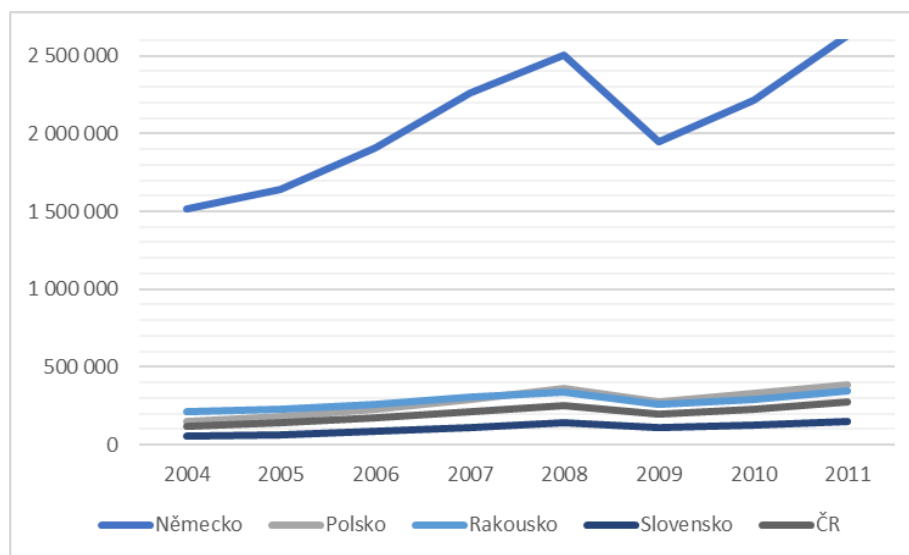
Tabulka č. 26: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD)

Rok	Německo	Polsko	Rakousko	Slovensko	ČR
2004	1 514 656	153 173	208 638	52 518	114 153
2005	1 644 398	181 208	227 726	63 284	142 448
2006	1 910 385	225 736	255 410	83 403	170 088
2007	2 261 222	290 748	307 701	113 826	212 427
2008	2 504 903	362 333	340 406	138 172	250 739
2009	1 944 065	275 180	263 126	106 180	197 228
2010	2 210 787	327 417	291 875	123 280	227 873
2011	2 630 880	386 875	345 243	152 098	271 597

98

Graf č. 26 zachycuje vývoj obratu zahraničního obchodu České republiky, Německa, Polska, Rakouska a Slovenska. Na počátku tohoto období Německo zaznamenalo značný nárůst obratu, který ale poklesl v roce 2009, nicméně poté opět docházelo k růstu. Všechny ostatní státy měly podobnou vývojovou tendenci ve sledovaném období.

Graf č. 26: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2004-2011 (v mil. USD)

99

⁹⁸ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

⁹⁹ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

V tabulce č. 27 je zaznamenán vývoj obratu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států mezi roky 2012 a 2018. V roce 2015 klesl obrat všech států, ostatní roky narůstal. Německo si po celé toto období drželo dvou-bilionové částky obratu. Polsko mělo i nadále větší hodnotu obratu oproti Rakousku. Hodnota obratu ČR v posledním roce činila 313 449 mil. USD. Slovensko mělo opět nejnižší obrat v daném období.

Tabulka č. 27: Vývoj obratu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD)

Rok	Německo	Polsko	Rakousko	Slovensko	ČR
2012	2 491 635	373 395	324 524	151 428	262 276
2013	2 574 167	396 511	329 732	161 839	265 631
2014	2 645 922	425 270	333 525	162 405	282 288
2015	2 312 706	379 592	284 084	142 389	248 782
2016	2 327 459	389 320	287 997	146 103	251 069
2017	2 546 984	453 244	315 378	158 294	279 875
2018	2 788 150	517 625	353 542	178 936	313 449

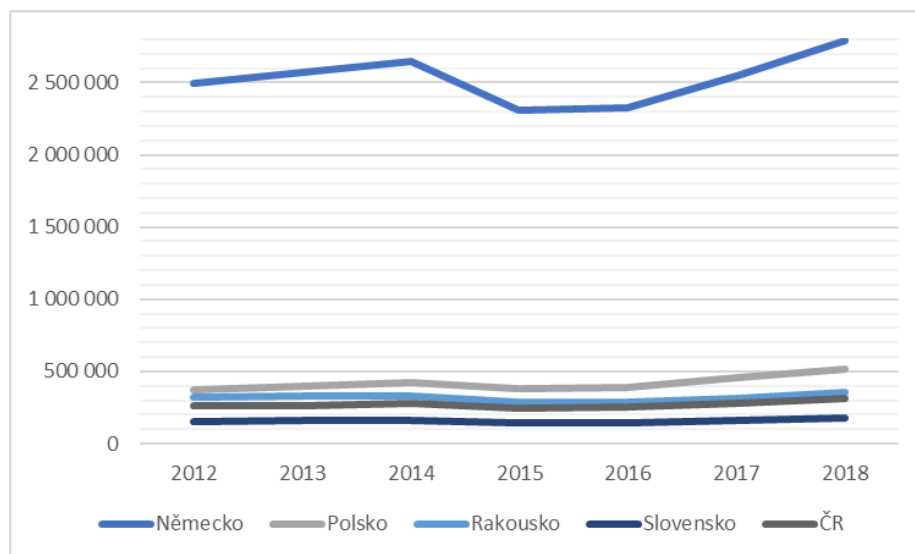
¹⁰⁰

Následující graf zachycuje vývoj obratu zahraničního obchodu České republiky, Německa, Polska, Rakouska a Slovenska v letech 2012 až 2018. Z grafu lze vyčíst pokles obratu v roce 2015 všech zmíněných států. Obrat Německa opět výrazně převyšoval obraty ostatních států.

---

¹⁰⁰ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

Graf č. 27: Vývoj obrátu zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států v letech 2012-2018 (v mil. USD)

101

4.6 Porovnání zahraničního obchodu ČR a jejích sousedních států před vstupem do EU a po něm

V předchozí části práce byl popsán vývoj vývozu, dovozu, indexů vývozu a dovozu, bilance a obrátu zahraničního obchodu České republiky a jejích sousedních států, konkrétně Německa, Polska, Rakouska a Slovenska. Porovnávána jsou dvě období. Prvním obdobím je takové období, kdy nebyly všechny zmíněné státy členy Evropské unie. A druhým, kdy již všechny státy členy byly. Tímto rokem byl rok 2004. Společně s Českou republikou přistoupily 1. května 2004 i Polsko a Slovensko. Rakousko je členem EU od roku 1995 a Německo již od roku 1958. Porovnávána byla data od roku 1994-2003, tedy desetileté období, s daty v letech 2004-2018, tedy patnáctiletým obdobím.

Vstup do EU znamenal vstup na vnitřní trh. Obchodování se stalo jednodušší, již nebyly překážky na hranicích. Státy Evropské unie obchodovaly především s jejími ostatními členy. Členství v Evropské unii napomohlo všem zemím k hospodářskému růstu a vyšší konkurenceschopnosti. Toto vše lze pokládat za významná pozitiva z hlediska

¹⁰¹ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

zahraničního obchodu, která směřují k rostoucímu vývoji. Německo patří mezi velké světové ekonomiky. Na jeho zahraniční obchodování má vliv především to, že je velmi rozvinutým a technologickým hospodářstvím. Zahraniční obchod Německa je těžko porovnatelný s ostatními státy. Členem Evropské unie je jako jediný z pozorovaných států již od roku 1958, což k velikosti jeho ekonomiky včetně obchodu značným dílem přispělo. Vývoz i dovoz všech sledovaných států s roky narůstal. Nejvyšší hodnoty v počátcích sledovaného období vykazovaly Německo a Rakousko, které již byly členy EU. V roce 2009 předběhlo Polsko s vývozem i dovozem Rakousko. Index vývozu i dovozu klesl všem státům v roce 2009 v důsledku světové ekonomické krize, která se kvůli provázanosti dotkla všech ekonomik. Nejvyšší hodnoty indexů byly zaznamenány v roce, kdy již všechny státy byly členy EU. Tímto vstupem se v podstatě otevřely hranice států a s tím rozšířily možnosti a otevřely obchodní příležitosti. Bilanci mělo po všechny roky kladnou pouze Německo. Bilance Rakouska byla záporná do roku 2001 a poté ještě mezi roky 2009-2013. Bilance Polska byla kladná až od roku 2015. Bilance České republiky se výrazně zlepšila po vstupu do EU. Bilance Slovenska dosahovala kladných od roku 2012. Jelikož narůstal vývoz i dovoz všech států, narůstal i obrat, protože obrat představuje součet vývozu a dovozu. Po vstupu do EU obrat narůstal velkou rychlostí u všech sledovaných států.

4.7 Zahraniční obchod ČR v rámci EU

Následující část práce se zabývá vývojem vývozu a dovozu Evropské unie a České republiky v letech 2004 až 2018 a zaměřuje se na velikost podílu zahraničního obchodu ČR na obchodu EU jako celku. Česká republika se stala členem Evropské unie 1. května 2004, což mělo značný vliv na její obchod. Odstranění bariér a vstup na evropský trh otevřelo z hlediska obchodu České republice nové možnosti. Trh se pro ni stal větším a obchod jednodušším.

4.7.1 Vývoz EU a ČR, podíl v období 2004-2018

Nadcházející tabulka znázorňuje vývoj vývozu EU a ČR od roku 2004, kdy se Česká republika stala součástí Evropské unie. Dále byl proveden výpočet, z kolika procent se vývoz České republiky podílí na vývozu Evropské unie. Do roku 2008 měl vývoz EU

rostoucí tendenci. Důsledkem světové ekonomické krize, které neminuly ani Evropu, v roce 2009 vývoz EU poklesl. Poté následoval opět růst a v roce 2011 přesáhl vývoz EU hranici 2 bil. USD. K poklesům poté došlo ještě v letech 2015 a 2016. V dalších letech následoval opět růst vývozu. V roce 2009 nastal pokles vývozu ČR. Stalo se tak kvůli ekonomické krizi, která se provázaností ekonomik rozšířila po celém světě. Následující roky byl vývoz značně kolísavý a ke konci sledovaného období dosahoval hodnoty 161 724 mil. USD. První čtyři porovnávané roky byl zaznamenán výraznější růst podílu vývozu České republiky na vývozu Evropské unie. Do roku 2009 tento podíl narůstal. Poté došlo k poklesu a až roku 2015 se pohyboval v rozmezí 6,2-6,5 %. Od roku 2016 byl zaznamenán opět nárůst tohoto podílu.

Tabulka č. 28: Vývoj vývozu EU a ČR a podíl vývozu ČR na EU v letech 2004-2018 (v mil. USD)

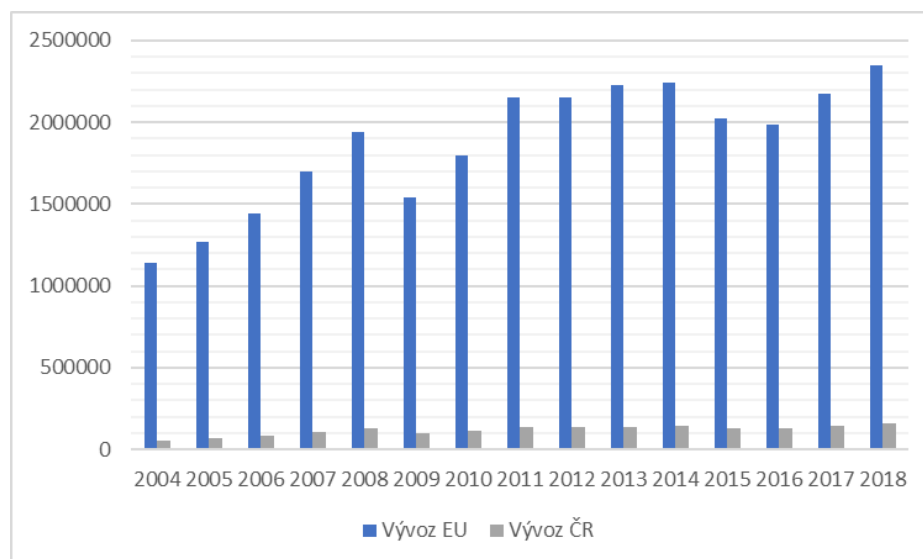
Rok	Vývoz EU	Vývoz ČR	Podíl ČR na EU
2004	1 142 881	55 756	4,9
2005	1 265 106	71 636	5,7
2006	1 445 061	85 584	5,9
2007	1 696 044	106 469	6,3
2008	1 942 878	125 240	6,4
2009	1 542 264	100 319	6,5
2010	1 794 890	114 995	6,4
2011	2 149 768	137 934	6,4
2012	2 151 940	134 306	6,2
2013	2 225 256	137 084	6,2
2014	2 239 793	146 442	6,5
2015	2 026 719	128 214	6,3
2016	1 983 145	130 561	6,6
2017	2 177 326	145 478	6,7
2018	2 350 688	161 724	6,9

¹⁰²

¹⁰² Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

Z následujícího grafu lze na první pohled vidět rostoucí tendenci vývozu Evropské unie i České republiky do roku 2008. V roce 2009 následoval propad. Poté nastal růst až do roku 2014, následovaný menším propadem a posléze opět růstem.

Graf č. 28: Vývoj vývozu EU a ČR v letech 2004-2018 (v mil. USD)

103

4.7.2 Dovoz EU a ČR, podíl v období 2004-2018

Následující tabulka zobrazuje vývoj dovozu EU a ČR od roku 2004, kdy se Česká republika stala členem Evropské unie, až po současnost. Dále byl proveden výpočet podílu dovozu České republiky na vývozu Evropské unie. Dovoz EU rostl do roku 2008, ve kterém překročil hranici dvou bilionů USD. V roce 2009 došlo k poklesu. Od roku 2010 až po současnost byl dovoz Evropské unie kolísavý. Dovoz České republiky klesl v roce 2009 a od následujícího roku po současnou dobu byl kolísavý stejně jako dovoz Evropské unie. První pozorovaný rok činil podíl dovozu České republiky na dovozu Evropské unie pouhých 4,9 %. Následující roky tento podíl narůstal. Roku 2011 došlo k malému poklesu, další rok vykazoval podíl stejnou hodnotu a od nadcházejícího roku nastal opět růst tohoto podílu.

¹⁰³ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

Tabulka č. 29: Vývoj dovozu EU a ČR a podíl dovozu ČR na EU v letech 2004-2018 (v mil. USD)

Rok	Dovoz EU	Dovoz ČR	Podíl ČR na EU
2004	1 196 096	58 397	4,9
2005	1 381 071	70 812	5,1
2006	1 646 855	84 504	5,1
2007	1 919 268	105 958	5,5
2008	2 250 102	125 499	5,6
2009	1 653 391	96 909	5,9
2010	1 923 519	112 878	5,9
2011	2 295 603	133 663	5,8
2012	2 191 654	127 970	5,8
2013	2 178 955	128 547	5,9
2014	2 184 452	135 846	6,2
2015	1 867 560	120 568	6,5
2016	1 804 354	120 508	6,7
2017	2 011 288	134 397	6,7
2018	2 254 938	151 725	6,7

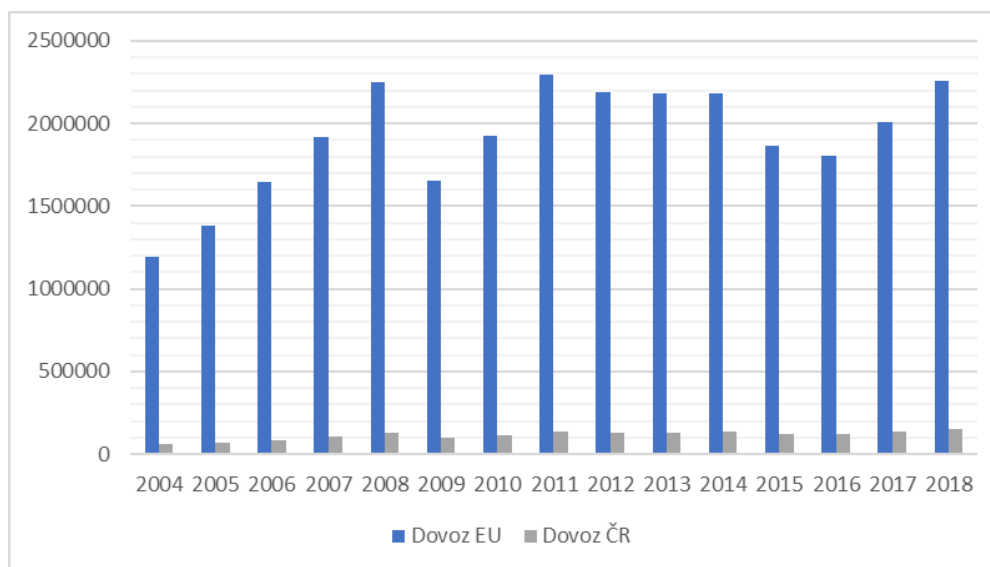
¹⁰⁴

Graf č. 29 znázorňuje vývoj dovozu Evropské unie a České republiky od roku 2004, kdy ČR vstoupila do EU, až po současnost. Z grafu je patrné, že prvních pět pozorovaných let docházelo k růstu dovozu. V roce 2009 došlo k výraznému poklesu a následující roky byl dovoz Evropské unie i České republiky poměrně kolísavý.

---

¹⁰⁴ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

Graf č. 29: Vývoj dovozu EU a ČR v letech 2004-2018 (v mil. USD)

105

4.7.3 Podíl vývozu a dovozu ČR na EU v období 2004-2018

Tabulka č. 30 zobrazuje vlastní výpočet podílu vývozu a dovozu České republiky na vývozu a dovozu Evropské unie od roku 2004 do roku 2018. V prvním pozorovaném roce byl tento podíl shodný. Následně až do roku 2014 převažoval podíl vývozu nad dovozem, přičemž rozdíl byl větší oproti následujícím rokům. V roce 2015 došlo poprvé v daném období k převýšení podílu dovozu nad vývozem. Stejně tomu bylo i nadcházející rok. V roce 2017 byly podíly vyrovnané stejně jako v roce 2004 a poslední rok nastal opět větší podíl vývozu oproti dovozu.

Na základě výpočtů podílů lze tedy tvrdit, že podíl zahraničního obchodu České republiky na obchodu Evropské unie jako celku s přibývajícími roky narůstal. První polovinu sledovaného období podíl vývozu značně převyšuje podíl dovozu a ke konci období jsou tyto hodnoty velmi podobné.

---

¹⁰⁵ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

Tabulka č. 30: Vývoj podílu vývozu a dovozu ČR na EU v letech 2004-2018 (v mil. USD)

Rok	Podíl vývozu ČR na EU	Podíl dovozu ČR na EU
2004	4,9	4,9
2005	5,7	5,1
2006	5,9	5,1
2007	6,3	5,5
2008	6,4	5,6
2009	6,5	5,9
2010	6,4	5,9
2011	6,4	5,8
2012	6,2	5,8
2013	6,2	5,9
2014	6,5	6,2
2015	6,3	6,5
2016	6,6	6,7
2017	6,7	6,7
2018	6,9	6,7

¹⁰⁶

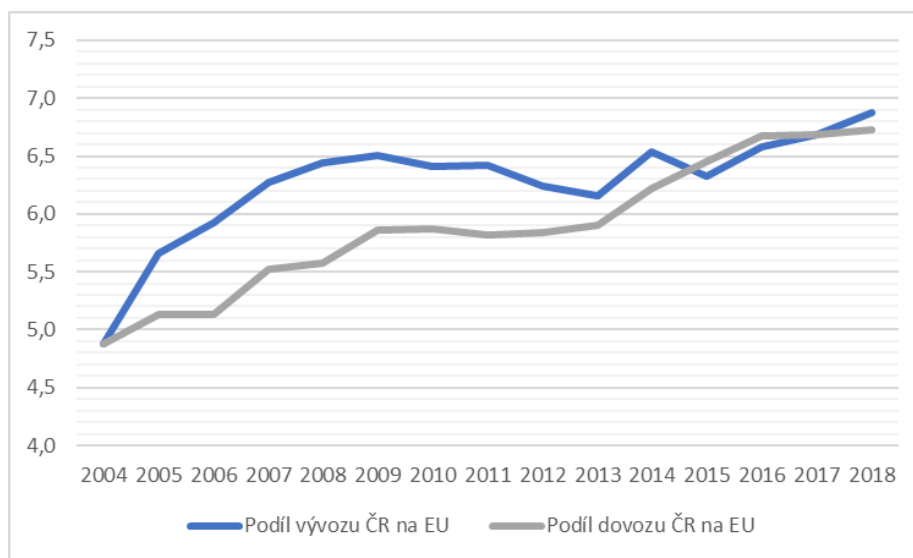
Třicátý graf představuje vývoj podílu vývozu a dovozu České republiky na vývozu a dovozu Evropské unie od roku 2004, kdy se Česká republika stala členem Evropské unie, až po současnou situaci. Z grafu je patrný značně převyšující podíl vývozu nad dovozem do roku 2014. Následující roky již nebyl rozdíl tak značný a výše podílů se protínaly.

---

¹⁰⁶ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

Graf č. 30: Vývoj podílu vývozu a dovozu ČR na EU v letech 2004-2018 (v mil. USD)

107

4.8 Prognóza vývoje zahraničního obchodu ČR

Následující část práce se zabývá prognózováním vývoje zahraničního obchodu České republiky pro roky 2019 a 2020. Jsou provedeny prognózy pro vývoz a dovoz, přičemž prognózy vznikly za použití dat, která již jsou v této práci použita. Konkrétně se jedná o hodnoty vývozu a dovozu zahraničního obchodu České republiky v letech 1994-2018. Prognózy byly zpracovány pomocí Microsoft Excel. Intervalový odhad je založen na intervalu spolehlivosti, který byl pro účely této práce stanoven na 95 %. Středem intervalu je bodový odhad. Dolní a horní hranice spolehlivosti představují stejnou vzdálenost od středu intervalu.

4.8.1 Vývoz v období 2019-2020

Následující tabulka zobrazuje prognózu vývozu zahraničního obchodu České republiky pro roky 2019 a 2020 spolu s dolními a horními hranicemi spolehlivosti pro oba roky. Dle prognózy je očekáván nárůst vývozu. Hodnota vývozu v roce 2019 by měla činit 4 570 998 mil. Kč a roku 2020 je očekávána hodnota 4 738 311 mil. Kč.

¹⁰⁷ Vlastní zpracování na základě dat OECD a WITS

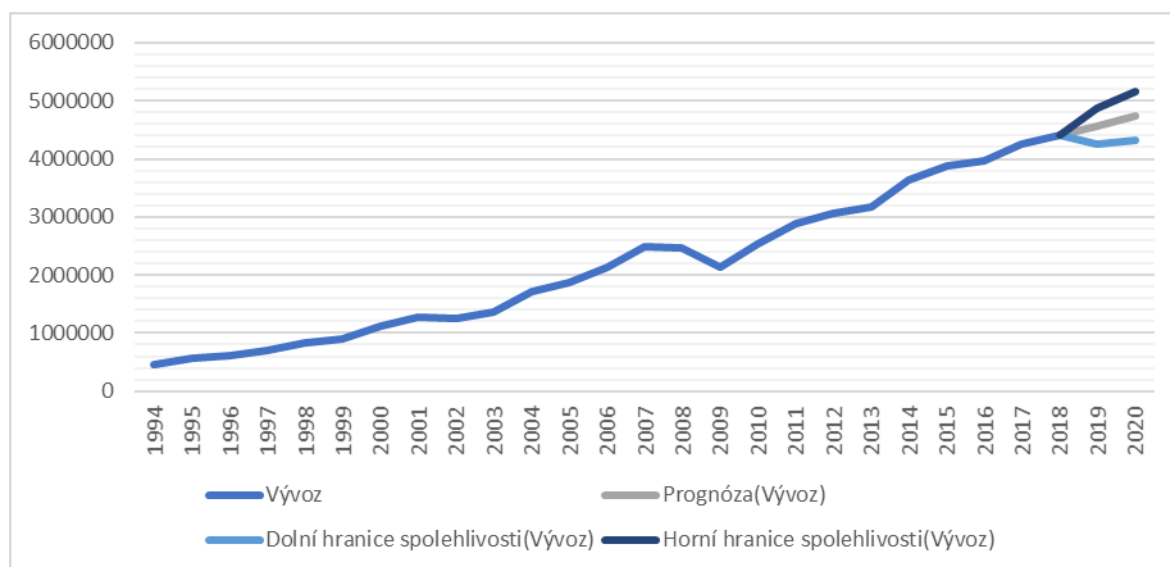
Tabulka č. 31: Prognóza vývozu zahraničního obchodu ČR pro roky 2019 a 2020 (v mil. Kč)

Rok	Prognóza	Dolní hranice spolehlivosti	Horní hranice spolehlivosti
2019	4 570 998	4 260 325	4 881 670
2020	4 738 311	4 320 137	5 156 486

108

Nadcházející graf zachycuje vývoj vývozu zahraničního obchodu ČR od roku 1994 po rok 2018 s následující prognózou tohoto vývoje pro roky 2019 a 2020. V grafu jsou vyznačeny i dolní a horní hranice spolehlivosti. Z grafu je patrné, že dle prognózy je očekáván nárůst vývozu i podobné tempo růstu.

Graf č. 31: Prognóza vývozu zahraničního obchodu ČR pro roky 2019 a 2020 (v mil. Kč)

109

4.8.2 Dovoz v období 2019-2020

Tabulka č. 32 zobrazuje prognózu dovozu zahraničního obchodu České republiky pro roky 2019 a 2020 a dolní i horní hranice spolehlivosti pro tyto roky. Hodnota dovozu pro rok 2019 by měla dle prognózy činit 3 977 236 mil. Kč, což představuje pokles oproti

¹⁰⁸ Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

¹⁰⁹ Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

přecházejícímu roku. Následně v roce 2020 je očekáván opět nárůst, a to na hodnotu 4 117 551 mil. Kč.

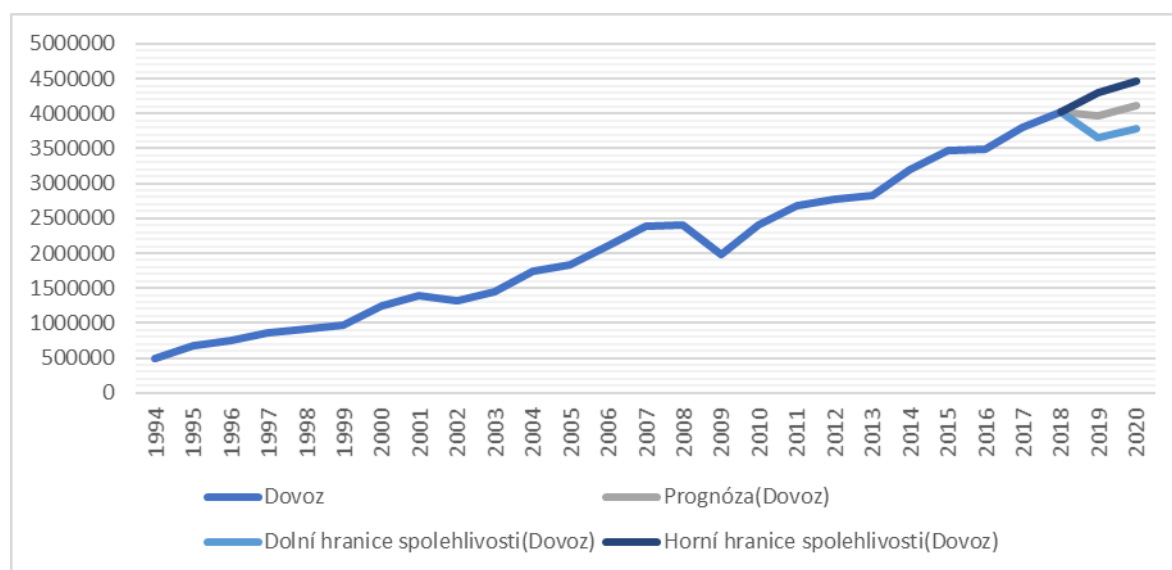
Tabulka č. 32: Prognóza dovozu zahraničního obchodu ČR pro roky 2019 a 2020 (v mil. Kč)

Rok	Prognóza	Dolní hranice spolehlivosti	Horní hranice spolehlivosti
2019	3 977 236	3 648 582	4 305 890
2020	4 117 551	3 778 702	4 456 400

110

Následující graf představuje vývoj dovozu zahraničního obchodu ČR mezi roky 1994 a 2018 s následnou prognózou pro roky 2019 a 2020. Z grafu je patrný rozdíl oproti vývozu. U dovozu není očekáván takový nárůst oproti vývozu. Na základě prognózy je roku 2019 očekáván pokles a následující rok opět růst dovozu.

Graf č. 32: Prognóza dovozu zahraničního obchodu ČR pro roky 2019 a 2020 (v mil. Kč)

111

¹¹⁰ Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

¹¹¹ Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

5 Výsledky a diskuse

Diplomová práce vymezila teoretická východiska spojená s tematikou zahraničního obchodu. Na zahraniční obchod lze nahlížet z různých pojetí a porovnávat různé ukazatele. Pro účely této práce byly vybrány ukazatele vývozu, dovozu, jejich indexy, obchodní bilance a obrat, a to z důvodu jejich dobré porovnatelnosti a kvantifikovatelnosti. Časové řady, které jsou použity v práci, jsou v letech od 1994-2018.

V diplomové práci je porovnáván vývoj zahraničního obchodu České republiky před vstupem do Evropské unie a po jejím vstupu. Současně je provedena analýza časových řad, díky které lze definovat vývoj sledovaného ukazatele a zjistit příčiny, které mají na tento vývoj vliv. Následně je vývoj zahraničního obchodu České republiky porovnáván s vývojem zahraničního obchodu jejích sousedních států, tedy Německa, Polska, Rakouska a Slovenska. Dále je provedena komparace zahraničního obchodu České republiky v rámci Evropské unie. Přesněji je proveden výpočet, jakým podílem se vývoz a dovoz České republiky podílí na celkovém vývozu a dovozu Evropské unie. Následně je provedena prognóza vývoje zahraničního obchodu České republiky pro následující dva roky dopředu, tedy pro roky 2019 a 2020.

Vývoz i dovoz České republiky s roky narůstal. Bilance byla až do roku 2004 záporná a kolísavá z důvodu nízké poptávky po českém zboží. V tomto období byly předmětem vývozu stroje a dopravní prostředky. Od roku 1999 česká ekonomika rostla díky automobilovému průmyslu. Po vstupu do Evropské unie se situace obrátila. Zároveň se vstupem do EU vstoupila i na vnitřní trh, což představovalo snazší dostupnost na trhy ostatních členských států. Na trh tak vstoupily malé a střední firmy, které do té doby neměly dostatek finančních prostředků. Vstupem do EU se ČR začlenila mezi vyspělé evropské ekonomiky. Její předností byla například poloha a levná pracovní síla. Bilance měla od roku 2005 vždy kladnou hodnotu a postupně narůstala, takže vývoz převyšoval dovoz. Bilance vykazovala převážně rostoucí tendenci, což znamená, že vývoz rostl rychleji než dovoz. Indexy vývozu a dovozu ve sledovaném období poměrně kolísaly. Pokles pod hranici 100 znamená pokles oproti předcházejícímu roku. K tomu došlo v období před vstupem ČR do EU i po vstupu. Pokles pod tuto hranici v roce 2009 zapříčinila světová ekonomická krize, jejíž důsledky byly kvůli provázanosti ekonomik

celosvětové. Obrat představuje součet vývozu a dovozu, proto s rostoucím vývozem a dovozem rostla právě i tato hodnota. Zájem o české výrobky narůstal, což vedlo k růstu exportu, a to především v oblasti automobilového průmyslu, po kterém rostla poptávka hlavně ze strany Německa. V roce 2012 byl zahraniční obchod již dvojnásobný v porovnání s dobou, kdy Česká republika ještě nebyla součástí EU. Na základě výpočtů podílů lze tvrdit, že podíl zahraničního obchodu České republiky na obchodu Evropské unie jako celku s přibývajícími roky narůstá. První polovinu sledovaného období podíl vývozu značně převyšoval podíl dovozu a ke konci období jsou tyto hodnoty velmi podobné. Dle provedené prognózy je očekáván nárůst vývozu. Hodnota vývozu v roce 2019 by měla činit 4 570 998 mil. Kč a roku 2020 je očekávána 4 738 311 mil. Kč. Hodnota dovozu pro rok 2019 by měla dle prognózy činit 3 977 236 mil. Kč, což představuje pokles oproti přecházejícímu roku. Následně v roce 2020 je očekáván opět nárůst, a to na hodnotu 4 117 551 mil. Kč.

Státy Evropské unie obchodují především s ostatními členy. Německo patří mezi velké světové ekonomiky a na jeho zahraniční obchod má vliv to, že je velmi rozvinutým a technologickým hospodářstvím a členem EU již od roku 1958. Pro něj je důležitý dovoz dílů a polotovarů, které zpracovává a následně vyváží. Německo je řazeno mezi hlavní světové exportéry, a to především v oblasti automobilového průmyslu. Vývoz i dovoz Německa, Polska, Rakouska a Slovenska s roky narůstal. Nejvyšší hodnoty v počátcích sledovaného období vykazovaly Německo a Rakousko, které již byly členy EU. V roce 2009 předběhlo Polsko s vývozem i dovozem Rakousko. Růst jeho zahraničního obchodu je tedy rychlejší. Pro Rakousko je obchod velmi důležitý, protože je to malá průmyslová země s malým trhem. Silnou stránkou vývozu Polska jsou nízké náklady. Slovenský vývoz je zaměřen na automobilový, elektrotechnický a chemický průmysl. Bilanci mělo po všechny sledované roky kladnou pouze Německo. Bilance České republiky se výrazně zlepšila po vstupu do Evropské unie. Index vývozu i dovozu klesl stejně jako ČR i jejím sousedním státům v roce 2009 v důsledku světové ekonomické krize. Nejvyšší hodnoty indexů byly zaznamenány v roce 2004, kdy již všechny státy byly členy EU. Jelikož narůstal vývoz i dovoz všech sledovaných států, narůstal i jejich obrat, a to především po vstupu do EU.

Zahraniční obchod má značný vliv na ekonomiku států a je tak důležitý pro každou zemi. Otevřeností ekonomiky je myšlena míra zapojení země do mezinárodního obchodu. Česká republika je malá a závislá ekonomika, takže začlenění do Evropské unie mělo pro její ekonomiku značný význam. Díky vstupu na vnitřní trh se zemím v podstatě otevírají hranice, je rozšířen trh, nevznikají překážky spojené s přestoupením hranic a obchodování se tak stává jednodušším a dostupnějším. Propojenost světa stále roste a s tím i spojená závislost ekonomik navzájem. Členské státy obchodují převážně mezi sebou, včetně České republiky. Jejími důležitými obchodními partnery jsou její sousední státy. Česká republika je malá a otevřená ekonomika, takže vstup do Evropské unie výrazně přispěl k výkonnosti české ekonomiky.

6 Závěr

Diplomová práce vymezila základní teoretická východiska, která jsou spojena s tematikou zahraničního obchodu. Zpracování praktické části vychází z teoretické části této práce. Cílem diplomové práce je porovnat vývoj zahraničního obchodu České republiky před vstupem do Evropské unie a po jejím vstupu. Současně jsou tyto časové řady analyzovány. Následně je cílem vývoj zahraničního obchodu ČR porovnat s vývojem zahraničního obchodu jejích sousedních států, tedy Německa, Polska, Rakouska a Slovenska. Dalším cílem je komparace zahraničního obchodu České republiky v rámci Evropské unie. Následujícím cílem práce je prognóza vývoje zahraničního obchodu České republiky pro následující dva roky dopředu, tedy pro roky 2019 a 2020.

Zahraněční obchod je značně významný pro každý stát, protože má velký vliv na jeho ekonomiku. Lze na něj nahlížet z různých pojetí a porovnávat různé ukazatele. Pro účely této práce byly vybrány ukazatele vývozu, dovozu, jejich indexy, obchodní bilance a obrat, a to z důvodu jejich dobré porovnatelnosti a kvantifikovatelnosti. Časové řady, které jsou použity v práci, jsou v letech od 1994-2018.

S propojeností světa roste i závislost ekonomik navzájem a otevřenost ekonomiky lze chápat jako míru zapojení země do mezinárodního obchodu. Evropská unie je významným světovým obchodníkem. Členské státy obchodují převážně mezi sebou navzájem, významný je ale i obchod se třetími zeměmi. Česká republika je poměrně malá a závislá ekonomika, proto má členství v Evropské unii na její ekonomiku značný vliv. Součástí Evropské unie se stala 1. května 2004 a tímto vstupem zároveň vstoupila i na vnitřní trh. Členstvím v Evropské unii získala řadu výhod, ale existují samozřejmě i negativa, protože vazba České republiky na státy EU je silná. Součástí vnitřního trhu jsou všechny členské státy Evropské unie. Hlavním obchodním partnerem je pro Českou republiku Evropská unie, a to z velké části její sousední státy, tedy Německo, Polsko, Rakousko a Slovensko.

Členství v EU má velký vliv na českou ekonomiku. Tento vliv byl zaznamenán již během předvstupního období. Díky Evropské dohodě vznikla oblast volného obchodu. Do roku 2001 byly odstraněny všechny cla a kvóty na průmyslové zboží. Zůstala jen určitá omezení v obchodě se službami a zemědělskými produkty. Po odstranění bariér začal zahraniční obchod vzkvétat. S růstem zahraničního obchodu rostly úměrně i přímé

zahraniční investice z EU, což představovalo rozvoj výrobních kapacit, potřebu zformovat bankovníctví, dopravu a vytvořit nová pracovní místa. S odstraněním obchodních překážek došlo i k harmonizaci národní legislativy s legislativou EU. Členství v Evropské unii znamenalo pro ČR současně členství v celní unii, přijetí společné obchodní politiky a celního sazebníku, zlepšení struktury obchodu atd. Exportní produkty jsou kvalitnější a technicky vyspělejší. Začlenění do jednotného trhu pro Českou republiku dále představovalo pozitivní vliv na zahraniční obchod a investice, zjednodušení samotného obchodování, harmonizaci DPH, odstranění zbývajících celních překážek a hraničních kontrol. Členství v Evropské unii napomáhá zemím k hospodářskému růstu a lepší konkurenceschopnosti.

Být součástí Evropské unie výrazně přispívá k výkonnosti ekonomiky všech sledovaných států. Díky vstupu na vnitřní trh mizí překážky v oblasti obchodu, což rozšiřuje členským státům trh a obchodování značně zjednodušuje. Členství v Evropské unii představuje pozitivní vliv na zahraniční obchod, což dokazují rostoucí hodnoty sledovaných ukazatelů všech států, které byly v této práci pozorovány.

7 Seznam použitých zdrojů

BALDWIN, R. E. a WYPLOSZ, Ch. *Ekonomie evropské integrace*. 2. vydání. Praha: Grada, 2008. 480 s. ISBN 978-80-247-1807-1.

BENEŠ, V. a kol. *Zahraniční obchod*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2004. 328 s. ISBN 80-247-0558-3.

BRČÁK, J. a kol. *Makroekonomie-teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 223 s. ISBN 978-80-7380-492-3.

BYDŽOVSKÁ, M. *Vnější obchodní vztahy* [online]. [cit. 2019-11-26]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8894/sekce/vnejsi-obchodni-vztahy/>

CIHELKOVÁ, E. a kol. *Světová ekonomika: regiony a integrace*. Praha: Grada, 2002. 244 s. ISBN 80-247-0193-6.

ČSÚ. *Pohyb zboží přes hranice-časové řady* [online]. [cit. 2020-02-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/vzoph_cr

ČSÚ. *Standardní mezinárodní klasifikace zboží, 4. revize* [online]. [cit. 2020-01-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20551095/60011111j02_c.pdf/659d2649-c69d-4ffa-aaf1-741169332ce2?version=1.0

EPPING, R. Ch. *Průvodce globální ekonomikou*. Praha: Portál, 2004. 240 s. ISBN 80-7178-825-2.

EUR-LEX. *Listina základních práv Evropské unie*. [online]. 2016 [cit. 2019-12-21]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=CS#d1e35-389-1>

FIALA, P. a PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 743 s. ISBN 80-732-5015-2.

JENÍČEK, V. *Zemědělství a soběstačnost ve výrobě potravin*. Praha: SZN, 1984. 238 s. Ekonomické a encyklopedické publikace.

JUREČKA, V. a kol. *Makroekonomie*. 3. aktual. vyd. Praha: Grada, 2017. 368 s. ISBN 978-80-271-0251-8.

LINHART, J. *Jak 15 let v EU ovlivnilo zahraniční obchod ČR* [online]. 29. 4. 2019 [cit. 2020-01-14]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9288/33054/clanek/jak-15-let-v-eu-ovlivnilo-zahranicni-obchod-cr/>

MAREK, D. a BAUN, M. *Česká republika a Evropská unie*. Brno: Barrister & Principal, 2010. 227 s. ISBN 978-80-87029-89-3.

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ. *Historie obchodu* [online]. [cit. 2019-11-26]. Dostupné z: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=2965

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ. *Zahraníční obchod* [online]. [cit. 2020-01-25]. Dostupné z: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=54497

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Zahraníční obchod* [online]. 13. 3. 2019 [cit. 2020-01-15]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/statistiky-zahranicniho-obchodu/zahranicni-obchod-1-2019--244358/>

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Základní informace k WTO a DDA* [online]. [cit. 2020-01-04]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/svetova-obchodni-organizace/zakladni-informace/zakladni-informace-k-wto-a-dda--7894/?fbclid=IwAR0JscJ9kqpVk8nRVA_NT64cOmA51JuA901agjwTBfu1mCkCSMN9jNGSNnU

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Evropská unie* [online]. [cit. 2019-12-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/mezinarodni-organizace-a-vs-evropska-unie.aspx>

MULAČOVÁ, V. a MULAČ, P. *Obchodní podnikání ve 21. století*. Praha: Grada, 2013. 520 s. ISBN 978-80-247-4780-4.

OECD. *Trade in goods* [online]. [cit. 2020-02-20]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/trade/trade-in-goods.htm#indicator-chart>

PLCHOVÁ, B., ABRHÁM, J. a HELÍSEK, M. *Česká republika a EU: ekonomika-měna-hospodářská politika*. Praha: Krigl, 2010. 208 s. ISBN 978-80-86912-39-4.

ROJÍČEK, M. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing, 2016. 543 s. ISBN 978-80-247-5858-9.

STEINMETZOVÁ, D. *Bariéry konkurenceschopnosti*. Oeconomica, 2008. 162 s. ISBN 978-80-245-1444-4.

SVATOŠ, M. a kol. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. Praha: Grada, 2009. Expert (Grada). 368 s. ISBN 978-80-247-2708-0.

ŠTĚRBOVÁ, L. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada, 2013. Expert (Grada). 368 s. ISBN 978-80-247-4694-4.

URBAN, L. *Volný pohyb kapitálu* [online]. [cit. 2019-12-27]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8737/sekce/volny-pohyb-kapitalu/>

URBAN, L. *Volný pohyb osob* [online]. [cit. 2019-12-27]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8736/sekce/volny-pohyb-osob/>

URBAN, L. *Volný pohyb služeb* [online]. [cit. 2019-12-27]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8735/sekce/volny-pohyb-sluzeb/>

URBAN, L. *Volný pohyb zboží* [online]. [cit. 2019-12-27]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8734/sekce/volny-pohyb-zbozi/>

WITS. *Trade statistics by Country/Region* [online]. [cit. 2020-02-22]. Dostupné z: https://wits.worldbank.org/countrystats.aspx?lang=en#apl_C

ZENKNER, P. *Vstup ČR do EU* [online]. [cit. 2020-01-09]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/803/sekce/vstup-cr-do-eu/>